

JUST-JACC-VICT-AG-2016

Action grants to support transnational projects to enhance the rights of victims of crime

JUSTICE PROGRAMME

GA No. 760270

**Enhancing PROtection of Children –
vicTims of crime
E-PROTECT**

WP3: Research and Data Collection

D3.7 Comparative Study

WP3 Leader: VICESSE

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Dissemination Level:		
PU	Public	X
CO	Confidential, only for members of the consortium (including the Commission Services)	
EU-RES	Classified Information: RESTREINT UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-CON	Classified Information: CONFIDENTIEL UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-SEC	Classified Information: SECRET UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
Document version control:		
Version	Author(s)	Date
Version 1	Developed by: Daniela Amann, VICESSE	11.05.2018
Version 1	Reviewed by: Michaela Scheriau, VICESSE	15.05.2018
Version 2	Updated by: Daniela Amann, VICESSE	22.05.2018
Version 2	Reviewed by: Denitsa Kozuharova, LIF	08.06.2018
Version 2	Reviewed by: Francesca La Civita, DCI-Italia	08.06.2018
Version 2	Reviewed by: Foteini Ververidou, SEERC	12.06.2018
Version 2	Reviewed by: Ruxandra Popescu, CRPE	13.06.2018
Version 3	Updated by: Daniela Amann, VICESSE	13.06.2018
Version 3	Reviewed by: George Dimitrov, LIF	01.08.2018

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Executive summary

The present report assesses the transposition legislation of Directive 2012/29/EU (in the following Victims' Directive or VD) of five member states (MS) - Austria, Bulgaria, Italy, Greece and Romania - with a particular focus on the rights granted to child victims of crime. It was conducted in the scope of E-PROTECT ('Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime'), a project with the aim to strengthen the application of the Victims' Directive in the case of child victims, as well as to contribute to the overall protection of child victims in the European Union.

Building on five individual legal country reports which assess the transposition legislation of the Victims' Directive in the five MS subject to this study, the aim of the present report is to contrast these findings and to herewith different legal practices and common challenges. In specific, the report assesses the standing of child victims of crime in the selected MS in a historical perspective, the transposition process of the Victims' Directive, as well as the transposition of articles 8-9 and 22-24 VD.

The findings of the report show that in recent years several achievements were made in the area of child victim protection. In several MS - subject to this study, these achievements were a result of European Union policies and legislation. Likewise, the transposition of the Victims' Directive resulted in positive changes. While various special protection measures outlined in the Victims' Directive already existed in national legislations, the Victims' Directive opened up space for a revision and reviewing process. In particular, the Victims' Directive contributed to positive changes regarding the rights granted to victims of crime: new rights were established (e.g. Greece, Bulgaria), existing rights were extended to a wider beneficiary group (e.g. Greece, Italy); and a systematisation of existing rights took place (e.g. Austria, Greece).

Nevertheless, several challenges exist. One of the main challenges of the transposition process constituted the imbedding to the measures outlined in the Victims Directive into the pre-existing legislation of MS. This challenge is considerable outstanding in the case of Greece. Greece adopted most of the measures outlined in the Victims' Directive verbatim, without paying due attention to the Greek legal terminology.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

The report also shows the difficulties of the transposition and implementation of article 22 VD - the individual needs assessment of victims - into national legislations. In most countries subject to this study, a system of granting special measures to vulnerable victims was in place before the Victims' Directive was adopted. Typically, special measures were granted to victims according to the type of offence – as for example victims of sexual offences, – or the particular circumstances of the victim – for instance child victims. The Victims' Directive, however, determines that an “individual needs assessment” - in which the needs of a victim are evaluated on a case by case basis - must be established. While most MS subject to this study undertook some measures in this regard, not all MS fully transposed art. 22 VD, leaving the pre-existing laws unchanged. Only Austria and Greece introduced new systems based on the individual assessment described by the Victims' Directive.

In its conclusion, the report also pinpoints several policy debates concerning the rights of victims. First, the debate that the strengthened position of the victim always goes hand in hand with the fundamental right of the defendant to a fair trial. There exist critics that argue that the development of the rights of victims in the EU largely occurs in isolation from the rights of the defendant. Second, the difficulty of criminal matters to be harmonised on EU level. Due to the diversity of MS' jurisdictions, some of the provisions of the Directive are held very broad, which makes them difficult to be implemented in practice.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Table of contents

Executive summary	3
List of acronyms	6
1. Introduction	7
2. Methodology.....	8
3. The transposition of the Victims' Directive in Austria, Bulgaria, Italy, Greece and Romania	8
3.1. Historical perspective	9
3.2. The transposition processes	10
4. The transposition legislation.....	12
4.1. Legal definition of victims of crime: Art. 2, para. 1, lit. a VD	12
4.2. Individual assessment of victims to identify specific protection needs.....	14
4.3. Right to protection of child victims of crime during criminal proceedings	18
4.4. Access to and support from victim support services	22
5. Conclusion	24
Bibliography.....	27

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

List of acronyms

ACCP	Austrian Code of Criminal Procedure
ACCP Amendment law	Austrian Code of Criminal Procedure Amendment Law I 2016
BASFCCV	Bulgarian Act on Support and Financial Compensation to Crime Victims
BCPA	Bulgarian Child Protection Act
BPPC	Bulgarian Penal Procedure Code
CJEU	Court of Justice of the European Union
E-PROTECT	'Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime'
GCCP	Greek Code of Criminal Procedure
ICCP	Italian Code of Criminal Procedure
IPC	Italian Procedure Code
MS	Member States
RCCP	Romanian Code of Criminal Procedure
TFEU	Treaty on the Functioning of the European Union
VD	Directive 2012/29/EU
victim with specific protection needs	Victim SPN
Victims' Directive	Directive 2012/29/EU

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

1. Introduction

The present report contrasts the transposition legislation of Directive 2012/29/EU (in the following Victims' Directive or VD) of five member states (MS) - Austria, Bulgaria, Italy, Greece and Romania - with a particular focus on the rights guaranteed to child victims of crime. It builds upon five individual country reports which assessed the transposition legislation of the VD in these MS with the aim to gain knowledge on the level of legal implementation of the VD.¹ The aim of the present report is to contrast the findings of these reports and to herewith identify different legal practices as well as common challenges. The present report is complemented by additional country studies assessing the practical implementation of the individual assessment of victims to identify specific protection needs in the same sample of MS.²

The present report assesses in particular:

- the standing of child victims of crime in the selected MS in a historical perspective, as well as the transposition process of the Victims' Directive;
- the transposition of art. 22 VD: the individual assessment to identify specific protection needs;
- the transposition of art. 23-24 VD: the special measures granted to particularly vulnerable victims;
- as well as the transposition of art. 8-9 VD: the access to and support from victim support organizations.

This research was conducted in the scope of E-PROTECT ('Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime'), a project with the aim to strengthen the application of the Victims' Directive in the cases of child victims of crime. The objective of E-PROTECT is to contribute to the overall protection of child victims of crime in the European Union. The project consists of several phases, including desk research, interviews with practitioners, as well as trainings in the form of seminars and webinars. Also, an online platform on child victims' rights is established in a later phase of the project.

The report structures as follows: Chapter 2 gives an overview of the methodologies used in the individual country studies. Subsequently, Chapter 3 comprises a historical perspective of the standing of child victims in the selected MS as well as a description of the transposition process. Chapter 4 entails the core of this report: a comparison of the transposition legislations of art. 22, art. 23-24 as well as art. 8-9 VD in

¹ Deliverables 3.1-5 Country reports on the transposition of Directive 2012/29/EU.

² Deliverables 3.8-12 Country reports on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

the five MS. Lastly, Chapter 5 entails the conclusion of this report, which pinpoints different legal practices, common challenges as well as an overall reflection of the transposition processes.

2. Methodology

The present report builds upon five individual country studies on the transposition legislation of Victims' Directive in Austria, Bulgaria, Italy, Greece and Romania. All five reports comprise a uniform structure and methodology. Coherent analytical parameters were used in order to assess the level of transposition. These criteria are one the one hand, a result of a screening of similar legal studies. On the other hand, they result from an agreement between the five partner organisations. The four parameters are: 1) comprehensiveness; 2) conformity; 3) accuracy and appropriateness; and 4) additional qualitative assessment criteria: comprehensibility, unambiguousness and clarity.

Data was gathered through desk research and a contrasting juxtaposition of the respective provisions of the Victims' Directive and national legislations. Additional data has – in some country studies – been collected through interviews or other documents of local stakeholders in the field of child victim protection.³

3. The transposition of the Victims' Directive in Austria, Bulgaria, Italy, Greece and Romania

The following section contains a historical perspective of the protection of child victims of crime in the selected MS. It provides a short comparison of the different legal situations before the implementation process of the Victims' Directive in the selected MS, whereby similarities and differences are identified. It assesses the standing of child victims of crime prior to the transposition process and provides an overview of the relevant legislation. In a second step, it will compare how the transposition process of the Victims' Directive in the five MS subject to this study has taken place.

³ For further information about the methods used in the individual country studies, please see the respective reports.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

3.1.Historical perspective

The strengthened role of victims in criminal proceedings is a rather recent development in all MS subject to this study. Previously, the victim was solely seen as a witness who had the role to provide evidence in court. In recent years, however, victims started to be acknowledged as active procedural party in court, being granted more and more rights. While in all countries subject to this study the victim has the standing of a procedural party in court, there still exist great differences in the standing and level of protection of child victims of crime during the criminal proceeding in the selected MS.

In Austria it was in the scope of the re-codifications of the Austrian Code of Criminal Procedure (ACCP) in 2006 and 2008 that the victim gained the status of a procedural party in court proceedings. As a result, the victim became a more active participant in the criminal proceedings, being granted rights that were previously reserved to the prosecutor and the offender (Stangl, 2008; Hilf and Anzenberger, 2008). As a result of this and other reforms of ACCP, the majority of measures outlined in the Victims' Directive were already in place prior to the transposition process.

In Bulgaria, on the other hand, the legal framework encompassing provisions in view of the protection of child victims used to be rather scarce. While it was also in the course of a reform in 2006 that the victim gained the status of a procedural party in the criminal proceedings, the standing of victims – and child victims in particular – remained significantly lower than in Austria. The rights of child victims could, for example, only be exercised by the legal representative of the child (Ivanova, M., 2012).

Likewise, in Greece the active role of the victim in the criminal justice system has been recognised only recently, and the proceeding itself was not victim-friendly (Angelopoulou, 2016). In Greece, a legal definition of the term victim was only established in the course of the transposition of the Victims' Directive.

A similarity that exists in all member states subject to this study is the **fragmentation of legislation** concerning victims of crime. This fragmentation is particularly outstanding in Italy. Here, victim rights are laid down in civil as well as penal law⁴; they are distributed in a great number of laws which were established at different times; and lastly, there exist great effects of decentralization which caused an uneven level of protection in different regions, particularly regarding the availability and accessibility of therapeutic care (psychological, psychiatric and psycho-social) of children.

⁴ For further information please see Section 2.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Similarly in Greece, various legal documents have been of relevance for the protection of child victims of crime.⁵ There existed, amongst others, a provision that bore significant similarities to the individual assessment to identify specific protection needs as described in art. 22 VD⁶, while the Greek provision was only applicable in case of offences against personal or sexual freedom.⁷ In fact, the Greek system was the only one of the MS assessed, that already had a system of individually assessing victims – even if just in particular cases – legally determined before the transposition process.

Also, in Romania various laws have already existed to regulate the protection of child victims of crime.⁸ In particular Law no. 272/2004 on the protection and promotion of the rights of the child determines specific measures for the protection of child victims of crime. One of the main deficits of the Romanian legislation has been, however, that the existing laws do not capture all types of child victims of crime.

Lastly, in Bulgaria there has existed the scenario in which the Bulgarian Child Protection Act (BCPA) – an act that solely regulates civil law and is generally not applicable in the context of criminal proceedings – is frequently applied in the cases of child victims of crime. The reason for this practice is, that these provisions are regulating safeguard measures which have proven to work well and more efficient than others.

3.2. The transposition processes

The Victims' Directive clearly states that the MS are obliged to undertake the required transposition measures by 16th November 2015 (art. 27 VD). Further MS were required to communicate to the European Commission the legislative texts which implement or purport to the Victims' Directive. As various MS failed to follow this obligation, the European Commission opened infringement cases for the non-communication against 16 MS.⁹ Of the five MS assessed within this report, Italy was the only MS against which no infringement procedure was initiated.¹⁰

⁵ The Greek CCP, Law 2298/1995 stipulating the foundation of the Companies for Child Protection; PD 227/003 regarding the protection of crime victims of certain offences against personal and sexual freedom; Law 3500/2006 for combating domestic violence.

⁶ While this provision still exists, it was subject to changes in the transposition process.

⁷ Art. 226A of Law 3625/2007.

⁸ Law no. 272/2004 on the protection and promotion of the rights of the child; Law no. 18/1990; Law no. 215/2000; Law no. 211/2014 on certain measures to ensure the protection of victims of crime.

⁹ Austria, Belgium, Bulgaria, Cyprus, Greece, Finland, France, Croatia, Ireland, Lithuania, Luxemburg, Latvia, Netherlands, Romania, Slovenia, Slovakia; See European Commission, EU Infringement Procedure, available at:

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

The MS' **reaction to the opening of the infringement procedure** was, however, quite diverse. While in Austria the law transposing the Victims Directive¹¹ only entered into force on 1st June 2016, the opened infringement procedure did not receive much attention from relevant stakeholders. This is probably due to the fact that a majority of the rights outlined in the Victims' Directive were already in place before the transposition process. On the contrary, in Greece the fact that the Commission initiated an infringement procedure had the effect that the legislative process “shrunk” to prevent the Commission from continuing the infringement procedure and forward the case to the Court of Justice of the European Union (CJEU). This was also one of the reasons why the legal framework for the legislative procedure in Greece was not entirely adhered to and the public consultation procedure was completed in only one week.¹²

The **level of transposition of the Victims' Directive** is quite diverse in the MS assessed within this report. The Austrian legislator fully transposed all rights enshrined in the VD and used the transposition process to undertake an overall systematization of the rights granted to victims of crime. Also, in Italy a full transposition of the VD into Italian law took place,¹³ which resulted in several positive changes in the Italian Code of Criminal Procedure (ICCP), as for example a more precise definition of the concept of vulnerability, and an extension of the special protection measures for particularly vulnerable victims during hearings. While Greece undertook a full transposition of the Victims' Directive, i.e. the Greek legislator chose to transpose many of the provisions verbatim. This resulted in criticism about ambiguities and vague clauses which would have needed clarification in national legislation. Nevertheless, Law 4478/2017 is seen as a remarkable step towards the creation of legal document which entails all relevant safeguards for child victims in Greece¹⁴. Lastly, Bulgaria and Romania have made several positive changes in national legislation in regard of victim protection, while – at the time of writing off the country reports - a full transposition of the Victims' Directive into national law had not taken place yet.

http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search

¹⁰ In Italy, the legislative decree transposing the Victims' Directive was approved on 15 December 2015 and entered into force on 20 January 2016.

¹¹ Austrian Code of Criminal Procedure Amendment law I 2016 (ACCP Amendment Law).

¹² Usually in Greece this consultation process takes 1-2 months.

¹³ The Victims' Directive was transposed through the Legislative Decree 15th December 2015 n. 212 which entered into force one month subsequent to the deadline provided for by the Victims' Directive.

¹⁴ See for example President of Bar Associations in Greece, during the Committee's meeting on 15.6.2018, available at: http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73

4. The transposition legislation

The following section contrasts the national transposition legislation of the Victims' Directive in the selected MS with the aim to identify different legal practices as well as common challenges. The first sub-section identifies the legal definition of "victim of crime" in each MS and provides herewith the basis for the following sub-sections. Subsequently, the provisions transposing art. 22 VD – the individual assessment to identify specific protection needs – will be assessed and juxtaposed. Lastly, the right to protection of child victims of crime during criminal proceedings (art. 23-24 VD), as well as their right to access to and support from victim support services (art. 8-9 VD) will be pinpointed and contrasted.

4.1. Legal definition of victims of crime: Art. 2, para. 1, lit. a VD

In its first chapter, the Victims' Directive contains its general provisions, including its objectives and legal definitions. Here, it is clarified that a child – for the purpose of the Directive - is any person below the age of 18.¹⁵ Moreover, the Victims' Directive clearly determines who is considered to be a victim in the scope of the Directive and, thus, who should be the beneficiaries of the rights set out in the following sections. Accordingly, a victim is:

- (i) *"a natural person who has suffered harm, including physical, mental or emotional harm or economic loss which was directly caused by a criminal offence;"*
- (ii) *"family members of a person whose death was directly caused by a criminal offence and who have suffered harm as a result of that person's death."*

Art. 2 para. 1 lit. a VD

While it was not subject to this study to discuss the legal definition of victims of crime in more depth, the knowledge of who is considered to be a victim of crime is indispensable when talking about rights granted to victims of crime, or child victims of crime. In the following sections, this report will use the generic term *victim* without elaborating on the particular context of each country, while differences clearly exist (see table below). In general, however, it can be stated that all of the definitions below fulfil the minimum requirements set out by the Victims' Directive.

¹⁵ This definition is also used whenever referred to a child within the scope of this report.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Country	Respective law	Legal definition of victim
Austria	Art. 65 para. 1 ACCP	<p>(a) "Particularly affected victims: Every person who have been subject to violence or a criminal dangerous threat through an intentionally committed criminal offence or may have suffered in their sexual integrity or sexual self-determination, or a person whose personal dependency may have been taken advantage through any of the above-mentioned offences.</p> <p>(b) Particular relatives of a person, whose death was caused by a criminal offence. (espouse, the partner, lineal relatives, siblings)</p> <p>(c) Any other person, who have suffered directly or indirectly a harm by a criminal offence." (translation by the author)</p> <p>The distinction between these different "categories" of victims is of particular relevance in regard to the right to legal and psychosocial support free of charge.</p>
Bulgaria	Art. 74 BPPC	<p>"Victim shall be the person, who has suffered pecuniary or moral damages from the crime. In the case of death of the person this right shall transit to his/her heirs."</p> <p>This definition, thus, is quite broad and might also include family members of an immediate victim.</p>
Greece	Art. 55 para 1a Law 4478/2017	<p>According to the new Law 4478/2017:</p> <p>"(a) 'victim' means:</p> <p>(i) a natural person who has suffered harm, including physical, mental or emotional harm or economic loss which was directly caused by a criminal offence;</p> <p>(ii) family members of a person whose death was directly caused by a criminal offence and who have suffered harm as a result of that person's death;"</p> <p>Prior to the transposition of the Victims Directive, no definition of the victim existed in the Greek legislation.</p>
Italy	Art. 90 ICCP	<p>The Italian legislation does not refer to the term victim, but to the "person who suffers the effects of a crime" (so called "<i>persona offesa dal reato</i>"). According to the legal definition, the <i>persona offesa dal reato</i> is the holder of the legal interest protected by the criminal provision that has been infringed. Only when the <i>persona offesa</i> claims for a civil action to seek compensation, he or she is recognised as part of the criminal proceeding. Usually the <i>persona offesa</i> coincides with the claimer excepting from some cases such as homicide where the compensation is addressed to the claiming relatives.</p>

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Romania	Art. 78 RCCP Art. 24 para. 1 RCCP	In Romanian legislation there exists no definition of the term victim. Usually the victim is referred to as a witness (if he or she knows about any fact or circumstance relevant for the case) or injured party (if suffered a physical or moral injury or any material damage as a result of a crime), when he or she takes part in the proceeding.
---------	--------------------------------------	---

4.2. Individual assessment of victims to identify specific protection needs

Transposition of Art. 22 VD				
Austria	Bulgaria	Greece	Italy	Romania
transposed art. 66a ACCP	Not transposed	transposed art. 68 Law 4478/2017	partially transposed art. 90-quarter ICCP provides some elements to consider for the assessment	Individual assessment only exists in the case of child victims of sexual abuse or domestic violence

At the time of drafting the individual country studies, Bulgaria was the only country of the five member states assessed, which had not implemented art. 22 VD into national law.¹⁶ In the pertinent law there are some measures adopted in the VD transposition process transposing some of the art. 22 VD prescriptions, however these legislative efforts are still not sufficient to be considered that this provision is properly transposed. While also in Romania there is no norm in place mirroring art. 22 VD, there exist two laws – one directed at child victims of sexual abuse, the other at child victims of domestic violence¹⁷ - which establish the obligation to conduct an individual assessment of victims to identify their particular protection needs. Thus, child victims of other types of crimes are not subject to an individual assessment in Romania. Within the existing framework, the individual assessment comprises two steps: a first initial assessment carried out by the local child protection authorities; and subsequently a more comprehensive and multidimensional assessment of the situation of the child victim.

¹⁶ A study of the European Parliament Research service shows that Bulgaria and Slovenia are the only Member States that have not implemented art. 22 VD into their national legislations; See EPRS – European Parliamentary Research Service, The Victims' rights Directive 2012/29/EU: European Implementation Assessment, December 2017.

¹⁷ 1) "Framework Methodology on Multidisciplinary and Networking Prevention and Intervention in Child Violence and Domestic Violence" 2) "Multidisciplinary and Interinstitutional Interventional Methodology on Children Exposed to and Affected in Operational Risk Situations through work, child victims of trafficking, as well as Romanian migrant children, victims of other forms of violence on the territory of other states."

While also in Italy there does not exist, an explicit provision transposing art. 22 VD in black-letter law, there exists an individual assessment in practice. It is the duty of the first authority entering into contact with the victim to conduct an individual assessment to identify specific protection needs.¹⁸ In Italy, child victims are considered to be particularly vulnerable *ex lege*. Depending on the type of criminal offence, they are granted certain special protection measures by law. In all other cases, the individual assessment of children should determine which specific protection measures should apply. While there exist guidelines and protocols on how to conduct the individual assessment at the regional level, the Italian national law does not foresee precise provisions which clarify who should conduct the assessment and in which manner it should take place. As a result, different practices and procedures exist all over Italy.

Austria and Greece have introduced new provisions regulating the individual assessment procedure to identify specific protection needs in the course of the transposition process. In both MS, child victims are considered to be victims with specific protection needs *ex lege*. Also, neither Austria nor Greece introduced provisions regulating the implementation of the individual assessment in practice, in particular how it should be conducted. While, thus, both individual assessment procedures have certain similarities, also differences exist within the mode of transposition: In Austria, specific criteria were determined which have to cumulatively prevail for a victim to be considered a particularly vulnerable victim. In Greece, on the other hand, a detailed catalogue of criteria was established that serves as indicative parameter to identify the specific needs of the victims. Moreover, the Austrian legislation does not foresee provisions concerning the authority in charge to conduct the individual assessment, while the Greek legislation states that the Offices for Protection of Child Victims are specifically commissioned to undertake the individual assessment of child victims of crime.

Austria: transposition of Art. 22 VD	
Does there exist an individual assessment of all victims?	Yes. All victims have a right to a timely assessment to identify their specific protection needs.
Who conducts the assessment?	There exists no legal provision determining the responsible authority for conducting the assessment. In practice, it is mostly conducted by the police. ¹⁹
Are there provisions regulating the manner in which the	No.

¹⁸ Deliverable D3.11 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Italy.

¹⁹ See Deliverable D3.9 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.

assessment should take place?	
Which criteria have to be taken into account when assessing the specific protection needs?	Victims have a right to a timely assessment to identify their specific protection needs according with their age, emotional and health condition, as well as the particular kind and circumstances of the criminal offence. These preconditions must cumulatively prevail. ²⁰
Are child victims considered to be particularly vulnerable <i>ex lege</i> ?	Yes.

Bulgaria: transposition of Art. 22 VD

Does there exist an individual assessment of all victims?	No. According to art. 144, para. 3 BPPC, the individual assessment procedure is an optional step under the framework of criminal proceedings. The provision is prescriptive, not mandatory.
Who conducts the assessment?	As per the wording outlining individual assessment procedure in Bulgaria, it is an expert witness that carries out the individual assessment. An expert witness is nominated by the Court on case-by-case basis.
Are there provisions regulating the manner in which the assessment should take place?	No.
Which criteria have to be taken into account when assessing the specific protection needs?	Under the framework of criminal proceedings, there are no criteria defined that need to be considered while conducting an individual assessment.
Are child victims considered to be particularly vulnerable <i>ex lege</i> ?	The law does not explicitly regard to child victims as particularly vulnerable, but the systematic interpretation of the law demonstrates that they are to be considered as such.

Greece: transposition of Art. 22 VD

Does there exist an individual assessment of all victims?	All victims shall be subject to a timely and individual assessment to identify their specific protection needs. However, the provision gives priority to the personal and professional freedom of judicial authorities over the individual assessment. Moreover, the referral of a victim to competent authorities that conduct the individual assessment, depends upon the victims' referral request.
Who conducts the assessment?	In the case of child victims of crime, the Independent Offices for Protection of Child Victims are commissioned to undertake the individual assessment.
Are there provisions regulating the manner in which the assessment should take place?	No.
Which criteria have to be taken into account when assessing the specific protection needs?	The Greek legislation lists a far more detailed catalogue of criteria than the Victims' Directive which constitute the basis for the individual assessment. These criteria are, however, not exhaustive and constitute indicative

²⁰ Art. 66a ACCP

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

	parameters that should be considered for the identification of the victims' specific needs. In the cases of child victims of crime, two factors are of particular relevance: the maturity of the child and the child's wishes.
Are child victims considered to be particularly vulnerable <i>ex lege</i> ?	Yes.

Italy: transposition of Art. 22 VD	
Does there exist an individual assessment of all victims?	There is no explicit legal provision transposing art. 22 in black-letter law. In practice victims are subjected to an individual assessment when considered particularly vulnerable, including minors.
Who conducts the assessment?	There exists no legal provision determining the responsible authority for conducting the assessment. In practice, it is mostly conducted by the competent public authorities (judge, prosecutor, social services and judicial police).
Are there provisions regulating the manner in which the assessment should take place?	No.
Which criteria have to be taken into account when assessing the specific protection needs?	Some indications are provided by art. 90-quarter ICCP but as are quite general, local institutions and organizations have tried to elaborate their own criteria.
Are child victims considered to be particularly vulnerable <i>ex lege</i> ?	Yes, ex art. 90-quater ICCP.

Romania: transposition of Art. 22 VD	
Does there exist an individual assessment of all victims?	Romania has national provisions on individual assessment procedures and special measures. However, these provisions are not applicable for all types of crimes against children. The existing provisions are available under the "Framework Methodology on Multidisciplinary and Networking Prevention and Intervention in Child Violence and Domestic Violence" and "Multidisciplinary and Interinstitutional Interventional Methodology on Children Exposed to and Affected in Operational Risk Situations through work, child victims of trafficking, as well as Romanian migrant children, victims of other forms of violence on the territory of other states".
Who conducts the assessment?	The initial assessment is conducted by the General Direction of Social Assistance and Child Protection. Once the case has been registered and the initial assessment was concluded, a detailed, comprehensive and multidimensional assessment of the situation of the child victim will be performed. The GDSACP Director designates or nominates a case manager who may be employed by the institution or an accredited private body/accredited non-governmental organization or independent forms of exercising the profession of social assistant recognized by law.
Are there provisions regulating	No.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

the manner in which the assessment should take place?	
Which criteria have to be taken into account when assessing the specific protection needs?	There are no specific provisions related to which criteria should be taken into consideration when assessing the specific protection needs.
Are child victims considered to be particularly vulnerable <i>ex lege</i> ?	Yes.

4.3. Right to protection of child victims of crime during criminal proceedings

Transposition of Art. 23 and 24 VD				
Austria	Bulgaria	Greece	Italy	Romania
transposed	partially transposed	transposed (almost verbatim)	Transposed arts. 190, 351, 362, 392, 398	partially transposed fragmented into a series of specific laws
art. 66a	art. 139 para. 10; art. 280	art. 69 Law no 4478/2017	ICCP	
para. 2	para. 6; art. 140 para. 5 BPPC			
ACCP				

While all MS assessed within this report ensured victims a number of rights consistent with art. 23 and 24 VD already before the transposition process, great differences existed between the level and the protection of these rights. Consequently, a different number of transposition measures were required in order to fulfil the minimum standards set out by the Victims' Directive. In Austria, for example, most of the rights determined by the VD already existed before the transposition process, while in Bulgaria only the rights established by article 24 (special measures for child victims of crime) of the VD existed in national law. Nevertheless, all MS undertook relevant action in order to transpose the articles 23 and 24 of the Victims' Directive into national law.

Bulgaria and Romania only partially transposed articles 23-24 VD into national legislation. In Bulgaria a particular challenge exists because there exists no individual assessment procedure (art. 22 VD) at national level. As a result, it is not clear whether the existent special measures are granted to all vulnerable victims. Moreover, the Bulgarian legislation does not meet several minimum standards set out in the Victims' Directive, as for example safeguards for the protection of the victims' private life or the possibility to use a video link as means to avoid the visual contact between the victim and the offender during the interview

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

in court. In Romania, the corresponding provisions are fragmented into a series of specific laws, which likewise do not cover all minimum standards set out in the Victims' Directive. At the time of writing the country reports, however, a new law was being established, which aimed to extend the rights of victims of crime in Romania.

The national country studies show that a number of achievements resulted from the transposition processes in the selected MS. Several MS **introduced new rights** which were not existent before the transposition process. Greece, for example, introduced a new practice for the examination of child victims of crime of offences against personal and sexual freedom (art. 77 Law 4478/2017), which constitutes a great extension of the rights of child victims in Greece. Also, several **pre-existing rights were extended** and are now granted to a wider group of victims. Lastly, the transposition process has led in several MS to a **systematization of the rights of victims of crime**. In the case of Austria, pre-existing rights were systematically summarized in one article of the ACCP (art. 66a Abs. 2 ACCP). Also, in Greece an article was established determining most rights granted to victims of crime during criminal procedure (art. 69 Law 4478/2017).

The country reports also unveil common challenges of the transposition of the Victims' Directive. One major challenge constitutes the **embedding of the Victims Directive into the pre-existing national legislation**. Due to the different legal frameworks and pre-existing rights, transferring the standards set out in the Victims' Directive into national law is often a difficult endeavour. A good example to demonstrate these challenges is Greece. Greece chose to transpose various of the articles of the Victims' Directive almost verbatim into Greek legislation. While this process might have served to ensure the comprehensiveness of the transposition, it also resulted in the “transfer” of ambiguities from the Victims' Directive into Greek national law rather than clarifying it.²¹ Moreover, the direct translation of certain terms was criticised by professionals for being inconsistent with the Greek legal terminology.

Another challenge constitutes **the practical implementation of the national transposition legislation**. While states might establish corresponding provisions in black-letter law, their capacity to enforce and implement these provisions is subject to different challenges.²² For example, while the Italian legislator

²¹ An example is the wording “child's best interest” transposed verbatim from art. 1 VD to Art. 54 GCCP.

²² In particular, this challenge exists in the implementation of the corresponding legislation of art. 22 VD. For further information see deliverables D3.8-12 Studies on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

transposed all required provisions determined by article 23 and 24 VD into national law, there exists major divergences between the application of these laws in the different regions of Italy that have led to a high degree of fragmentation. This is true particularly in the case of the provision determining the avoidance of contact between the offender and the child victim (Art. 351, 362 ICCP). In practice, this provision cannot always apply due to the inexistence of separate entrances and overlapping hearing times of the victim and the offender.

A similar situation exists in Greece: A newly introduced provision concerning the examination of child victims of offences against personal or sexual freedom clearly determines who, where, when and how the interview should take place and clarifies that an expert (child psychologist or child psychiatrist) must always be present during this process (art. 77 Law 4478/2017). Nevertheless, the “House of the Child” where the interview with a child should take place, is not existent in practice. To date this procedure is mostly carried out in regular police offices. Likewise, the police departments are underequipped to record the child victims’ interview.

Lastly, the country reports also demonstrate that the provisions of the Victims’ Directive are subject to limitations. The VD does not, for example, entail a provision determining the right to legal remedies in case one of these rights is refused.²³ In specific, this criticism was pointed out within the Austrian country report. While in Austria no shortcomings or omissions could be observed regarding the transposition of the rights set out in the Victims’ Directive, criticism exists concerning the lack of effective legal remedies should a right be disregarded. According to Austrian legislation there exist legal remedies through which victims can complain if their rights have been disregarded. However, relevant stakeholders pointed out that these legal safeguards are not sufficient, as they are only restricted to a determination that a right has been violated rather than enabling an effective restoration of that right (Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, 2016). For them, the Austrian legislator missed to use the opportunity of the transposition process to further develop the existing legislation. While the systematisation of rights into one article clearly served the clarity of the existing rights of victims, major reforms did not occur. While this criticism clearly extends the rights set out in the Victims’ Directive, it is pointing towards a more systematic challenge: That some MS might only revise the existent legislation to comply with EU law

²³ The guidance document specifically points out, that remedies and procedural consequences of a disrespect of a victims’ rights are not included in the Directive. See also DG Justice Guidance Document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU, p 46

without essentially advancing existing laws, and at the same time overlook that other - more essential - reforms are needed.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

4.4. Access to and support from victim support services

Transposition of Art. 8 and 9 VD				
Austria	Bulgaria	Greece	Italy	Romania
transposed art. 66 para. 2 and 4 ACCP	partially transposed art. 6, 9, 11, BASFCCV	transposed art. 61-62 Law 4478/2017	transposed art. 90-bis ICCP and art. 609-decies IPC	partially transposed art. 88 RCCP

The legal framework determining the access to and the support from victim support organisations differs greatly within the MS assessed. In Italy these rights were transposed within the right to information. In Austria and Greece, on the other hand, the right to access to and support from victim support services constitute rights on their own. Lastly, Romania and Bulgaria adopted new provisions which correspond with art. 8-9 VD.

In Bulgaria, the legal term “victim” is broadly formulated and also includes family members of an immediate victim. Thus, also these victims can benefit from the support services granted by the Act on Support and Financial Compensation to Crime Victims. The latter also comprises provisions that define the scope of the psychological support as well as who can be a psychological supporter²⁴. Nevertheless, as there exist no provisions determining an individual assessment of victims, it is not clear how it is determined what victim support measures are to be provided in a particular case.

In Italy the general provision regarding the right to access to and support from victim support organisations is determined by the right to information (art. 90-bis Italian Criminal Procedure Code). Accordingly, every victim has to be informed about health facilities, family homes, anti-violence shelters²⁵ etc. in the region, while these centres perform tasks such as psychosocial counselling, legal advice, support groups and training. Further provisions are quite fragmented and can be found in more specified legislations. Child victims have – in the case of “personal offences” – a right to an affective and psychological support at every stage of the proceeding. This support could be given by parents or other

²⁴ According to art. 9ASFCCV the psychological supporter is a psychologist from a victim support organisation.

²⁵ The access to anti-violence centres is, however, not dependent on a criminal proceeding. The access is granted to all persons on Italian territory.

suitable persons chosen by the child, or by groups, foundations, associations or non-government organizations with proven experience in the field of assistance and support to victims. These persons have to be included in a list of persons entitled to do so, have the consent of the minor, and allowed by a proceeding Judicial Authority.

In Greece, art. 8-9 VD were transposed almost verbatim (articles 61-62 Law 4478/2017). Accordingly, all victims shall have access to victim support services regardless of filing a complaint. “Persons who are closely related to the victim,”²⁶ however, only *may* have access to special assistance if and to the extent that their needs and degree of harm inflicted due to the occurrence of the crime demands so. Thus, the Greek legislation replaces the original word *shall* to *may*, and thereby weakens the access of family members to special assistance.

Lastly, Austria is considered to be an exemplary model for victim support services – not only in comparison with the MS assessed within this report, but in the European Union in general. In particular this is due to the elaborated provisions determining the legal and psychosocial support for victims (art. 66 para. 2 ACCP). While the legal assistance is representing the victim in court, the psychosocial assistance is providing support on a private level and helps the victim to recover from the crime. In fact, this provision already existed before the transposition process and was not subject to any changes.²⁷ In Austria particularly affected victims, particular relatives of a person, whose death was caused by a criminal offence²⁸, as well as children below the age of fourteen that might have been victim of a sexual offence have access to these services free of charge (Art. 66 para. 2 ACCP). Moreover, the Federal Ministry for Education Science and Research (former Federal Ministry for Education and Women) can determine quality standards for the processual support services.²⁹

²⁶ This is an informal translation made by the author of D3.5, in an attempt to better describe the content of the term. The latter is defined in Article 55 of Law 4478/2017, as to include the spouses, the persons who cohabit and maintains a stable and constant relationship with the victim regardless of the gender, the fiancé(e)s, relatives by blood or affinity in straight line, adopting parents and adoptive children, siblings and their spouses or fiancé(e)s, as well as the dependents of the victim, apart from the children.

²⁷ In fact, a slight change occurred due to changes of the “categories of victims” which have access to these services.

²⁸ Please see Chapter 4.1. for a definition of a more precise definition of the categories of victims.

²⁹ For more information on the quality standards as well as their establishment please see D3.9 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime, 24ff.

5. Conclusion

The present paper contrasts the findings of five individual reports which have assessed the level of implementation of provisions affecting child victims of crime of the Victims' Directive in national law in five countries.³⁰ Its aim is to pinpoint different legal practices and common challenges of the transposition of the Victims' Directive.

The report found that in recent years several achievements were made in terms of child victim protection. While previously the victim was solely seen as a witness who had the role to provide evidence in court, gradually the victim became a more active role in the criminal proceedings. Moreover, the protection and information measures for victims improved over the recent years. While different standards existed in all MS assessed, they had already pre-existing victim support measures in place. This fact constituted also one major challenge in the transposition processes of the Victims' Directive: the distinct legal framework and pre-existing terminology in which the Directive had to be implemented.

This challenge is considerable striking in the case of Greece. Greece adopted most of the measures outlined in the Victims' Directive verbatim, transferring several ambiguities from the VD into Greek national law without clarifying them. Moreover, several Greek experts criticised that the Greek legal terminology was not completely adhered to by directly transferring the wording from the Directive into national law. While this might have served for ensuring the comprehensiveness of the transposition, it certainly constructed new challenges, particularly in respect to the implementation of the new national provisions.

Another major challenge in this regard constitutes the incorporation of the individual needs assessment **of victims** into national legislations as well as its implementation in practice. Before the transposition of the Victims' Directive, various MS had some form of regulations in place which described special protection measures from which victims should benefit. Mostly, the beneficiaries were determined by the type of offence – as for example victims of sexual offences –, or the particular circumstances of the victim – for instance child victims. In the course of the transposition process, these existing regulations had to be transformed to be an “individual needs assessment,” in which the needs of a victim are evaluated on a case by case basis in accordance with art. 22 VD. While most MS subject to this study undertook some

³⁰ Deliverables 3.1-5 Country reports on the transposition of Directive 2012/29/EU.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

measures in this regard,³¹ not all MS fully implemented art. 22 VD, leaving the pre-existing laws unchanged. Only Austria and Greece introduced new systems based on the individual assessment described by the Victims' Directive.

In Austria the newly established provision determines that an individual assessment must be conducted at the first contact with an authority. While the law does not describe how the individual assessment should take place and by whom it shall be conducted, most of the time it is conducted by the police using a recording system called PAD.³² This practice, however, already existed before the transposition process. The novelty of this law can, thus, be questioned.

The Victims' Directive contributed to positive changes regarding the rights granted to victims of crime. In Greece, the law transposing the Victims' Directive³³ has been perceived as a remarkable step towards the creation of a legal foundation for the safeguards of child victims. Also, in Bulgaria the introduction of the Victims' Directive has risen the level of protection granted, while a full transposition did not take place. Overall, the transposition of the Victims' Directive resulted in the establishment of new rights (e.g. Greece, Bulgaria), the extension of existing rights (e.g. Greece, Italy); and a systematisation of existing rights (e.g. Austria, Greece).

While Italy has fully implemented the Victims' Directive, criticism exists concerning the lack of harmonized procedures and practices at national level. In fact, while the same kinds of rights all over Italy are ensured in black-letter law, critical differences exist in practice. For example, there exists a provision according to which no contact between the offender and the child victim shall take place, but the inexistence of separate entrances of courts in certain areas of Italy and the overlapping hearing times make the application of this provision in praxis impossible. Further, the Italian victim support system is exceptionally fragmented. There exists no structured victim support system on national level , but public or private actors that share the mandate to protect and support child victims at different stages.

In conclusion, the present report finds that although several victims' rights were already in place in national legislations, the transposition process opened up space for a revision and reviewing process that triggered several positive achievements at national level. Nevertheless, challenges exist. The report shows that a coherent implementation of victim protection mechanisms constitutes already a major challenge

³¹ At the time of drafting the country reports, Bulgaria was the only state which had not yet transposed art. 22 VD.

³² See Deliverable D3.9 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

³³ Law 4478/2017

within a country, as for example in the case of Italy. The transposition of EU legislation can create additional problem areas, as the implementation of the Victims' Directive in Greece demonstrates.

There are also further challenges in the field of harmonization of victim protection mechanisms at EU level, which would extend the scope of this research but provide directions for future research. The increasing strengthening of victims' rights should, for example, be seen in context with the defendants rights in order to prevent that the to a fair trial might be compromised. While the right to a fair trial is mentioned in several parts of the Victims' Directive (see Recital 12, arts. 18, 20, 23 Victims' Directive), the development of the rights of victims in the EU largely occurred in isolation from the rights of the defendant. The need for the establishment of rights and protection of victims might, however, deflects the attention from the need to protect the defendant in criminal proceedings from the power of the state (See further Mitsilgeas, 2016, 210).

In particular, it is the diverse legal systems which make criminal matters difficult for harmonisation of measures. This is also one of the reasons why the involvement of the EU in criminal matters in general remains contested (EPKS, 2017, 16). The diversity of Member States' jurisdictions is on the one hand, reflected within art. 82 para. 2 TFEU, the article giving the competence to the EU to adopt a directive in this manner.³⁴ On the other hand, several provisions of the Victims' Directive give Member States a wide discretion, particularly regarding the implementation of the provisions. Out of this reason "*[i]t can be said that [...] the existence of [victims'] rights is provided by EU law, while their exercise is largely regulated by national law*" (Mitsilgeas, 2016, 206). As a result, several provisions remain contested in MS, while still complying with the minimum standards set out by the Victims' Directive.

³⁴ According to art. 82 para. 2 TFEU the Council and the European Parliament may adopt minimum standards of the rights granted to victims of crime taking into account "*the differences between the legal traditions and systems of the Member States*. These measures may be adopted to the necessary extent to facilitate mutual recognition of judgments and judicial decisions and police and judicial cooperation in criminal matters having a cross-border dimension.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Bibliography

Deliverables

- D3.1 Country report on the transposition of Victims' Directive in Bulgaria.
- D3.2 Country report transposition of Victims' Directive in Austria.
- D3.3 Country report on the transposition of Victims' Directive in Romania.
- D3.4 Country report on the transposition of Victims' Directive in Italy.
- D3.5 Country report transposition of Victims' Directive in Greece.
- D3.8 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Bulgaria.
- D3.9 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.
- D3.10 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Romania.
- D3.11 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Italy.
- D3.12 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Greece

Laws

Austrian Code of Criminal Procedure (ACCP), Strafprozessordnung, BGBI I Nr. 631/1975 idF. BGBI. 117/2017.

Bulgarian Act on Support and Financial Compensation to Crime Victims (BASFCCV).

Bulgarian Child Protection Act (BCPA).

Bulgarian Penal Procedure Code (BPPC).

Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 326, 26.10.2012, p. 47–390.

Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA (Victims' Directive).

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Greek Code of Criminal Procedure (GCCP), Presidential Decree No. 258 (OGG 121 A) of 26th July/ 8th August 1986.

Greek Law 4478/2018, OGG A 91/23.06.2017

Italian Code of Criminal Procedure (ICCP), *Codice di Procedura Penale (c.p.p.)*.

Italian Procedure Code (IPC), *Codice Penale (c.p.)*.

Romanian Criminal Procedure Code (RCCP), *Codul de Procedura Penală (c.p.p.)*.

Literature and others

Angelopoulou, K. (2016) To paidi thima: Poso filiko einai telika to sistima aponomis tis dikaiosinis? (Child victim: How “friendly” is the justice system after all?). In Gasparinatou, M. (ed.) Europe in Crisis: Crime, Criminal Justice and the Way Forward. Essays in Honor of Professor Dr. Nestoros Courakis. Athens: SAKKULAS.

APAV – Associação Portuguesa de Apoio à Vítima, IVOR Report: Implementing Victim-Oriented Reform of the criminal justice system in the European Union, 2016.

DG Justice Guidance Document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA

EPRS – European Parliamentary Research Service, The Victims’ rights Directive 2012/29/EU: European Implementation Assessment, December 2017.

European Commission, EU Infringement Procedure, available at: http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search
(last accessed: 22.05.2018)

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, critical statement, 31/SN-171/ME XXV. GP,

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/SNME/SNME_05454/imfname_495035.pdf (last accessed: 22.05.2018)

Hilf and Anzenberger, Opferrechte in :JY 2008/22, 871-894.

Ianova, Mila, Prerequisites of Constitution of the Injured in Pre-Trial Proceeding, BFU Annual, Volume XXVII, 2012, p.328 – 338.

Mitsilegas, EU Criminal Law After Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe, Oxford; Portland; Oregon, USA: Hart Publishing, Ltd., 2016.

President of Bar Associations in Greece, during the Committee's meeting on 15.6.2018, available at:

http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73 (last accessed: 22.05.2018)

Stangl, Die Reintegration von Opfern in das Strafverfahren, in Neue Kriminalpolitik 1/2008, 15-18.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

JUST-JACC-VICT-AG-2016

Action grants to support transnational projects to enhance the
rights of victims of crime

JUSTICE PROGRAMME

GA No. 760270

**Enhancing PROtection of Children –
vicTims of crime
E-PROTECT**

WP3: Research and Data Collection

D3.7 Comparative Study

WP3 Leader: VICESSE

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Dissemination Level:		
PU	Public	X
CO	Confidential, only for members of the consortium (including the Commission Services)	
EU-RES	Classified Information: RESTREINT UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-CON	Classified Information: CONFIDENTIEL UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-SEC	Classified Information: SECRET UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
Document version control:		
Version	Author(s)	Date
Version 1	Developed by: Daniela Amann, VICESSE	25.06.2018
Version 1	Reviewed by: Michaela Scherian, VICESSE	26.06.2018
Version 2	Updated by: Daniela Amann, VICESSE	27.06.2018

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Kurzfassung

Der vorliegende Bericht untersucht die Umsetzung der Richtlinie 2012/29/EU (im folgenden Opferschutz-RL) in fünf Mitgliedstaaten (MS) - Österreich, Bulgarien, Italien, Griechenland und Rumänien - mit besonderem Schwerpunkt auf den Rechten von minderjährigen Opfern. Dieser Bericht wurde im Rahmen des Projekts E-PROTECT („Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime“) erstellt. Das Projekt verfolgt das Ziel, die Anwendung der Opferschutz-RL im Falle von minderjährigen Opfern zu stärken, sowie zur Verbesserung des Schutzes von minderjährigen Opfern in der Europäischen Union insgesamt beizutragen.

Der vergleichende Bericht „Comparative Study“ baut auf fünf Länderstudien auf, die die nationalen Umsetzungsmaßnahmen der Opferschutz-RL in Österreich, Bulgarien, Italien, Griechenland und Rumänien untersuchen. Der Bericht stellt die Ergebnisse dieser Länderstudien gegenüber, um unterschiedliche Rechtspraktiken sowie gemeinsame Herausforderungen im Bereich des Opferschutzes für Minderjährige im Strafverfahren zu identifizieren. Hierfür untersucht der Bericht einerseits die Opferschutzstrukturen in diesen Mitgliedstaaten in einer historischen Perspektive und andererseits den Umsetzungsprozess und die Umsetzung ausgewählter Artikel (8-9 und 22-24) der Opferschutz-RL.

Die Ergebnisse des Berichts zeigen einerseits, dass der Schutz minderjähriger Opfer in jenen Mitgliedstaaten in den letzten Jahren stetig weiterentwickelt wurde. In einigen in diesem Bericht untersuchten Mitgliedstaaten sind diese Errungenschaften ein Ergebnis von Politik und Regelungen auf EU-Ebene. Der Bericht zeigt weiters, dass die Umsetzung der Opferschutz-RL zu positiven Veränderungen beigetragen hat. Während in allen in dieser Studie untersuchten Mitgliedstaaten bereits vor Umsetzung der Opferschutz-RL besondere Schutzmaßnahmen für minderjährige Opfer in den nationalen Gesetzgebungen vorgesehen waren, hat die Opferschutz-RL die Möglichkeit für einen Revisions- und Überprüfungsprozess geschaffen. Insbesondere hervorzuheben sind folgende positiven Entwicklungen: Neue Rechte wurden eingeführt (z. B. Griechenland, Bulgarien), bestehende Rechte wurden auf eine größere Gruppe von Anspruchsberechtigten ausgeweitet (z. B. Griechenland, Italien); und es erfolgte eine Systematisierung bestehender Rechte (z. B. Österreich, Griechenland).

Zudem identifiziert der Bericht mehrere Herausforderungen des Umsetzungsprozesses der Opferschutz-RL. Eine der größten Herausforderungen des Umsetzungsprozesses bestand in der Einbettung der in der Opferschutz-RL enthaltenen Maßnahmen in die bereits bestehenden Rechtsordnungen der Mitgliedstaaten.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Diese Herausforderung ist besonders in Griechenlands deutlich erkennbar. Griechenland hat die Opferschutz-RL beinahe wörtlich übernommen, ohne der innerstaatlichen Rechtsterminologie gebührend Rechnung zu tragen.

Der Bericht zeigt auch die Schwierigkeiten auf, die bei der Umsetzung von Artikel 22 der Opferschutz-RL - *die individuelle Begutachtung der Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse* - in die nationalen Gesetzgebungen aufgetreten sind. Denn in den meisten in dieser Studie untersuchten Mitgliedstaaten gab es bereits vor der Umsetzung der Opferschutz-RL ein System, welches die Gewährung von besonderen Schutzmaßnahmen für besonders schutzbedürftige Opfer festgelegt hat. In der Regel wurden hierbei Opfern nach Art der Straftat - beispielsweise Sexualstraftaten - oder den besonderen Umständen des Opfers - zum Beispiel ein minderjähriges Opfer - besondere Maßnahmen gewährt. Die Opferschutz-RL bestimmt jedoch, dass eine individuelle Begutachtung der Opfer, in der die besonderen Schutzbedürfnisse eines Opfers von Fall zu Fall bewertet werden, implementiert werden muss. Während die meisten in dieser Studie untersuchten Mitgliedstaaten einige Maßnahmen ergriffen haben, haben nicht alle Mitgliedstaaten diesen Artikel vollständig umgesetzt. Nur Österreich und Griechenland führten neue Systeme für die individuelle Begutachtung von Opfern auf Grundlage der Opferschutz-RL ein.

Abschließend werden in diesem Bericht weiterführende Debatten des Opferschutzes auf EU-Ebene aufgezeigt. Erstens wird auf die Diskussion über mögliche Auswirkungen dieser stärkenden Position des Opfers in Bezug auf das Grundrecht der Beschuldigten auf ein faires Verfahren eingegangen. Hierbei wird insbesondere auf die Kritik verwiesen, dass die Entwicklung der Rechte der Opfer in der EU weitgehend isoliert von den Rechten der Beschuldigten stattfindet. Zweitens wird die Schwierigkeit der Harmonisierung von Strafsachen auf EU-Ebene aufgezeigt. Aufgrund der unterschiedlichen Rechtsordnungen der Mitgliedstaaten sind einige Bestimmungen der Richtlinie sehr weit gefasst, sodass diese in der Praxis nur schwer umsetzbar sind.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Inhaltsverzeichnis

Kurzfassung.....	3
Abkürzungsverzeichnis	6
1. Einleitung.....	7
2. Methodologie.....	8
3. Die Umsetzung der Opferschutz-RL in Österreich, Bulgarien, Italien, Griechenland und Rumänien .	9
3.1. Historische Perspektive	9
3.2. Die Umsetzungsprozesse der Opferschutz-RL.....	11
4. Die Umsetzungsmaßnahmen in Österreich, Bulgarien, Italien, Griechenland und Rumänien	13
4.1. Die Legaldefinition von Opfer	13
4.2. Individuelle Begutachtung der Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse	16
4.3. Der Schutzanspruch von Opfern im Kindesalter während des Strafverfahrens	21
4.4. Recht auf Zugang zu und Unterstützung durch Opferunterstützungsdienste	25
5. Conclusio	28
Bibliographie	32

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Abkürzungsverzeichnis

AEUV	Vertrag über die Arbeitsweise der Europäischen Union
BGSK	bulgarische Gesetz zum Schutz von Kindern
bGUEO	bulgarisches Gesetz zur Unterstützung und finanziellen Entschädigung von Opfern
bStPO	bulgarische Strafprozessordnung
E-PROTECT	'Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime'
EuGH	Gerichtshof der Europäischen Union
gStPO	griechische Strafprozessordnung
iStGB	italienisches Strafgesetzbuch
iStPO	italienische Strafprozessordnung
MS	Mitgliedstaaten
Opferschutl-RL	Richtlinie 2012/29/EU
öStPO	österreichische Strafprozessordnung
öStPO-Änderungsgesetz	österreichisches Strafprozessrechtsänderungsgesetz I 2016
RL	Richtlinie 2012/29/EU
rStPO	rumänische Strafprozessordnung

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

1. Einleitung

Der vorliegende Bericht behandelt die Umsetzung der Richtlinie 2012/29/EU (im folgenden Opferschutz-RL oder RL) in fünf Mitgliedstaaten (MS) - Österreich, Bulgarien, Italien, Griechenland und Rumänien - mit besonderem Schwerpunkt auf den Rechten von Opfern im Kindesalter. Es handelt sich hierbei um eine kontrastierende Begutachtung der Umsetzung der Opferschutz-RL in diesen Mitgliedstaaten. Der Bericht stützt sich auf fünf Länderstudien, die durchgeführt wurden, um Erkenntnisse über den Grad der rechtlichen Umsetzung der RL in diesen MS zu gewinnen.¹ Ziel des vorliegenden Berichts ist es, die Ergebnisse dieser Berichte einander gegenüberzustellen und somit unterschiedlichen Rechtspraktiken und gemeinsame Herausforderungen zu identifizieren. Der vorliegende Bericht wird durch weitere Berichte ergänzt, die die praktische Anwendung der Umsetzungsmaßnahmen des Artikels 22 RL – die individuelle Begutachtung der Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse - in denselben Mitgliedstaaten untersucht.²

Dieser Bericht beschäftigt sich mit den folgenden Bereichen:

- Der historischen Entwicklung der Rechte von Opfern im Kindesalter in den ausgewählten Mitgliedstaaten sowie der Umsetzungsprozesse der Opferschutz-RL;
- der Umsetzung von Art. 22 der RL: die individuelle Begutachtung der Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse;
- der Umsetzung von Art. 23-24 der RL: Schutzanspruch der Opfer mit besonderen Schutzbedürfnissen;
- sowie der Umsetzung von Art. 8-9 der RL: Recht auf Zugang zu und Unterstützung durch Opferunterstützungsdienste.

Der Bericht wurde im Rahmen des Projekts E-PROTECT („Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime“) durchgeführt. E-PROTECT verfolgt das Ziel, die Anwendung der Opferschutz-RL in Fällen von Opfern im Kindesalter zu stärken und somit einen Beitrag zum Schutz von minderjährigen Opfern in der Europäischen Union zu leisten. Das Projekt besteht aus mehreren Projektphasen. Zunächst liegt der Schwerpunkt auf der Erforschung der Umsetzung der RL und dem Austausch mit PraktikerInnen im Feld des Opferschutzes. In einem weiteren Schritt werden Schulungen in Form von Seminaren und Webinaren

¹ Deliverables 3.1-5 In-depth review of the transposition of Directive 2012/29/EU.

² Deliverables 3.8-12 Studies on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

durchgeführt, sowie eine Online-Plattform mit Informationen zu den Rechten von Opfern im Kindesalter in den fünf Mitgliedstaaten entwickelt.

Der Bericht gliedert sich wie folgt: Kapitel 2 gibt einen Überblick über die in den einzelnen Länderstudien verwendeten Methoden. Anschließend enthält Kapitel 3 eine historische Untersuchung der Stellung minderjähriger Opfer in den Strafverfahren den jeweiligen Mitgliedstaaten sowie eine kurze Darstellung der Umsetzungsprozesse der Opferschutz-RL. Kapitel 4 beinhaltet den Schwerpunkt dieses Berichts: eine Gegenüberstellung der Umsetzungen von Art. 22, 23-24 sowie 8-9 RL in den fünf untersuchten MS. Schließlich enthält Kapitel 5 die Conclusio dieses Berichts. Es werden einerseits die unterschiedlichen Rechtspraktiken und gemeinsame Herausforderungen der Mitgliedstaaten im Zusammenhang mit der Umsetzung der Opferschutz-RL dargestellt und andererseits eine allgemeine Reflexion über die Umsetzung der RL in den untersuchten Mitgliedstaaten gegeben.

2. Methodologie

Der vorliegende Bericht baut auf fünf Länderstudien auf, die im Rahmen von E-PROTECT durchgeführt wurden und die sich mit der Umsetzung der Opferschutz-RL in Österreich, Bulgarien, Italien, Griechenland und Rumänien befassen. Die fünf Berichte weisen eine einheitliche Struktur und Methodik auf. Zudem wurden kohärente analytische Parameter verwendet, um den Grad der Umsetzung der Bestimmungen der Opferschutz-RL in den nationalen Gesetzen zu beurteilen. Diese Kriterien basieren einerseits auf ähnlichen juristischen Studien. Andererseits resultieren sie aus Diskussion und Vereinbarung zwischen den fünf Partnerorganisationen. Die vier Parameter sind: 1) Vollständigkeit; 2) Konformität; 3) Genauigkeit und Angemessenheit; und 4) zusätzliche qualitative Bewertungskriterien: Verständlichkeit, Eindeutigkeit und Klarheit.

Die nationalen Bestimmungen wurden kontrastierenden und den entsprechenden Bestimmungen der Opferschutz-RL gegenübergestellt. Zudem wurde anhand von Sekundärforschung, wie etwa Forschungsberichten, Dokumenten und Stellungnahmen lokaler Interessensgruppen im Bereich des

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Kinderschutzes, zusätzliche Informationen gesammelt. Letztlich wurden in einigen Länderstudien auch Interviews mit ExpertInnen im Bereich des Schutzes von Opfern im Kindesalter durchgeführt.³

3. Die Umsetzung der Opferschutz-RL in Österreich, Bulgarien, Italien, Griechenland und Rumänien

Das folgende Kapitel untersucht die Stellung von Opfern im Kindesalter in einer historischen Perspektive. In einem ersten Schritt wird ein überblicksmäßiger Vergleich der unterschiedlichen Rechtslagen vor dem Umsetzungsprozess der Opferschutz-RL gegeben, wobei Gemeinsamkeiten und Unterschiede identifiziert werden. In einem zweiten Schritt werden die unterschiedlichen Umsetzungsprozesse der Opferschutz-RL miteinander verglichen.

3.1. Historische Perspektive

In allen in diesem Bericht untersuchten MS ist die verbesserte Rolle von Opfern im Strafverfahren eine relativ neue Entwicklung. Zuvor hatten Opfer lediglich die Stellung von Zeugen, die die Rolle hatten durch ihre Zeugenaussage zur Wahrheitsfindung beizutragen. In den letzten Jahren wurde den Opfern jedoch eine zunehmend aktive Rolle im Strafverfahren - als Prozesspartei - zuerkannt und es wurden ihnen stetig mehr Rechte zugesprochen. Während in allen in diesem Bericht untersuchten MS den Opfern die Stellung einer Prozesspartei bei der Gerichtverhandlung zuerkannt wurde, bestehen nach wie vor große Unterschiede in Bezug auf die Stellung und dem Schutzniveau von Opfern im Kindesalter.

In Österreich wurde die Stellung des Opfers als Prozesspartei (*Beteiligte*) im Rahmen der Neufassungen der österreichischen Strafprozessordnung (öStPO) 2006 und 2008 gesetzlich festgelegt. Hierdurch erhielt das Opfer eine aktiver Rolle im Strafverfahren sowie Rechte, die zuvor dem Staatsanwalt und dem/der Beschuldigten vorbehalten waren (Stangl, 2008; Hilf und Anzenberger, 2008). Als Ergebnis dieser und anderer Reformen der öStPO waren die meisten der in der Opferschutz-RL beschriebenen Maßnahmen bereits vor dem Umsetzungsprozess der RL in Österreich in Kraft.

³ Weitere Informationen zu den Methoden der Datenerhebung in den einzelnen Länderstudien, finden sich in den jeweiligen Berichten.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

In Bulgarien war hingegen die Anzahl an rechtlichen Normen, welche den Schutz von minderjährigen Opfern gewährleisten sollten, eher erschreckend niedrig. Während das Opfer im Zuge einer Strafrechtsreform im Jahr 2006 im Strafverfahren den Status einer Prozesspartei erhielt, blieb die Stellung des Opfers - insbesondere von minderjährigen Opfern - deutlich schwächer als z.B.: in Österreich. Die Rechte von Opfern im Kindesalter konnten beispielsweise nur vom gesetzlichen Vertreter des Kindes ausgeübt werden (Ivanova, M., 2012).

Ebenso wurde in Griechenland die aktiveren Rolle des Opfers im Strafverfahren erst kürzlich gesetzlich verankert und das Verfahren Opfer-freundlicher gestaltet (Angelopoulou, 2016). In Griechenland wurde auch eine rechtliche Definition des Begriffs Opfer erst im Zuge der Umsetzung der Opferschutz-RL festgelegt.

Eine Ähnlichkeit, die in allen untersuchten Mitgliedstaaten vorliegt, ist die Fragmentierung hinsichtlich der Schutzmaßnahmen für Opfer. Diese Fragmentierung ist in Italien besonders ausgeprägt. Hier sind Opferrechte sowohl im Zivil- als auch im Strafrecht festgelegt; diese sind in einer großen Anzahl von verschiedenen Gesetzen zerstreut, die zu unterschiedlichen Zeitpunkten erlassen wurden. Zudem führt diese Dezentralisierung in Italien zu einer ungleichmäßigen Anwendung der Normen. Dies hat zur Folge, dass sich das Schutzniveau von Opfern in den verschiedenen Regionen Italiens stark unterscheidet, insbesondere in Bezug auf die Verfügbarkeit und den Zugang zu therapeutischer Versorgung (psychologischer, psychiatrischer und psychosozialer) von minderjährigen Opfern.

In vergleichbarer Weise waren auch in Griechenland verschiedene rechtliche Regelungen für den Schutz von minderjährigen Opfern relevant.⁴ Es gab unter anderem eine Bestimmung, die signifikante Ähnlichkeiten mit der individuellen Begutachtung der Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse im Sinne des Art. 22 der RL aufwies.⁵ Letztere erfasste jedoch nur Opfer von Straftaten gegen die persönliche und sexuelle Freiheit.⁶ Tatsächlich war das griechische System das einzige der untersuchten Mitgliedstaaten, das bereits vor dem Umsetzungsprozess oder Opferschutz-RL ein System zur individuellen

⁴ Die griechische Strafprozeßordnung; Gesetz 2298/1995, welches die Gründung der Gesellschaften für Kinderschutz regelt; PD 227/003 über den Schutz von Opfern von bestimmten Straftaten gegen persönliche und sexuelle Freiheit; Gesetz 2500/2006 zur Bekämpfung häuslicher Gewalt.

⁵ Diese Bestimmung wurde im Umsetzungsprozess der Opferschutz-RL novelliert.

⁶ Art. 226A Gesetz 3625/2007.

Begutachtung von Opfern rechtlich festgelegt hatte, wobei dieses nur bei Opfern gewisser Straftaten zur Anwendung kam.

Auch in Rumänien gab es bereits vor dem Umsetzungsprozess einige rechtlichen Normen, die den Schutz von Opfern im Kindesalter festlegten.⁷ Im Besonderen ist hierbei das Gesetz Nr. 272/2004 über den Schutz und die Förderung der Rechte des Kindes zu nennen, das konkrete Maßnahmen zum Schutz von minderjährigen Opfern festlegt. Eines der Hauptdefizite der rumänischen Gesetzgebung besteht jedoch darin, dass die bestehenden Gesetze nicht alle minderjährigen Opfer aller Arten von Straftaten erfasst.

Letztlich existiert in Bulgarien das ungewöhnliche Szenario, dass das bulgarische Gesetz zum Schutz von Kindern (BGSK), ein Gesetz, das formell ausschließlich das Zivilrecht regelt, häufig auch im Rahmen von Strafverfahren bei minderjährigen Opfern zur Anwendung kommt. Der Grund hierfür besteht darin, dass die Schutzbestimmungen nachweislich gut und effizienter sind als andere bulgarische Regelungen wie etwa die bulgarische Strafprozessordnung.

3.2. Die Umsetzungsprozesse der Opferschutz-RL

In der Opferschutz-RL wird klargestellt, dass die Mitgliedstaaten verpflichtet sind, bis zum 16. November 2015 die erforderlichen Umsetzungsmaßnahmen zu treffen (Art. 27 RL). Des Weiteren waren die Mitgliedstaaten dazu angehalten, der Europäischen Kommission die nationalen Umsetzungsmaßnahmen mitzuteilen. Dieser Mitteilungspflicht sind jedoch nicht alle Mitgliedstaaten nachgekommen. Daher leitete die Europäische Kommission Vertragsverletzungsverfahren wegen Nichtmitteilung gegen 16 Mitgliedstaaten ein.⁸ Von den fünf in diesem Bericht untersuchten Mitgliedstaaten war Italien der einzige Mitgliedstaat, gegen den kein Vertragsverletzungsverfahren eingeleitet wurde.⁹

Die Reaktion der MS auf die Einleitung der Vertragsverletzungsverfahren durch die Europäische Kommission war jedoch sehr unterschiedlich. Während in Österreich das Gesetz zur Umsetzung der

⁷ Gesetz Nr. 272/2004 über den Schutz und die Förderung der Rechte des Kindes; Gesetz Nr. 18/1990; Gesetz Nr. 215/2000; Gesetz Nr. 211/2014 über bestimmte Maßnahmen zum Schutz der Opfer von Straftaten.

⁸ Österreich, Belgien, Bulgarien, Zypern, Griechenland, Finnland, Frankreich, Kroatien, Irland, Litauen, Luxemburg, Lettland, Niederlande, Rumänien, Slowenien, Slowakei; Siehe Europäische Kommission, EU - Vertragsverletzungsverfahren, abrufbar unter: http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search

⁹ In Italien wurde das Gesetz zur Umsetzung der Opferschutz-RL am 15. Dezember 2015 genehmigt und trat am 20. Januar 2016 in Kraft.

Opferschutz-RL¹⁰ erst am 1. Juni 2016 in Kraft trat, wurde das gegen Österreich eröffnete Vertragsverletzungsverfahren von relevanten Interessengruppen nicht besonders beachtet. Dies ist wahrscheinlich darauf zurückzuführen, dass eine Mehrheit der in der Opferschutz-RL beschriebenen Rechte bereits vor dem Umsetzungsprozess in der Österreichischen Rechtsordnung verankert waren. Im Gegenteil hierzu hat in Griechenland dieser Umstand zu spürbaren Auswirkungen geführt. Die Einleitung des Vertragsverletzungsverfahrens war etwa ausschlaggebend dafür das Gesetzgebungsverfahren zu verkürzen, um die Kommission daran zu hindern das Vertragsverletzungsverfahren fortzusetzen und den Fall an den Gerichtshof der Europäischen Union (EuGH) weiterzuleiten. Dies war auch einer der Gründe, warum das Gesetzgebungsverfahren nicht vollständig eingehalten wurde und das öffentliche Konsultationsverfahren nur eine Woche andauerte.¹¹

Die in diesem Bericht untersuchten Mitgliedstaaten haben die Opferschutz-RL zu unterschiedlichen Graden umgesetzt. Der österreichische Gesetzgeber hat alle in der Opferschutz-RL verankerten Rechte vollständig umgesetzt und den Umsetzungsprozess darüber hinaus dazu genutzt eine Systematisierung der Opferrechte vorzunehmen. Auch in Italien fand eine vollständige Umsetzung der Opferschutz-RL statt,¹² was zu mehreren positiven Änderungen in der italienischen Strafprozessordnung (iStPO) führte. Beispielsweise wurde das Konzept der Vulnerabilität näher definiert und die Schutzmaßnahmen bei Vernehmungen von besonders schutzbedürftigen Opfern erweitert. Auch Griechenland hat die Opferschutz-RL vollständig umgesetzt, jedoch hat sich der griechische Gesetzgeber dazu entschieden die meisten Bestimmungen der RL wörtlich ins griechische Recht zu überführen. Dies führte unter anderem zu Kritik an Unklarheiten und vagen Klauseln, die in den nationalen Rechtsvorschriften geklärt werden hätten sollen. Nichtsdestoweniger wird das griechische Gesetz 4478/2017 als ein positiver Schritt in Richtung Opferschutz angesehen, da es alle Rechte von Opfern – inkl. der Rechte minderjähriger Opfer – in einem Rechtsdokument vereint. Schließlich konnten auch einige positive Veränderungen im Opferschutz in den nationalen Rechtsvorschriften Bulgariens und Rumäniens festgestellt werden. Zum Zeitpunkt der Ausarbeitung der Länderberichte, die die Grundlage des vorliegenden Berichts darstellen, wurde die Opferschutz-RL jedoch in beiden Ländern noch nicht vollständig umgesetzt.¹³

¹⁰ Österreichisches Strafprozessrechtsänderungsgesetz I 2016 (öStPO-Änderungsgesetz).

¹¹ Normalerweise dauert das Konsultationsverfahren in Griechenland 1-2 Monate.

¹² Die Opferschutz-RL wurde durch das Gesetzesdekret vom 15. Dezember 2015 Nr. 2012 umgesetzt, das einen Monat nach Ablauf der in der Opferschutz-RL vorgesehenen Frist in Kraft trat.

¹³ Siehe zum Beispiel den Präsidenten der Anwaltskammer in Griechenland während der Sitzung des Ausschusses

4. Die Umsetzungsmaßnahmen in Österreich, Bulgarien, Italien, Griechenland und Rumänien

Das folgende Kapitel stellt die Umsetzungen der Opferschutz-RL in den ausgewählten Mitgliedstaaten gegenüber. Hierdurch sollen unterschiedliche Rechtspraktiken der MS identifiziert sowie gemeinsame Herausforderungen ermitteln werden. Im ersten Unterkapitel wird die Legaldefinition des Begriffs Opfer in jedem Mitgliedstaat definiert. Dieses Kapitel stellt somit die Grundlage für die weiteren Unterkapitel dar. Anschließend werden die Bestimmungen zur Umsetzung von Art. 22 RL - die individuelle Begutachtung zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse - identifiziert und gegenübergestellt. Schließlich wird der Schutzanspruch von Opfern im Kindesalter (Art. 23-24 RL), sowie ihr Recht auf Zugang zu und Unterstützung von Opferunterstützungsdiensten (Art. 8-9 RL) ermittelt und einander gegenübergestellt.

4.1. Die Legaldefinition von Opfer

Das erste Kapitel Opferschutz-RL definiert die allgemeinen Bestimmungen der Richtlinie, einschließlich ihrer Ziele und rechtlichen Definitionen. In diesem Abschnitt wird klargestellt, dass ein Kind - im Sinne der Richtlinie - jede Person unter 18 Jahren ist (Art. 2 Abs. 1 lit. c RL).¹⁴ Darüber hinaus bestimmt die Opferschutz-RL eindeutig, wer als Opfer in den Geltungsbereich der Richtlinie fällt, und somit auch, wer die Anspruchsberechtigten der Rechte sind, die in den folgenden Abschnitten dargelegt werden.

Art. 2 Abs. 1 lit. a RL legt fest, dass ein Opfer im Sinne der Opferschutz-RL folgendes bezeichnet:

- (i) *“eine natürliche Person, die eine körperliche, geistige oder seelische Schädigung, oder einen wirtschaftlichen Verlust, der direkte Folge einer Straftat war erlitten hat;*
- (ii) *Familienangehörige¹⁵ einer Person, deren Tod eine direkte Folge einer Straftat ist, und die durch den Tod dieser Person eine Schädigung erlitten hat.”*

Art. 2 Abs. 1 lit. a RL

am 15.6.2018, abrufbar unter: http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73

¹⁴ Diese Definition wird auch im vorliegenden Bericht verwendet.

¹⁵ Familienangehörige im Sinne der Opferschutz-RL bezeichnet „den Ehepartner des Opfers, die Person, die mit dem Opfer stabil und dauerhaft in einer festen intimen Lebensgemeinschaft zusammenlebt und mit ihm einen gemeinsamen Haushalt führt, sowie die Angehörigen in direkter Linie, die Geschwister und die Unterhaltsberechtigten des Opfers;“ (Art. 2 Abs. 1 lit. b RL)

Diese Studie verfolgt nicht das Ziel, die unterschiedlichen rechtlichen Definitionen von Opfern in den Mitgliedstaaten zu diskutieren, da ihr Schwerpunkt auf den Rechten von minderjährigen Opfern liegt. Dennoch ist die Kenntnis darüber, wer als Opfer in den untersuchten MS anerkannt wird, unerlässlich, wenn die Rechtslage von minderjährigen Opfern behandelt wird. In diesem Bericht wird folgend der Begriff Opfer generisch verwendet, ohne jedes Mal erneut auf den jeweiligen Kontext der MS eingehen zu müssen. Unterschiede in den Legaldefinitionen bestehen jedoch zweifelsfrei (siehe nachstehende Tabelle). Im Allgemeinen kann jedoch festgestellt werden, dass alle nachstehenden Definitionen die Mindestanforderungen der Opferschutz-RL erfüllen.

Mitgliedstaat	Gesetz	Legaldefinition: Opfer von Verbrechen
Österreich	§ 65 Abs. 1 öStPO	<p><i>„Im Sinne dieses Gesetzes ist [...]. „Opfer“</i></p> <p><i>a. jede Person, die durch eine vorsätzlich begangene Straftat Gewalt oder gefährlicher Drohung ausgesetzt, in ihrer sexuellen Integrität und Selbstbestimmung beeinträchtigt oder deren persönliche Abhängigkeit durch eine solche Straftat ausgenützt worden sein könnte,</i></p> <p><i>b. der Ehegatte, der eingetragene Partner, der Lebensgefährte, die Verwandten in gerader Linie, der Bruder oder die Schwester und sonstige Unterhaltsberechtigte einer Person, deren Tod durch eine Straftat herbeigeführt worden sein könnte, oder andere Angehörige, die Zeugen der Tat waren,</i></p> <p><i>c. jede andere Person, die durch eine Straftat einen Schaden erlitten haben oder sonst in ihren strafrechtlich geschützten Rechtsgütern beeinträchtigt worden sein könnte[.]“</i></p> <p>Die Unterscheidung zwischen diesen verschiedenen „Kategorien“ von Opfern ist von besonderer Relevanz in Bezug auf das Recht der unentgeltlichen rechtlichen und psychosozialen Prozessbegleitung.</p>
Bulgarien	Art. 74 bStPO	<p><i>“Opfer ist die Person, die durch die Straftat finanzielle oder moralische Schäden erlitten hat. Im Falle des Todes einer Person wird dieses Recht seinen/ihren Erben übertragen.“ (Übersetzung der Autorin)</i></p> <p>Diese Definition ist sehr weit gefasst und umfasst auch Familienmitglieder eines unmittelbaren Opfers.</p>
Griechenland	Art. 55 Abs 1 lit. a Gesetz 4478/2017	<p>Gemäß dem neuen Gesetz 4478/2017 bezeichnet Opfer:</p> <p><i>„(i) eine natürliche Person, die einen Schaden erlitten hat, einschließlich physischer, psychischer oder emotionaler Schäden oder</i></p>

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

		<p>wirtschaftlicher Verluste, die unmittelbar durch eine Straftat verursacht wurden;</p> <p>(ii) Familienangehörige einer Person, deren Tod unmittelbar durch eine Straftat verursacht wurde und die durch den Tod dieser Person Schaden erlitten hat;“ (Übersetzung der Autorin)</p> <p>Vor der Umsetzung der Opferschutz-RL gab es in Griechenland keine Legaldefinition des Begriffs Opfer.</p>
Italien	Art. 90 iStPO	<p>Die italienische Gesetzgebung bezieht sich nicht auf den Begriff Opfer, sondern auf die „Person, die unter den Folgen einer Straftat leidet“ (die so genannte "<i>persona offesa dal reato</i>"). Nach der Legaldefinition ist die <i>persona offesa dal reato</i> das Subjekt, dessen rechtlich geschütztes Interesse durch den Verstoß verletzt wurde. Erst wenn die <i>persona offesa</i> einen zivilrechtlichen Schadensersatzanspruch geltend macht, wird sie als Teil des Strafverfahrens anerkannt. In der Regel fällt die <i>persona offesa</i> mit der anspruchsberechtigten Person zusammen, mit Ausnahme von Fällen wie Mord, bei denen dieser Anspruch auf im Gesetz definierte nahe Angehörigen übergeht.</p>
Rumänien	Art. 78 rStPO Art. 24 Abs. 1 rStPO	<p>In Rumänien existiert keine Legaldefinition des Begriffs Opfer. In der Regel wird das Opfer, wenn es am Strafverfahren teilnimmt, als Zeuge (wenn es über einen für den Fall relevanten Sachverhalt oder Umstand informiert ist) oder Geschädigter (wenn es infolge einer Straftat eine physische oder moralische Verletzung oder einen materiellen Schaden erlitten hat) bezeichnet. Das Opfer nimmt am Verfahren teil.</p>

4.2. Individuelle Begutachtung der Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse

Umsetzung Art. 22 RL				
Österreich	Bulgarien	Griechenland	Italien	Rumänien
umgesetzt § 66a öStPO	nicht umgesetzt	umgesetzt Art. 68 Gesetz 4478/2017	teilweise umgesetzt Art. 90-quarter iStPO beinhaltet einige bei der Beurteilung zu berücksichtigende Elemente	Eine individuelle Beurteilung findet nur bei Kindern, die Opfer sexuellen Missbrauchs oder häuslicher Gewalt geworden sind, statt.

Zum Zeitpunkt der Ausarbeitung der einzelnen Länderstudien war Bulgarien das einzige Land der fünf bewerteten Mitgliedstaaten, das Art. 22 RL nicht umgesetzt hatte.¹⁶ Obwohl Bulgarien im Zuge der Umsetzung der Opferschutz-RL einige Normen verabschiedet hat, setzen diese nur geringe Teile des Art. 22 RL um. Diese legislativen Bemühungen reichen daher nicht aus, um zu der Ansicht zu gelangen, dass Art. 22 RL ordnungsgemäß umgesetzt wurde. Auch in Rumänien gibt es keine Norm, die Art. 22 RL widerspiegelt. Die rumänische Rechtsordnung kennt jedoch zwei Gesetze - eines betreffend minderjähriger Opfer sexuellen Missbrauchs und eines betreffend minderjähriger Opfer häuslicher Gewalt,¹⁷ - die eine Verpflichtung zur individuellen Begutachtung zur Ermittlung besonderer Schutzbedürftigkeit der Opfer festlegen. Das heißt, Opfer im Kindesalter werden in Rumänien daher nicht prinzipiell einer Einzelfallprüfung unterzogen. Die bestehenden Regelungen umfassen die individuelle Begutachtung der Opfer in zwei Schritten: eine erste Begutachtung durch die örtlichen Kinderschutzbehörden; und anschließend eine umfassendere und mehrdimensionale Begutachtung der Situation des minderjährigen Opfers.

¹⁶ Eine Studie des Wissenschaftlichen Dienstes des Europäischen Parlaments zeigt, dass Bulgarien und Slowenien die einzigen Mitgliedstaaten sind, die Art. 22 RL nicht umgesetzt haben; Siehe European Parliamentary Research Service, The Victims' rights Directive 2012/29/EU: European Implementation Assessment, December 2017.

¹⁷ 1) "Framework Methodology on Multidisciplinary and Networking Prevention and Intervention in Child Violence and Domestic Violence" 2) "Multidisciplinary and Interinstitutional Interventional Methodology on Children Exposed to and Affected in Operational Risk Situations through work, child victims of trafficking, as well as Romanian migrant children, victims of other forms of violence on the territory of other states."

Obwohl auch in Italien keine ausdrückliche Bestimmung existiert, welche Art. 22 RL rechtlich umsetzt, existiert die individuelle Begutachtung von Opfern zur Ermittlung ihrer Schutzbedürftigkeit in der Praxis. Demnach ist es die Pflicht der ersten Behörde, mit dem das Opfer in Kontakt tritt, eine individuelle Begutachtung zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse durchzuführen. In Italien gelten Opfer im Kindesalter zudem als besonders schutzbedürftig *ex lege*. Abhängig von der Art der Straftat werden ihnen bestimmte Sonderschutzmaßnahmen per Gesetz zugesprochen. In allen anderen Fällen soll eine individuelle Begutachtung der minderjährigen Opfer bestimmen, welche spezifischen Schutzmaßnahmen zur Anwendung kommen sollen. Auf regionaler Ebene existieren für die Durchführung der individuellen Begutachtung Richtlinien und Protokolle. Dahingegen existieren auf nationaler Ebene keine Vorschriften, die sicherstellen, wer und in welcher Weise die Begutachtung durchgeführt werden soll. Dies führt dazu, dass es in Italien zu unterschiedliche Praktiken und Verfahren in den verschiedenen Regionen kommt.

Österreich und Griechenland haben im Zuge der Umsetzung der Opferschutz-RL neue Bestimmungen eingeführt, die die individuelle Begutachtung zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse regeln. In beiden Mitgliedstaaten gelten minderjährige Opfer als Opfer mit besonderen Schutzbedürfnissen *ex lege*. Zudem haben weder Österreich noch Griechenland Vorschriften erlassen, die die praktische Durchführung der individuellen Begutachtung regeln, insbesondere wie sie durchgeführt werden soll. Während also die Regelungen beider Mitgliedstaaten Gemeinsamkeiten aufweisen, bestehen auch wesentliche Unterschiede in der Art und Weise der Umsetzung: In Österreich wurden spezifische Kriterien festgelegt, welche kumulativ vorliegen müssen, damit ein Opfer als besonders schutzbedürftig angesehen wird. In Griechenland wurde im Gegensatz dazu ein detaillierter Kriterienkatalog erstellt, der als indikativer Parameter zur Identifizierung besonderer Schutzbedürfnisse dient. Darüber hinaus weist die österreichische Strafprozessordnung keine klaren Bestimmungen auf, welche Behörde für die Durchführung der individuellen Beurteilung zuständig sein soll. Im Vergleich dazu sieht die griechische Regelung vor, dass die Büros zum Schutz von Opfern im Kindesalter mit der individuellen Begutachtung von minderjährigen Opfern betraut sind.

Österreich: Umsetzung des Art. 22 Opferschutz-RL

Gibt es eine individuelle Begutachtung aller Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse?	Ja. Alle Opfer haben das Recht auf eine ehestmögliche Beurteilung und Feststellung ihrer besonderen Schutzbedürfnisse.
Wer ist für die Durchführung der Begutachtung zuständig?	Es gibt keine gesetzliche Bestimmung, die die zuständige Behörde für die Durchführung der Beurteilung bestimmt. In der Praxis wird sie meist von der Polizei durchgeführt. ¹⁸
Ist rechtlich festgelegt, in welcher Art und Weise die Begutachtung stattfinden soll?	Nein.
Welche Kriterien müssen bei der Begutachtung besonderer Schutzbedürfnisse berücksichtigt werden?	Opfer haben das Recht auf eine rechtzeitige Beurteilung und Feststellung ihrer besonderen Schutzbedürfnisse „nach Maßgabe ihres Alters, ihres seelischen und gesundheitlichen Zustands sowie der Art und konkreten Umstände der Straftat.“ (§66a Abs. 1 öStPO) Diese Voraussetzungen müssen kumulativ vorliegen.
Werden minderjährige Opfer als schutzbedürftig <i>ex lege</i> angesehen?	Ja, gem. § 66a Abs. 1 Z 3 öStPO.

Bulgarien: Umsetzung des Art. 22 Opferschutz-RL

Gibt es eine individuelle Begutachtung aller Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse?	Nein, gemäß art. 144 Abs. 3 bStPO stellt das individuelle Begutachtungsverfahren einen optionalen Schritt im Rahmen eines Strafverfahrens dar. Die Bestimmung ist also präskriptiv, nicht zwingend.
Wer ist für die Durchführung der Begutachtung zuständig?	Gemäß dem Wortlaut, der das individuelle Begutachtungsverfahren in Bulgarien festlegt, führt ein Sachverständiger die individuelle Begutachtung durch. Ein Sachverständiger wird im Einzelfall vom Gericht bestellt.
Ist gesetzlich festgelegt, in welcher Art und Weise die Begutachtung stattfinden soll?	Nein.
Welche Kriterien müssen bei der Begutachtung besonderer Schutzbedürfnisse berücksichtigt werden?	Im Rahmen des Strafverfahrens sind keine Kriterien definiert, die bei der Durchführung einer Einzelfallprüfung zu berücksichtigen sind.
Werden minderjährige Opfer als schutzbedürftig <i>ex lege</i> angesehen?	Das Gesetz betrachtet minderjährige Opfer nicht ausdrücklich als besonders schutzbedürftig. Dennoch zeigt die systematische Auslegung des Gesetzes, dass Kinder als schutzbedürftig <i>ex lege</i> zu betrachten sind.

¹⁸ Siehe Deliverable D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Griechenland: Umsetzung des Art. 22 Opferschutz-RL

Gibt es eine individuelle Begutachtung aller Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse?	Alle Opfer müssen einer rechtzeitigen und individuellen Begutachtung unterzogen werden, um ihren besonderen Schutzbedarf zu ermitteln. Die Bestimmung räumt jedoch der persönlichen und beruflichen Freiheit der Justizbehörden Vorrang vor der individuellen Begutachtung ein. Darüber hinaus hängt die Verweisung eines Opfers an die für die individuelle Begutachtung zuständigen Behörden, von einem Antrag auf Verweisung des Opfers ab.
Wer ist für die Durchführung der Begutachtung zuständig?	Im Falle von minderjährigen Opfern sind die unabhängigen Schutzbehörden für Opfer im Kindesalter dafür zuständig die individuelle Begutachtung vorzunehmen.
Ist gesetzlich festgelegt, in welcher Art und Weise die Begutachtung stattfinden soll?	Nein.
Welche Kriterien müssen bei der Begutachtung besonderer Schutzbedürfnisse berücksichtigt werden?	Die griechische Regelung enthält einen weitaus detaillierteren Kriterienkatalog als die Opferschutz-RL. Diese Kriterien sind jedoch nicht abschließend und stellen nur einen Richtwert dar, der bei der Ermittlung der besonderen Schutzbedürfnisse der Opfer berücksichtigt werden soll. Bei minderjährigen Opfern sind zwei Faktoren von besonderer Bedeutung: die Reife und die Wünsche des Kindes.
Werden minderjährige Opfer als schutzbedürftig ex lege angesehen?	Ja.

Italien: Umsetzung des Art. 22 Opferschutz-RL

Gibt es eine individuelle Begutachtung aller Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse?	Es gibt keine ausdrückliche gesetzliche Bestimmung, die Art. 22 RL in Italien umsetzt. In der Praxis werden Opfer, die als besonders gefährdet gelten, jedoch einer Einzelfallprüfung unterzogen. Minderjährige Opfer werden immer einer Einzelfallprüfung unterzogen.
Wer ist für die Durchführung der Begutachtung zuständig?	Es gibt keine gesetzliche Bestimmung, die die zuständige Behörde für die Durchführung der Begutachtung bestimmt. In der Praxis wird sie meist von den zuständigen Behörden (Richter, Staatsanwaltschaft, Sozialdienste und Justizpolizei) durchgeführt.
Ist gesetzlich festgelegt, in welcher Art und Weise die Begutachtung stattfinden soll?	Nein.
Welche Kriterien müssen bei der Begutachtung besonderer Schutzbedürfnisse berücksichtigt werden?	Einige Hinweise welche Kriterien von Relevanz sind finden sich in art. 90-quater-IStPO. Diese Kriterien sind jedoch sehr allgemein. Lokale Institutionen und Organisationen haben zudem versucht, ihre eigenen Kriterien zu erarbeiten.
Werden minderjährige Opfer als schutzbedürftig ex lege angesehen?	Ja, gem. Art. 90-quater iStPO.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Rumänien: Umsetzung des Art. 22 Opferschutz-RL

Gibt es eine individuelle Begutachtung aller Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse?	In Rumänen existieren zwei Bestimmungen, welche individuelle Begutachtungen von Opfern vorsehen: eine betrifft minderjährige Opfer sexuellen Missbrauchs und die andere minderjähriger Opfer häuslicher Gewalt ¹⁹ Diese Bestimmungen kommen daher nicht bei allen Arten von Verbrechen gegen Kinder zur Anwendung.
Wer ist für die Durchführung der Begutachtung zuständig?	Die erste Begutachtung wird von der Generaldirektion für Sozialhilfe und Kinderschutz durchgeführt. Nach der Registrierung des Falles und dem Abschluss der ersten Begutachtung wird eine detaillierte, umfassende und multidimensionale Einschätzung der Situation des minderjährigen Opfers vorgenommen. Der GDSACP-Direktor benennt oder nominiert hierfür einen Fallmanager. Dieser muss entweder von der Institution, einer akkreditierten privaten Körperschaft bzw. akkreditierten Nichtregierungsorganisation angestellt sein oder als selbstständigeR SozialarbeiterIn tätig sein.
Ist gesetzlich festgelegt, in welcher Art und Weise die Begutachtung stattfinden soll?	Nein.
Welche Kriterien müssen bei der Begutachtung besonderer Schutzbedürfnisse berücksichtigt werden?	Es gibt keine Regelung, die für die Begutachtung relevante Kriterien bestimmt.
Werden minderjährige Opfer als schutzbedürftig ex lege angesehen?	Ja.

¹⁹ Diese Regelungen sind die “Framework Methodology on Multidisciplinary and Networking Prevention and Intervention in Child Violence and Domestic Violence” und die “Multidisciplinary and Interinstitutional Interventional Methodology on Children Exposed to and Affected in Operational Risk Situations through work, child victims of trafficking, as well as Romanian migrant children, victims of other forms of violence on the territory of other states”.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

4.3. Der Schutzanspruch von Opfern im Kindesalter während des Strafverfahrens

Umsetzung der Art. 23 and 24 Opferschutz-RL				
Österreich	Bulgarien	Griechenland	Italien	Rumänien
umgesetzt § 66a Abs. 2 öStPO	teilweise umgesetzt Art. 139 Abs. 10; Art. 280 Abs. 6; Art. 140 Abs. 5 bStPO	umgesetzt (fast wörtlich) Art. 69 Gesetz 4478/2017	umgesetzt Art. 190, 351, 362, 392, 398 iStPO	teilweise umgesetzt - in eine Reihe von spezifischen Gesetzen zersplittert

Obwohl alle in diesem Bericht untersuchten Mitgliedstaaten bereits vor dem Umsetzungsprozess Opfern eine Reihe von Rechten im Sinne der Art. 23 und 24 RL gewährten, bestanden große Unterschiede zwischen dem Schutzniveau von Opfern und ihrer Rechte. Folglich waren eine unterschiedliche Anzahl von Umsetzungsmaßnahmen erforderlich, um die in der Opferschutz-RL festgelegten Mindeststandards zu erfüllen. In Österreich bestanden etwa die meisten der in der Opferschutz-RL festgelegten Rechte bereits vor dem Umsetzungsprozess. Im Vergleich dazu bestanden in Bulgarien nur nationale Regelungen welche Maßnahmen im Sinne des Artikel 24 RL (Maßnahmen zum Schutz von Opfern im Kindesalter) national festlegten. Dennoch haben alle Mitgliedstaaten Maßnahmen ergriffen, um die Artikel 23 und 24 der Opferschutz-RL in nationales Recht umzusetzen.

Bulgarien und Rumänien haben Artikel 23 und 24 der Opferschutz-RL nur teilweise in nationales Recht umgesetzt. In Bulgarien besteht eine der größten Herausforderungen in der praktischen Anwendung der besonderen Schutzmaßnahmen jedoch darin, dass auf nationaler Ebene kein individuelles Begutachtungsverfahren im Sinne des Art. 22 RL existiert. Daher ist nicht klar, ob die bestehenden Schutzmaßnahmen – die rechtlich zwar zu Teilen existieren - allen schutzbedürftigen Opfern in der Praxis auch gewährt werden. Zudem erfüllen die bulgarischen Regelungen nicht alle der in der Opferschutz-RL festgelegten Mindeststandards, wie beispielsweise Schutzmaßnahmen zum Schutz des Privatlebens der Opfer oder die Möglichkeit, eine Einvernahme per Videoübertragung als Mittel zur Vermeidung des Blickkontakts zwischen Opfer und Beschuldigten einzusetzen. In Rumänien sind die entsprechenden Bestimmungen in einer Reihe spezifischer Gesetze zersplittert, die ebenfalls nicht alle in der Opferschutz-RL festgelegten Mindeststandards erfüllen. Zum Zeitpunkt der Ausarbeitung der einzelnen Länderstudien, auf welche sich diese Studie stützt, war jedoch ein neues Gesetz in Planung, das die Rechte der Opfer von Straftaten in Rumänien ausweiten sollte.

Die Länderstudien zeigen auf, dass der Umsetzungsprozess in den untersuchten Mitgliedstaaten zu einer Reihe von positiven Resultaten geführt hat. Mehrere Mitgliedstaaten haben neue Rechte für besonders schutzbedürftige Opfer erlassen, welche vor dem Umsetzungsprozess der RL nicht existierten. Der griechische Gesetzgeber hat zum Beispiel eine neue Praxis für die Untersuchung von minderjährigen Opfern von Straftaten gegen die persönliche und sexuelle Freiheit eingeführt (Art. 77 Gesetz 4478/2017). Letzteres wird als große Errungenschaft in Bezug auf die Rechte minderjähriger Opfer in Griechenland angesehen. Zudem wurden mehrere bereits bestehende Rechte auf eine größere Gruppe von Anspruchsberechtigten ausgeweitet. Schließlich hat der Umsetzungsprozess in mehreren untersuchten Mitgliedstaaten zu einer Systematisierung der Rechte von Opfern von Straftaten geführt. Im Falle Österreichs wurden bestehende Rechte systematisch in einem Artikel der öStPO zusammengefasst (§ 66a Abs. 2 öStPO). Zudem wurde in Griechenland ein zentraler Artikel eingerichtet, der die meisten Opferrechte zusammenfasst (Art. 69 Gesetz 4478/2017).

Die Länderberichte legen auch gemeinsame Herausforderungen der Umsetzung der Opferschutz-RL offen. Eine große Herausforderung ist etwa die Einbettung der Opferschutz-RL in die bereits bestehenden nationalen Rechtsordnungen. Aufgrund der unterschiedlichen rechtlichen Rahmenbedingungen und der bestehenden Rechte ist die Übertragung der in der Opferschutz-RL enthaltenen Maßnahmen in nationales Recht oft ein schwieriges Unterfangen. Ein gutes Beispiel für diese Herausforderungen ist Griechenland. Der griechische Gesetzgeber hat beschlossen, mehrere Artikel der Opferschutz-RL nahezu wörtlich in die griechische Gesetzgebung zu übernehmen. Dieser Prozess dient zwar dazu, die umfassende Umsetzung der Opferschutz-RL zu gewährleisten, hat aber dazu geführt, dass unpräzise Begriffe aus der Opferschutz-RL in das griechische Recht übertragen wurden ohne sie hinreichend für den griechischen Kontext zu klären. Darüber hinaus wurde die wörtliche Überführung bestimmter Begriffe der Opferschutz-RL von Fachleuten kritisiert, weil sie nicht mit der griechischen Rechtsterminologie übereinstimmen.²⁰

Eine weitere Herausforderung stellt vor allem die praktische Anwendung der nationalen Umsetzungsmaßnahmen dar. Obwohl in einigen Fällen die untersuchten Mitgliedstaaten entsprechende Bestimmungen gesetzlich erlassen haben, unterliegt die Handhabung dieser Bestimmungen in der Praxis

²⁰ Ein Beispiel ist die Formulierung „das Wohl des Kindes“ des Artikels 1 RL, die in Artikel 54 gStPO übernommen wurde.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

sinnvoll anzuwenden mehreren Herausforderungen.²¹ Während beispielsweise der italienische Gesetzgeber alle erforderlichen Bestimmungen im Sinne der Artikel 23 und 24 RL in nationales Recht umgesetzt hat, bestehen immer noch große Unterschiede zwischen der Anwendung dieser Gesetze in den verschiedenen Regionen Italiens. Insbesondere ist dies im Falle der Bestimmungen zur Vermeidung des Kontakts zwischen minderjährigen Opfern und Beschuldigten der Fall (Art. 351, 362 iStPO). In der Praxis kann diese Bestimmung nicht immer vollständig umgesetzt werden, da etwa keine separaten Eingänge für Opfer und Beschuldigte bestehen und Vernehmungen sich oft zeitlich überschneiden.

Eine ähnliche Situation existiert in Griechenland. Eine neu eingeführte Bestimmung zur Begutachtung von minderjährigen Opfern von Straftaten gegen die persönliche oder sexuelle Freiheit bestimmt etwa eindeutig, wer, wo, wann und wie eine Einvernahme stattfinden soll. Zum Beispiel wird klargestellt, dass ein/e ExpertIn (KinderpsychologIn oder KinderpsychiaterIn) während dieses Prozesses immer anwesend sein muss (Art. 77 Gesetz 4478/2017) und die Befragung in einer neu etablierten Institution, „dem Haus des Kindes“, stattfinden soll. In der Praxis existieren jedoch nicht genügend „Häuser der Kinder“ um diese Bestimmung in ganz Griechenland umzusetzen. Zum Zeitpunkt der Ausarbeitung des griechischen Länderberichts ist dieses Verfahren meist in regulären Polizeibüros durchgeführt worden. Auch fehlte es an nötiger technischer Ausstattung in den Polizeibehörden um Einvernahmen mit Opfern im Kindesalter auf Video aufzuzeichnen.

Schließlich zeigen die Länderberichte auch Kritikpunkte an den Bestimmungen der Opferschutz-RL auf. Die Opferschutz-RL enthält beispielsweise keine Bestimmung über den Anspruch der Opfer auf Rechtsbehelfe, falls eines ihrer Rechte verweigert wird.²² Im Speziellen wurde diese Kritik in der österreichischen Länderstudie aufgezeigt. Während in Österreich keine Mängel oder Unterlassungen hinsichtlich der Umsetzung der Opferschutz-RL festzustellen waren, kritisieren österreichische InteressensvertreterInnen den Mangel an wirksamen Rechtsmitteln, sollte ein Recht eines Opfers missachtet werden. Nach österreichischem Recht bestehen zwar Rechtsbehelfe, mit Hilfe derer ein Opfer sich über eine solche Missachtung beschweren könnte. Relevante InteressensvertreterInnen wiesen jedoch darauf hin, dass

²¹ Diese Herausforderung besteht insbesondere in Bezug auf die Umsetzung des Art. 22 RL. Für weitere Informationen siehe D3.8-12 Studies on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

²² Das Leitliniendokument weist ausdrücklich darauf hin, dass Rechtsbehelfe und verfahrensrechtliche Konsequenzen einer Missachtung der Rechte eines Opfers nicht in der Richtlinie enthalten sind. Siehe auch Leitfaden zur Opferschutz-RL, p 46.

diese rechtlichen Garantien nicht ausreichen. Sie beschränken sich nämlich lediglich darauf, festzustellen, dass ein Recht verletzt wurde, anstatt eine effektive Wiederherstellung dieses Rechts zu ermöglichen (siehe Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, 2016). KritikerInnen bemängeln, dass der österreichische Gesetzgeber es verabsäumt hat, die Opferschutz-RL zu nutzen um schon bestehende Rechtsvorschriften weiterzuentwickeln. Obwohl die Systematisierung von den Rechten im Sinne der Art. 23-24 in § 66a öStPO zu mehr Klarheit über die bestehende Rechtsordnung beigetragen hat, kam es zu keinen wesentlichen Reformen des Opferschutzes. Während diese Kritik über die Opferschutz-RL hinausgeht, weist sie auf eine systemische Herausforderung der Umsetzung von EU-Direktiven hin: Einige Mitgliedstaaten revidieren ihre bestehenden Rechtsvorschriften nur dahingehend, um den unionsrechtlichen Vorgaben zu entsprechen, ohne aber die bestehenden Gesetze wesentlich zu verbessern. Dadurch wird oftmals übersehen, dass wesentlichere Reformen notwendig und machbar wären.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

4.4. Recht auf Zugang zu und Unterstützung durch Opferunterstützungsdienste

Umsetzung der Art. 8 und 9 Opferschutz-RL				
Österreich	Bulgarien	Griechenland	Italien	Rumänien
umgesetzt § 66 Abs. 2 and 4 öStPO	teilweise umgesetzt Art. 6, 9, 11, bGUEO	umgesetzt Art. 61-62 Gesetz 4478/2017	umgesetzt Art. 90-bis iStPO und Art. 609-decies iStGB	teilweise umgesetzt Art. 88 rStPO

Der Rechtsrahmen für den Zugang zu und die Unterstützung durch Opferunterstützungsdienste ist in den untersuchten Mitgliedstaaten sehr unterschiedlich gestaltet. In Italien wurden diese Rechte mittels dem Recht auf Information umgesetzt. Im Vergleich hierzu wurde in Österreich und Griechenland dieses Recht explizit im Gesetz verankert. In Rumänien und Bulgarien wurden neue Bestimmungen erlassen um den Art. 8-9 RL zu entsprechen.

In Bulgarien ist die rechtliche Definition des Begriffes Opfer sehr weit gefasst und umfasst auch Familienangehörige eines unmittelbaren Opfers. Folglich können auch diese Personen von den rechtlich zugesicherten Unterstützungsleistungen profitieren. Letztere sind durch das bulgarische Gesetz zur Unterstützung und finanziellen Entschädigung von Opfern geregelt, das auch den Umfang der gesetzlich zugesicherten psychologischen Unterstützung definiert sowie die Personen festlegt, die als psychologische Unterstützer auftreten können.²³ Da jedoch keine Regelung existiert, die die individuelle Begutachtung von Opfern im Sinne des Art. 22 RL festlegt, bleibt es unklar wie ermittelt wird, welche Opferunterstützungsdienste in einem bestimmten Fall zur Anwendung kommen sollen.

In Italien wird die Bestimmung, die das Recht auf Zugang zu und die Unterstützung durch Opferunterstützungsdienste regelt, durch das Recht auf Information umgesetzt (Art. 90-bis iStPO). Laut dieser Norm muss jedes Opfer über Gesundheitseinrichtungen, Familienhäuser, Schutzräume gegen Gewalt²⁴ und weitere Einrichtungen in der Region informiert werden. Diese Einrichtungen nehmen

²³ Gemäß Art. 8 ASFCCV ist ein bzw. eine psychologische Unterstützerin eine Psychologin einer Opferhilfeorganisation.

²⁴ Der Zugang zu Anti-Gewalt-Zentren ist jedoch nicht von einem Strafverfahren abhängig. Dieser steht allen Personen auf italienischem Hoheitsgebiet offen.

Aufgaben wie psychosoziale Beratung, Rechtsberatung, Ausbildung und die Koordinierung von Selbsthilfegruppen wahr. Zudem existieren weitere Bestimmungen, die das Recht auf Zugang zu und Unterstützung durch Opferunterstützungsdienste detaillierter festlegen. Diese Bestimmungen sind jedoch fragmentiert und finden sich in verschiedenen Gesetzestexten wieder. Opfer im Kindesalter haben - im Fall von persönlichen Straftaten - das Recht auf affektive und psychologische Unterstützung in jeder Phase des Verfahrens. Diese Unterstützung könnte von den Eltern oder von anderen geeigneten, vom Kind auserwählten Personen, oder von Gruppen, Stiftungen, Verbänden oder Nichtregierungsorganisationen mit nachweisbarer Erfahrung im Bereich der Opferunterstützung wahrgenommen werden. Diese Akteure müssen in der Liste der für Opferunterstützungsdienste berechtigten Akteuren aufgelistet sein, die Zustimmung des minderjährigen Opfers haben sowie von einer gerichtlichen Verfahrensbehörde zugelassen werden.

In Griechenland wurde Art. 8-9 RL fast wörtlich in die Rechtsordnung übernommen (Artikel 61-62 Gesetz 4478/2017). Dementsprechend müssen alle Opfer unabhängig davon, ob sie eine Straftat einer zuständigen Behörde förmlich angezeigt haben, Zugang zu Opferhilfsdiensten haben. „Personen, die eng mit dem Opfer verwandt sind“²⁵ können jedoch nur dann Zugang zu besonderer Unterstützung erhalten, wenn und soweit ihre Bedürfnisse und das Maß von dem durch die Straftat verursachten Schadens dies erfordern. Das griechische Gesetz ersetzt folglich die Formulierung *shall* der Opferschutz-RL mit dem Verb *können* und schwächt dadurch den Zugang von Familienmitgliedern zu Opferunterstützungsdiensten ab.

Schließlich gilt Österreich als beispielhaftes Modell für Opferunterstützungsdienste - nicht nur im Vergleich zu den in diesem Bericht untersuchten Mitgliedstaaten, sondern in der Europäischen Union im Allgemeinen. Dies ist insbesondere auf die Bestimmungen der juristischen und psychosozialen Prozessbegleitung zurückzuführen (§ 66 Abs. 2 öStPO). Während die juristische Prozessbegleitung das Opfer vor Gericht vertritt, leistet die psychosoziale Prozessbegleitung Unterstützung auf privater Ebene und hilft dem Opfer, sich von der Straftat durch Bereitstellung bzw. Erarbeitung von Bewältigungsstrategien zu erholen. Die Regelung der psychosozialen und juristischen Prozessbegleitung war bereits vor dem Umsetzungsprozess

²⁵ Dies ist eine informelle Übersetzung der Autorin des griechischen Länderberichts D3.5, um den Inhalt des Rechtsbegriffs besser zu beschreiben. Der Rechtsbegriff ist in Artikel 55 des Gesetzes 4478/2017 definiert, und bezeichnet: die Ehepartner sowie die Person, mit der das Opfer zusammenlebt und eine stabile und beständige Beziehung pflegt, ungeachtet des Geschlechts; die Verlobten; die Blutsverwandten und Verwandte in gerader Linie; Adoptiveltern und Adoptivkinder; Geschwister und deren Ehegatten oder Verlobten sowie andere Unterhaltsberechtigte des Opfers.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

der Opferschutz-RL in der öStPO verankert und wurde durch sie nicht geändert.²⁶ In Österreich haben besonders betroffene Opfer, bestimmte Angehörige einer Person, deren Tod durch eine Straftat herbeigeführt wurde,²⁷ sowie Kinder unter 14 Jahren, die Opfer eines Sexualdelikts geworden sind, kostenlosen Zugang zu diesen Leistungen (§ 66 Abs. 2 öStPO). Darüber hinaus kann das Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung (früher: Bundesministerium für Bildung und Frauen) Qualitätsstandards für die prozessualen Unterstützungsleistungen festlegen.²⁸

²⁶ Genau genommen ergab sich eine geringfügige Änderung aufgrund von Änderungen der „Opferkategorien“, die Zugang zur Prozessbegleitung haben.

²⁷ Siehe Kapitel 4.1. für die Definition der verschiedenen Opferkategorien.

²⁸ Für detailliertere Informationen zu den Qualitätsstandards sowie deren Ausarbeitung in der Praxis siehe D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime, 24 ff.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

5. Conclusio

Der vorliegende Bericht hat die Ergebnisse der fünf Länderstudien gegenübergestellt, die den Grad der Umsetzung der Opferschutz-RL in Österreich, Bulgarien, Griechenland, Italien und Rumänien untersucht haben.²⁹ Dabei hat der Bericht versucht die unterschiedliche Rechtspraktiken sowie gemeinsame Herausforderungen im Bereich des Schutzes minderjähriger Opfer im Strafverfahren zu identifizieren und miteinander zu vergleichen.

Die Ergebnisse des Berichts zeigen, dass sich der Schutz minderjähriger Opfer in den untersuchten Mitgliedstaaten in den letzten Jahrzehnten stetig weiterentwickelt hat. Während Opfer zuvor meist lediglich als Zeugen angesehen wurden, bekamen diese zunehmend eine aktiver Rolle im Strafverfahren zugesprochen. Darüber hinaus wurden die Schutz- und Informationsrechte für Opfer stetig ausgeweitet. Obwohl das Ausmaß der Opferschutz-Bestimmungen und Opferrechte in den untersuchten Mitgliedstaaten dieser Studie sehr unterschiedlich ausgeprägt waren, konnten alle MS bereits vor der Umsetzung der Opferschutz-RL bestehende Maßnahmen zum Schutz minderjähriger Opfer vorweisen. Die unterschiedlichen rechtlichen Rahmenbedingungen und die bereits bestehenden unterschiedlichen Rechtsterminologien, in die die Opferschutz-RL eingebettet werden musste, stellte gleichsam auch eine der größten Herausforderungen des Umsetzungsprozesses der Opferschutz-RL dar.

Diese Herausforderung wird im Falle Griechenlands besonders offensichtlich. Der griechische Gesetzgeber hat die meisten der in der Opferschutz-RL enthaltenen Maßnahmen wörtlich in das griechische Recht überführt und somit auch mehrere Unklarheiten aus der RL übernommen, ohne diese national zu kontextualisieren. Darüber hinaus kritisierten mehrere griechische ExpertInnen, dass die wörtliche Überführung einiger Passagen der Opferschutz-RL zu Inkonsistenzen in der Rechtssprache führt, da die griechische Rechtsterminologie nicht vollständig eingehalten wird. Hierdurch wurde die Opferschutz-RL zwar umfassend umgesetzt, hat jedoch neue Herausforderungen, insbesondere im Hinblick auf die oben genannte Problematik als auch der Anwendung der neuen nationalen Bestimmungen, geschaffen.

Eine weitere Herausforderung besteht darin Art. 22 RL - *die individuelle Begutachtung der Opfer zur Ermittlung besonderer Schutzbedürfnisse* - ins nationale Recht zu integrieren und in die Praxis effektiv umzusetzen. Bereits vor der Umsetzung der Opferschutz-RL hatten alle in dieser Studie untersuchten

²⁹ Deliverables 3.1-5 In-depth review of the transposition of Directive 2012/29/EU.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Mitgliedstaaten Schutzmaßnahmen für Opfer mit besonderen Schutzbedürfnissen rechtlich normiert. Meist war die Anwendung dieser Rechte durch die Art der Straftat - etwa Sexualdelikte - oder die besonderen Umstände des Opfers – beispielsweise Opfer im Kindesalter - bestimmt. Im Zuge des Umsetzungsprozesses mussten diese bestehenden Regelungen in eine individuelle Begutachtung überführt werden, in der die Bedürfnisse eines Opfers von Fall zu Fall im Sinne des Art. 22 RL geprüft werden sollen. Während die meisten in dieser Studie untersuchten Mitgliedstaaten Maßnahmen ergriffen haben, um Art. 22 RL umzusetzen,³⁰ haben nicht alle MS diese Bestimmung vollständig umgesetzt. Nur Österreich und Griechenland führten neue Normen ein, die eine individuelle Begutachtung im Sinne der Opferschutz-RL regeln.

In Österreich legt die neu geschaffene Bestimmung fest, dass eine individuelle Beurteilung des Opfers beim ersten Kontakt mit einer Behörde vorgenommen werden muss.³¹ Das Gesetz enthält keine Regelungen darüber, wie die individuelle Beurteilung stattfinden soll beziehungsweise von wem, also von welcher Behörde, sie durchgeführt werden soll. In der Praxis wird die Beurteilung meistens von der Polizei unter Verwendung des Aufzeichnungssystems PAD vorgenommen.³² Diese Praxis existierte jedoch bereits vor dem Umsetzungsprozess der Opferschutz-RL. Ob der Novellierung des Gesetzes etwa auch eine Änderung der Praxis folgt kann daher in Frage gestellt werden.

Der vorliegende Bericht zeigt weiters auf, dass die Opferschutz-RL auch zu positiven Entwicklungen im Bereich der Stärkung von Opferrechten, besonders derer von minderjährigen Opfern, beigetragen hat. In Griechenland wird das Gesetz zur Umsetzung der Opferschutz-RL³³ beispielsweise als bemerkenswerter Schritt zur Schaffung einer rechtlichen Grundlage für den Schutz von Opfern im Kindesalter angesehen. Auch wenn Bulgarien die Opferschutz-RL nicht vollständig umgesetzt hat, hat die teilweise Umsetzung den Opferschutz dort gestärkt. Insgesamt führte die Umsetzung der Opferschutz-RL in den untersuchten Mitgliedstaaten zur Normierung neuer Rechte (z.B. Griechenland, Bulgarien), zur Erweiterung bestehender Rechte auf eine größere Gruppe von Anspruchsberechtigten (z.B. Griechenland, Italien); sowie einer Systematisierung bestehender Rechte (z.B. Österreich, Griechenland).

³⁰ Zum Zeitpunkt der Ausarbeitung der Länderberichte war Bulgarien der einzige in diesem Bericht untersuchte Mitgliedstaat, der Art. 22 RL noch nicht umgesetzt hatte.

³¹ Laut Gesetzestext “ehestmöglich”.

³² Siehe Länderstudie D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

³³ Gesetz 4478/2017

Während Italien die Opferschutz-RL vollständig umgesetzt hat, besteht Kritik an dem Mangel an Harmonisierung von Verfahren und Praktiken auf nationaler Ebene. Obwohl Opferrechte national festgelegt sind unterscheidet sich die praktische Implementierung der Gesetze in den unterschiedlichen Regionen Italiens stark. Beispielsweise existiert zwar die Bestimmung, dass unter bestimmten Umständen kein Kontakt zwischen Täter und minderjährigen Opfer stattfinden soll, die praktische Anwendung dieser Bestimmung ist jedoch in vielen Gebieten Italiens unmöglich, da die meisten Gerichtsgebäude über keine separaten Eingänge verfügen, beziehungsweise da sich die Zeiten der Einvernahme von Opfer und Beschuldigten häufig überschneidenden. Zudem ist auch das italienische System der Opferunterstützungsdienste äußerst fragmentiert. Es existiert weder ein einheitliches staatliches System zur Unterstützung von Opfern noch ein einheitliches Mandat zum Schutz von Opfern im Kindesalter für öffentliche bzw. private Akteure.

Zusammenfassend stellt der vorliegende Bericht fest, dass, obwohl in den untersuchten Mitgliedstaaten bereits Systeme von Opferschutz und -rechten existierte, der Umsetzungsprozess der Opferschutz-RL Raum für einen Überprüfungsprozess geschaffen hat, der zu mehreren positiven Entwicklungen führte. Nichtsdestoweniger bestehen große Herausforderungen im Bereich der Harmonisierung des Opferschutzes auf EU Ebene. Wie der vorliegende Bericht zeigt, ist die Umsetzung von EU-Richtlinien mit einigen Herausforderungen verbunden, insbesondere der Umformulierung der unionsrechtlichen Vorgaben in die nationalen Rechtsterminologien beziehungsweise die Einbettung der Regelungen in die bestehenden Rechtsordnungen. Hier zeigt der Bericht insbesondere auf, dass eine kohärente Umsetzung von Opferschutzbestimmungen bereits innerhalb der einzelnen Länder eine große Herausforderung darstellt, wie etwa in Italien. Die Umsetzung von Regelungen auf EU-Ebene kann, wie etwa die Umsetzung der Opferschutz-RL in Griechenland, noch zusätzliche Problembereiche schaffen.

Zudem bestehen weitere Herausforderungen im Bereich der Harmonisierung des Opferschutzes auf EU-Ebene, deren Problematisierung zwar den Umfang dieses Berichts übersteigen würde, jedoch Richtungen für zukünftige Forschung darlegen. Die zunehmende Stärkung von Opferrechten sollte etwa unter Beachtung und in Bezugnahme der Rechte von Beschuldigten gesehen werden, um zu verhindern, dass das Recht auf ein faires Verfahren gefährdet werden könnte. Während das Recht auf ein faires Verfahren in mehreren Teilen der Opferschutz-RL erwähnt wird (siehe Erwägung 12, Art. 18, 20, 23 RL), erfolgte die Entwicklung von Opferrechten in der EU weitgehend isoliert von den Rechten des/der Beschuldigten. Der Fokus auf die Schaffung von Rechten und den Schutz des Opfers könnte jedoch die Aufmerksamkeit von

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

der Notwendigkeit ablenken, den/die Beschuldigte/n vor der Macht des Staates zu schützen (siehe weiter Mitsilgeas, 2016, 210).

Zudem stellen die unterschiedlichen Rechtsordnungen in strafrechtlichen Angelegenheiten eine Herausforderung für Harmonisierungsmaßnahmen dar. Dies ist auch einer der Gründe, weshalb die Beteiligung der EU in Strafsachen generell umstritten ist (EPoS, 2017, 16). Diese Vielfalt an Rechtsordnungen spiegelt sich einerseits in Art. 82 Abs. 2 AEUV wider, jener Artikel, der die Kompetenz der EU für die Erlassung von Richtlinien in diesem Gebiet schafft.³⁴ Andererseits schaffen mehrere Bestimmungen der Opferschutz-RL einen weiten Ermessensspielraum in der Umsetzung der Regelungen. Aus diesem Grund „*kann [...] gesagt werden, dass [...] die Existenz von [Opfer]rechten durch das EU-Recht bestimmt wird, während ihre Umsetzung weitgehend durch das nationale Recht geregelt wird*“ (Übersetzung der Autorin) (Mitsilgeas, 2016, 206). Daher ist es möglich, dass einzelne Bestimmungen in den Mitgliedstaaten umstritten sind, während sie gleichzeitig die in der Opferschutz-RL festgelegten Mindeststandards einhalten.

³⁴ Gem. Art. 82 Abs.2 AEUV können das Europäische Parlament und der Rat Mindestvorschriften für Opferrechte erlassen, wobei sie „die Unterschiede zwischen den Rechtsordnungen und -traditionen der Mitgliedstaaten berücksichtigt[en].“ Diese Maßnahmen können im erforderlichen Umfang ergriffen werden, um die gegenseitige Anerkennung gerichtlicher Urteile und Entscheidungen und die polizeiliche und justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen mit grenzüberschreitender Dimension zu erleichtern.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Bibliographie

Deliverables

- D3.1 Country report on the transposition of Victims' Directive in Bulgaria.
- D3.2 In-depth review of transposition of Victims' Directive in Austria.
- D3.3 Country report on the transposition of Victims' Directive in Romania.
- D3.4 Country report on the transposition of Victims' Directive in Italy.
- D3.5 In-depth review of transposition of Victims' Directive in Greece.
- D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.
- D3.8 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Bulgaria.
- D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.
- D3.10 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Romania.
- D3.11 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Italy.
- D3.12 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Greece

Gesetzestexte

Bulgarische Gesetz zum Schutz von Kindern, Bulgarian Child Protection Act.

Bulgarische Strafprozessordnung, Bulgarian Penal Procedure Code.

Bulgarisches Gesetz zur Unterstützung und finanziellen Entschädigung von Opfern (bGUEO), Bulgarian Act on Support and Financial Compensation to Crime Victims.

Griechische Strafprozessordnung, Greek Code of Criminal Procedure, Presidential Decree No. 258 (OGG 121 A) of 26th July/ 8th August 1986.

Griechisches Gesetz 4478/2018, Greek Law 4478/2018, OGG A 91/23.06.2017

Italienische Strafprozessordnung, Italian Code of Criminal Procedure, *Codice di Procedura Penale (c.p.p.)*.

Italienisches Strafgesetzbuch, Italian Procedure Code, *Codice Penale (c.p.)*

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Konsolidierte Fassung des Vertrags über die Arbeitsweise der Europäischen Union (AEUV), OJ C 326, 26.10.2012, p. 47–390.

Österreichische Strafprozessordnung, BGBl I Nr. 631/1975 idF. BGBl. 117/2017.

Richtlinie 2012/29/EU des Europäischen Parlaments und des Rates vom 25. Oktober 2012 über Mindeststandards für die Rechte, die Unterstützung und den Schutz von Opfern von Straftaten sowie zur Ersetzung des Rahmenbeschlusses 2001/220/JI.

Rumänische Strafprozessordnung, Romanian Criminal Procedure Code, *Codul de Procedura Penală (c.p.p.)*.

Literatur

Angelopoulou, K. (2016) To paidi thima: Poso filiko einai telika to sistima aponomis tis dikaiosinis? (Child victim: How “friendly” is the justice system after all?). In Gasparinatou, M. (ed.) Europe in Crisis: Crime, Criminal Justice and the Way Forward. Essays in Honor of Professor Dr. Nestoros Courakis. Athens: SAKKULAS.

APAV – Associação Portuguesa de Apoio à Vítima, IVOR Report: Implementing Victim-Oriented Reform of the criminal justice system in the European Union, 2016.

EPRS – European Parliamentary Research Service, The Victims’ rights Directive 2012/29/EU: European Implementation Assessment, December 2017.

European Commission, EU Infringement Procedure, abrufbar unter: http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search (letzter Aufruf: 25.06.2018).

Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, Stellungnahme zum Strafprozessrechtsänderungsgesetz I 2016, 31/SN-171/ME XXV. GP, https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/SNME/SNME_05454/imfname_495035.pdf (letzter Aufruf: 25.06.2018).

Hilf and Anzenberger, Opferrechte in: JY 2008/22, 871-894.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Ivanova, Mila, Prerequisites of Constitution of the Injured in Pre-Trial Proceeding, BFU Annual, Volume XXVII, 2012, 328 – 338.

Leitfaden zur Opferschutz-RL, DG Justice Guidance Document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA.

Mitsilegas, EU Criminal Law After Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe, Oxford; Portland; Oregon, USA: Hart Publishing, Ltd., 2016.

President of Bar Associations in Greece, during the Committee's meeting on 15.6.2018, abrufbar unter:

http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73 (letzter Aufruf: 25.06.2018)

Stangl, Die Reintegration von Opfern in das Strafverfahren, in: NK 1/2008, 15-18.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

JUST-JACC-VICT-AG-2016

Granturi de acțiune pentru susținerea proiectelor transnaționale cu scopul de a consolida drepturile victimelor infracționalității

PROGRAMUL DE JUSTIȚIE

GA No. 760270

**Consolidarea protecției copiilor – victime
ale infracțiunilor
E-PROTECT**

WP3: Cercetare și colectare de date

D3.7 Studiu Comparativ

Lider WP3: VICESSE

Acest proiect este finanțat de UE. Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă în niciun fel poziția Comisiei Europene.

Nivelul de diseminare:		
PU	Public	X
CO	Confidențial, numai pentru membrii consorțiului (incluzând serviciile Comisiei)	
EU-RES	Informații clasificate: RESTREINT UE (Decizia Comisiei 2005/444/EC)	
EU-CON	Informații clasificate: CONFIDENTIEL UE (Decizia Comisiei 2005/444/EC)	
EU-SEC	Informații clasificate: SECRET UE (Decizia Comisiei 2005/444/EC)	
Controlul versiunilor documentelor		
Versiune	Author(s)	Data
Versiune 1	Dezvoltat de: Daniela Amann, VICESSE	11.05.2018
Versiune 1	Revizuit de: Michaela Scheriu, VICESSE	15.05.2018
Versiune 2	Actualizat de: Daniela Amann, VICESSE	22.05.2018
Versiune 2	Revizuit de: Denitsa Kozuharovska, LIF	08.06.2018
Versiune 2	Revizuit de: Francesca La Civita, DCI-Italia	08.06.2018
Versiune 2	Revizuit de: Foteini Ververidou, SEERC	12.06.2018
Versiune 2	Revizuit de: Ruxandra Popescu, CRPE	13.06.2018
Versiune 3	Actualizat de: Daniela Amann, VICESSE	13.06.2018
Versiune 3	Revizuit de: George Dimitrov, LIF	01.08.2018

Rezumat

Prezentul raport evaluează transpunerea Directivei 2012/29 / UE (în continuare Directiva Victimelor sau VD) în legislația a cinci state membre – Austria, Bulgaria, Italia, Grecia și România – cu un accent deosebit pe drepturile acordate copiilor, victime ale infracțiunii. Procesul a fost desfășurat în cadrul programului E-PROTECT ("Consolidarea protecției copiilor - victime ale infracționalității"), un proiect care are scopul de a consolida aplicarea Directivei Victimelor în cazul victimelor infantile, precum și de a contribui la protecția generală a victimelor infantile în Uniunea Europeană.

Bazându-se pe cinci rapoarte naționale individuale care evaluează transpunerea Directivei Victimelor în cele cinci state membre care fac obiectul acestui studiu, scopul prezentului raport este de a contrasta aceste constatări și, prin aceasta, diferite practici juridice și provocări comune. În mod specific, raportul evaluează situația copiilor victime ale infracțiunilor în statele membre selectate într-o perspectivă istorică, procesul de transpunere a directivei privind victimele, precum și transpunerea articolelor 8-9 și 22-24 VD.

Concluziile raportului arată că în ultimii ani au fost atinse câteva realizări în domeniul protecției victimelor-copii. În mai multe state membre – care fac obiectul acestui studiu, aceste realizări au fost rezultatul politicilor și legislației Uniunii Europene. De asemenea, transpunerea Directivei Victimelor a dus la schimbări pozitive. În timp ce în legislațiile naționale existau deja diferite măsuri de protecție specială enunțate în VD, aceasta a deschis drumul pentru un proces de revizuire și analiză. În special, Directiva Victimelor a contribuit la schimbări pozitive privind drepturile acordate victimelor infracțiunilor: au fost stabilite noi drepturi (de exemplu, Grecia, Bulgaria), drepturile existente au fost extinse la un grup mai larg de beneficiari (de exemplu, Grecia, Italia); și a avut loc o sistematizare a drepturilor existente (de exemplu, Austria, Grecia).

Cu toate acestea, există mai multe provocări. Una dintre principalele provocări ale procesului de transpunere a fost introducerea măsurilor prevăzute în Directiva Victimelor în legislația existentă a statelor membre. Această provocare este considerabilă în cazul Greciei. Grecia a adoptat în mare parte cele mai multe dintre măsurile enunțate în VD, dar fără a acorda atenția cuvenită terminologiei juridice grecești.

Raportul arată, de asemenea, dificultățile legate de transpunerea și punerea în aplicare a articolului 22 VD – evaluarea nevoilor individuale ale victimelor – în legislațiile naționale. În majoritatea țărilor care fac obiectul acestui studiu, a existat un sistem de acordare a unor măsuri speciale victimelor vulnerabile înainte

de adoptarea VD. În mod obișnuit, au fost acordate măsuri speciale victimei în funcție de tipul infracțiunii – ca de exemplu victimele infracțiunilor sexuale – sau în funcție de particularitățile victimei – de exemplu victimele-copii. Cu toate acestea, directiva privind victimele impune că trebuie să se stabilească o "evaluare individuală a nevoilor" – în care nevoile unei victime sunt evaluate de la caz la caz. În timp ce majoritatea statelor membre care fac obiectul acestui studiu au luat măsuri în acest sens, nu toate statele membre au transpus în totalitate art. 22 VD, lăsând neschimbate legile pre-existente. Numai Austria și Grecia au introdus noi sisteme bazate pe evaluarea individuală descrisă de Directiva Victimelor.

Prin concluziile trase, raportul evidențiază, de asemenea, existența mai multor dezbateri politice privind drepturile victimelor. În primul rând, dezbaterea conform căreia poziția consolidată a victimei este întotdeauna însușită de dreptul fundamental al părățului la un proces echitabil. Există critici care susțin că dezvoltarea drepturilor victimelor în UE se desfășoară în mare parte în mod izolat față de drepturile inculpatului. În al doilea rând, problema armonizării problemelor penale la nivelul UE. Datorită diversității jurisdicțiilor statelor membre, unele dintre dispozițiile directivei sunt foarte largi, ceea ce face dificilă punerea lor în aplicare la nivel practic.

Acest proiect este finanțat de UE. Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă în niciun fel poziția Comisiei Europene.

Cuprins

Rezumat.....	Error! Bookmark not defined.
Listă de acronime	6
1. Introducere.....	7
2. Metodologie.....	8
3. Transpunerea Directivei Victimelor în Austria, Bulgaria, Italia, Grecia și România	Error! Bookmark not defined.
3.1. Perspectivă istorică.....	9
3.2. Procesul de transpunere	Error! Bookmark not defined.
4. Legislație	12
4.1. Definirea juridică a victimelor infracțiunilor: Art. 2, par. 1, lit. a VD	12
4.2. Evaluarea individuală a victimelor pentru identificarea nevoile specifice de protecție	14
4.3. Dreptul la protecție a copiilor-victime în timpul procedurilor penale.....	19
4.4. Accesul la serviciile de asistență a victimelor și sprijinul acordat de acestea	22
5. Concluzii.....	24
Bibliografie.....	Error! Bookmark not defined.

Listă de acronime

ACCP	Austrian Code of Criminal Procedure
ACCP Amendment law	Austrian Code of Criminal Procedure Amendment Law I 2016
BASFCCV	Bulgarian Act on Support and Financial Compensation to Crime Victims
BCPA	Bulgarian Child Protection Act
BPPC	Bulgarian Penal Procedure Code
CJEU	Court of Justice of the European Union
E-PROTECT	'Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime'
GCCP	Greek Code of Criminal Procedure
ICCP	Italian Code of Criminal Procedure
IPC	Italian Procedure Code
MS	Member States
RCCP	Romanian Code of Criminal Procedure
TFEU	Treaty on the Functioning of the European Union
VD	Directive 2012/29/EU
victim cu nevoi speciale de protecție	Victim SPN
Directiva Victimelor	Directive 2012/29/EU

Acest proiect este finanțat de UE. Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă în niciun fel poziția Comisiei Europene.

1. Introducere

Prezentul raport pune în evidență transpunerea Directivei 2012/29 / UE (în următoarea directivă privind victimele sau VD) a cinci state membre - Austria, Bulgaria, Italia, Grecia și România - cu un accent special pe drepturile garantate copiilor victime ale infracțiunii. Ea se bazează pe cinci rapoarte individuale care au evaluat transpunerea VD la nivelul legislației naționale în aceste state membre, cu scopul de a obține cunoștințe cu privire la nivelul de punere în aplicare a VD.¹ Scopul prezentului raport este de a contura concluziile acestor rapoarte individuale și de a identifica diferite practici juridice, precum și provocările comune. Prezentul raport este completat de studii suplimentare din țări care evaluatează implementarea practică a evaluării individuale a victimelor pentru a identifica necesitățile de protecție specifice în același eșantion de SM.²

Prezentul raport evaluatează în special:

- statutul copiilor-victime în statele membre selectate dintr-o perspectivă istorică, precum și procesul de transpunere a Directivei;
- transpunerea art. 22 VD: evaluarea individuală pentru identificarea nevoilor specifice de protecție;
- transpunerea art. 23-24 VD: măsurile speciale acordate victimelor deosebit de vulnerabile; precum și transpunerea art. 8-9 VD: accesul la organizațiile de sprijinire a victimelor și sprijinul pe care acestea îl acordă;

Această cercetare a fost realizată în cadrul E-PROTECT ("Consolidarea protecției copiilor victime ale infracționalității"), un proiect care are scopul de a consolida aplicarea Directivei Victimelor în UE în cazul victimelor-copii. Obiectivul E-PROTECT este de a contribui la protecția la nivel general a copiilor deveniți victime în Uniunea Europeană. Proiectul constă în mai multe etape, inclusive cercetarea datelor existente, interviuri cu practicieni, precum și cursuri de formare sub formă de seminarii și webinarii. De asemenea, o platformă online privind drepturile victimelor-copii este stabilită pentru o fază ulterioară proiectului.

Structurile raportului sunt următoarele: Capitolul 2 oferă o prezentare generală a metodologiilor utilizate în studiile fiecărei țări. Ulterior, Capitolul 3 cuprinde o perspectivă istorică a statutului victimelor infantile în

¹ Deliverables 3.1-5 In-depth review of the transposition of Directive 2012/29/EU.

² Deliverables 3.8-12 Studies on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

statele membre selectate, precum și o descriere a procesului de transpunere. Capitolul 4 implică nucleul acestui raport: o comparație a modului de transpunere a art. 22, art. 23-24, precum și art. 8-9 VD în cele cinci SM. În fine, Capitolul 5 implică încheierea acestui raport, punând în evidență diferite practici juridice, provocări comune, precum și o reflectare generală asupra proceselor de transpunere.

2. Methodologie

Prezentul raport se bazează pe cinci studii individuale asupra traspunerii Directivei Victimelor în Austria, Bulgaria, Italia, Grecia și România. Toate cele cinci rapoarte cuprind o structură și o metodologie uniformă. Au fost utilizati parametri analitici coerenti pentru a evalua gradul de transpunere. Aceste criterii sunt, pe de-o parte, rezultatul unei examinări a unor studii juridice similare. Pe de altă parte, rezultă dintr-un acord între cele cinci organizații partenere. Cei patru parametri sunt: 1) comprehensivitatea; 2) conformitatea; 3) acuratețea și adecvarea; și 4) criterii suplimentare de evaluare calitativă: înțelegerea, lipsa de ambiguitate și claritatea.

Datele au fost colectate prin cercetarea datelor existente și prin contrastarea prevederilor din Directivă și a legislației naționale. Datele suplimentare au fost colectate prin interviuri sau alte documente ale părților interesate în domeniul protecției victimelor-copii.³

3. Transpunerea Directivei Victimelor în Austria, Bulgaria, Italia, Grecia și România

Secțiunea următoare conține o perspectivă istorică privind protecția copiilor victime ale infracțiunilor în statele membre selectate. Aceasta oferă o comparație scurtă a diferitelor situații juridice înainte de procesul de punere în aplicare a Directivei privind Victimele în statele membre selectate, prin care se identifică asemănări și diferențe. Aceasta evaluatează situația copiilor victime ale infracțiunilor înainte de procesul de transpunere și oferă o imagine de ansamblu asupra legislației relevante. Într-o a doua etapă se va compara modul în care a avut loc procesul de transpunere a Directivei privind Victimele în cele cinci state membre care fac obiectul acestui studiu.

³Pentru informații suplimentare despre metodele utilizate în studiile fiecărei țări, consultați rapoartele respective.

Acest proiect este finanțat de UE. Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă în niciun fel poziția Comisiei Europene.

3.1. Perspectivă istorică

Rolul consolidat al victimelor în cadrul procedurilor penale este o evoluție destul de recentă în toate statele membre care fac obiectul acestui studiu. Anterior, victima era văzută doar ca un parte a procesului care a avut rolul de a furniza dovezi în instanță. În ultimii ani, cu toate acestea, victimele au început să fie recunoscute ca părți active procesuale în instanță, fiind acordate tot mai multe drepturi. În timp ce în toate țările care fac obiectul acestui studiu victima are statutul de partid procedural în instanță, există încă mari diferențe în ceea ce privește statutul și nivelul de protecție a copiilor victime ale infracțiunilor în cursul procedurii penale în statele membre selectate.

În Austria, în 2006 și 2008, în urma procesului de modificare a Codului de Procedură Penală (ACCP), victima a obținut statutul de parte procesuală în procedurile judiciare. În consecință, victima a devenit un participant mai activ în procesul penal, fiind acordate drepturi care erau anterior rezervate doar procurorului și infractorului (Stangl, 2008; Hilf și Anzenberger, 2008). Ca urmare a acestei reforme și a altor reforme ale ACCP, majoritatea măsurilor prevăzute în Directiva Victimelor au fost deja implementate înainte de procesul de transpunere.

În Bulgaria, pe de altă parte, cadrul legal care cuprindea dispoziții în vederea protecției copiilor-victime era mai degrabă insuficient. În timp ce în cursul unei reforme din 2006 victima a câștigat statutul de parte procesuală în procedurile penale, statutul victimelor – în special copii – a rămas semnificativ mai limitat decât în Austria. Drepturile copiilor-victime putând, de exemplu, să fie exercitate numai de către reprezentantul legal al copilului (Ivanova, M., 2012).

De asemenea, în Grecia rolul activ al victimei în sistemul de justiție penală a fost recunoscut abia recent, iar procesul în sine nu aera favorabil victimelor (Angelopoulou, 2016). În Grecia, o definiție juridică a termenului victimă a fost stabilită numai în cursul transpunerii Directivei Victimelor.

O asemănare care există în toate statele membre care fac obiectul acestui studiu este **fragmentarea legislației** referitoare la victimele infracțiunilor. Această fragmentare este deosebit de pregnantă în Italia. Aici, drepturile victimelor sunt prevăzute în legea civilă și penală⁴; acestea sunt disipate într-un număr mare de legi care au fost promulgate la momente diferite; și, în sfârșit, există efecte importante ale descentralizării care au determinat un nivel de protecție inegală în diferite regiuni, în special în ceea ce privește

⁴Pentru informații suplimentare, consultați Secțiunea 2.

Acest proiect este finanțat de UE. Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă în niciun fel poziția Comisiei Europene.

disponibilitatea și accesibilitatea la îngrijirea terapeutică (psihologică, psihiatrică și psihosocială) a copiilor.

În mod similar, în Grecia, diferite documente juridice au fost relevante pentru protecția copiilor victime ale infracțiunilor.⁵ Există, printre altele, o dispoziție care conținea prevederi asemănătoare celor despre evaluarea individuală pentru a identifica nevoile de protecție specifice descrise în art. 22 VD⁶, dispoziția greacă fiind aplicabilă numai în cazul infracțiunilor împotriva libertății personale sau sexuale.⁷ De fapt, sistemul grecesc a fost singurul care avea deja un sistem de evaluare individuală a victimelor – chiar dacă doar în anumite cazuri – stabilit în mod legal înainte de procesul de transpunere.

De asemenea, în România existau deja diverse legi care reglementează protecția copiilor victime ale infracțiunilor.⁸ În special Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului stabilește măsuri specifice pentru protecția copiilor victime ale infracțiunilor. Unul dintre principalele deficite ale legislației românești a fost totuși că legile existente nu acoperă toate tipurile de copii victime ale criminalității.

În cele din urmă, în Bulgaria a existat scenariul în care Legea privind Protecția Copilului (BCPA) – un act care reglementează exclusiv din perspectiva dreptului civil și care, în general, nu este aplicabil în cadrul procedurilor penale – este frecvent aplicată în cazurile de copii victime ale infracțiunii. Motivul acestei practici este că aceste dispoziții reglementează măsurile de protecție care s-au dovedit a funcționa mai bine și mai eficient decât altele.

3.2. Procesul de transpunere

Directiva privind victimele menționează clar că statele membre sunt obligate să întreprindă măsurile de transpunere necesare până la 16 noiembrie 2015 (articulul 27 VD). Mai multe state membre au fost obligate să comunice Comisiei Europene texte legislative care pun în aplicare sau se referă la VD. Întrucât diferite state membre nu au respectat această obligație, Comisia Europeană a deschis cazuri de încălcare a dreptului

⁵ Codul Grec de Procedură Penală, Legea 2298/1995 care stipulează înființarea societăților pentru protecția copilului; PD 227 "003 privind protecția victimelor infracțiunilor contra libertății personale și sexuale; Legea 3500/2006 pentru combaterea violenței în familie.

⁶ Deși această dispoziție există în continuare, aceasta a fost supusă unor modificări în procesul de transpunere.

⁷ Art. 226A din Legea 3625/2007.

⁸ Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului; Legea nr. 18/1990; Legea nr. 215/2000; Legea nr. 211/2014 privind anumite măsuri de asigurare a protecției victimelor infracțiunilor.

comunitar împotriva necomunicării împotriva a 16 state membre.⁹ Din cele cinci state membre evaluate în cadrul acestui raport, Italia a fost singurul stat membru împotriva căruia nu a fost inițiată nicio procedură de încălcare a dreptului comunitar.¹⁰

Cu toate acestea, **reactia statelor membre la deschiderea procedurii de infringement** a fost destul de diversă. În Austria, legea care transpune Directiva privind victimele¹¹a intrat în vigoare la 1 iunie 2016, procedura de infringement neprimind prea multă atenție din partea părților interesate relevante. Acest lucru se datorează probabil faptului că majoritatea drepturilor enunțate în Directiva privind Victimele erau deja în vigoare înainte de procesul de transpunere. Dimpotrivă, în Grecia, procedura a avut ca efect faptul că procesul legislativ s-a "diminuat" pentru a împiedica Comisia să continue procedura de încălcare a dreptului comunitar și să transmită cauza Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Acesta a fost, de asemenea, unul dintre motivele pentru care cadrul legal pentru procedura legislativă din Grecia nu a fost respectat în întregime și procedura de consultare publică a fost finalizată în doar o săptămână.¹²

Nivelul de transpunere a Directivei privind Victimele este destul de divers în statele membre evaluate în cadrul acestui raport. Legiuitorul austriac a transpus pe deplin toate drepturile consacrate în VD și a utilizat procesul de transpunere pentru a realiza o sistematizare globală a drepturilor acordate victimelor infracțiunilor. De asemenea, în Italia a avut loc o transpunere completă a VD în legislația italiană,¹³care a dus la câteva modificări pozitive în Codul italian de Procedură Penală (ICCP), de exemplu o definiție mai precisă a conceptului de vulnerabilitate și o extindere a măsurilor speciale de protecție pentru victimele deosebit de vulnerabile în cursul audierilor. În timp ce Grecia a preluat o transpunere completă a Directivei privind Victimele, adică legiuitorul grec a ales să transpună multe dintre aceste dispoziții textual. Acest lucru a condus la critici privind ambiguitățile și clauzele vagi care ar fi necesitat clarificări în legislația națională. Cu toate acestea, legea 4478/2017 este văzută ca un pas remarcabil pentru crearea unui document

⁹Austria, Belgia, Bulgaria, Cipru, Grecia, Finlanda, Franța, Croația, Irlanda, Lituania, Luxemburg, Letonia, Olanda, România, Slovenia, Slovacia; Vezi Comisia Europeană, Procedura de încălcare a legislației UE, disponibilă la adresa:http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search

¹⁰În Italia, decretul legislativ care transpune Directiva Victimelor a fost aprobat la 15 decembrie 2015 și a intrat în vigoare la 20 ianuarie 2016.

¹¹Austrian Code of Criminal Procedure Amendment law I 2016 (ACCP Amendment Law).

¹²De obicei, în Grecia acest proces de consultare durează 1-2 luni.

¹³Directiva privind Victimele a fost transpusă prin Decretul Legislativ din 15 decembrie 2015 n. 212 care a intrat în vigoare la o lună după data limită prevăzută de directiva privind victimele.

juridic care să conțină toate măsurile de protecție relevante pentru victimele minore în Grecia. În cele din urmă, Bulgaria și România au făcut câteva modificări pozitive în legislația națională în ceea ce privește protecția victimelor, în timp ce – la momentul redactării rapoartelor de țară – transpunerea completă a VD în legislația națională nu a avut loc încă.¹⁴

4. Legislația

Următoarea secțiune contrastează legislația națională privind transpunerea VD în statele membre selectate, cu scopul de a identifica diferite practici juridice, precum și provocări comune. Prima sub-secțiune identifică definiția juridică a "victimei infracțiunii" din fiecare stat membru și oferă baza pentru următoarele subsecțiuni. Ulterior, dispozițiile care transpun art. 22 VD – evaluarea individuală pentru a identifica nevoile specifice de protecție – vor fi evaluate și prezentate alături. În cele din urmă, dreptul la protecție a copiilor victime ale infracțiunilor în cursul procedurilor penale (art.23-24 VD), precum și dreptul acestora de a accesa serviciile de sprijin a victimelor (articolele 8-9 VD) vor fi identificate și contrastate.

4.1. Definirea juridică a victimelor infracțiunilor: Art. 2, par. 1, lit. a VD

În primul capitol, VD conține dispozițiile sale generale, inclusiv obiectivele și definițiile juridice. Aici se clarifică faptul că un copil – în sensul directivei – este orice persoană cu vîrstă sub 18 ani.¹⁵ În plus, Directiva Victimelor determină în mod clar cine este considerat victimă în domeniul de aplicare al Directivei și, prin urmare, cine ar trebui să beneficieze de drepturile prevăzute în următoarele secțiuni. Prin urmare, victimă este:

- (i) *"o persoană fizică care a suferit un prejudiciu, inclusiv daune fizice, mentale sau emoționale sau pierderi economice cauzate direct de o infracțiune;*
- (ii) *membrii familiei unei personae a căror moarte a fost cauzată în mod direct de o infracțiune și care au suferit un prejudiciu ca urmare a decesului persoanei respective.*

Art. 2 par. 1 lit. a VD

¹⁴A se vedea, de exemplu, președintele asociațiilor de baruri din Grecia, în timpul reuniunii Comitetului din 15.6.2018, disponibil la: http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73

¹⁵Această definiție este de asemenea utilizată ori de câte ori se face referire la un copil în cadrul prezentului raport.

Deși discutarea mai profundă a definiției juridice a victimelor infracțiunilor nu a fost subiectul acestui studiu, cunoașterea celor care sunt considerate a fi victime ale infracțiunii este indispensabilă atunci când vorbim despre drepturile acordate victimelor infracțiunilor sau copiilor victime ale infracțiunilor. În următoarele secțiuni, acest raport va folosi termenul de victimă generică fără a elabora contextul specific al fiecărei țări, în timp ce diferențele există clar (vezi tabelul de mai jos). În general, totuși, se poate afirma că toate definițiile de mai jos îndeplinesc cerințele minime stabilite de VD.

Țară	Lege	Definiție juridică
Austria	Art. 65 par. 1 ACCP	<p>(a) "Victimele deosebit de afectate: orice persoană care a fost supusă violenței sau unei amenințări periculoase de natură infracțională printr-o infracțiune penală intenționată sau care a suferit daune asupra integrității sexuale sau autodeterminării sexuale sau o persoană de a cărei dependență personală s-ar fi profitat prin orice infracțiune menționată anterior.</p> <p>(b) Rudele unei persoane, a cărei moarte a fost cauzată de o infracțiune. (soț, partener, rude liniare, frați)</p> <p>(c) Orice altă persoană care a suferit direct sau indirect o vătămare în urma unei infracțiuni." (traducere a autorului)</p> <p>Distinctia între aceste "categorii" diferite de victime este deosebit de relevantă în ceea ce privește dreptul la asistență juridică și psihosocială gratuită.</p>
Bulgaria	Art. 74 BPPC	<p>"Victima este persoana care a suferit daune materiale sau morale în urma unei infracțiuni. În caz de deces al persoanei, acest drept se va tranzita către moștenitorii săi."</p> <p>Această definiție este destul de largă și ar putea include și membrii familiei unei victime imediate.</p>
Grecia	Art. 55 par. 1a Legea 4478/2017	<p>Potrivit Legii 4478/2017:</p> <p>"(a) "victimă" înseamnă:</p> <p>(i) o persoană fizică care a suferit un prejudiciu, inclusiv daune fizice, mentale sau emotionale sau pierderi economice cauzate direct de o infracțiune;</p> <p>(ii) membrii familiei unei persoane a cărei moarte a fost cauzată în mod direct de o infracțiune și care au suferit un prejudiciu ca urmare a decesului persoanei respective;"</p> <p>Înainte de transpunerea Directivei privind Victimele, nu exista o definiție a victimei în legislația greacă.</p>

Italia	Art.90ICCP	Legislația italiană nu se referă la termenul victimă, ci la "persoana care suferă efectele unei infracțiuni" (așa-numita " <i>persona offesa dal reato</i> "). Conform definiției juridice, <i>persona offesa dal reato</i> este titularul interesului juridic protejat de dispoziția penală care a fost încălcată. Numai atunci când persoana se declară în favoarea unei acțiuni civile pentru a solicita despăgubiri, aceasta este recunoscută ca parte a procedurii penale. De obicei, <i>persona offesa</i> coincide cu solicitantul, cu excepția unor cazuri cum ar fi cazurile de omucidere, unde despăgubirea este adresată rudelor.
România	Art. 78 RCCP Art. 24 par. 1 RCCP	În legislația românească nu există o definiție a termenului victimă. În mod obișnuit, victimă este menționată ca martor (în cazul în care știe ceva despre orice fapt sau circumstanță relevantă cazului) sau partea vătămată (în cazul în care a suferit un prejudiciu fizic sau moral sau o daună materială ca urmare a unei infracțiuni, atunci când el sau ea participă la procedură).

4.2. Individual assessment of victims to identify specific protection needs

Transpunerea Art. 22 VD				
Austria	Bulgaria	Grecia	Italia	România
transpus art. 66a ACCP	netranspus	transpus art. 68 Legea 4478/2017	transpus parțial art. 90-quarter ICCPoferă câteva elemente de luat în considerare pentru evaluare	Evaluarea individuală există doar în cazul copiilor victime ale abuzului sexual sau ale violenței domestice.

La momentul întocmirii studiilor pentru fiecare țară, Bulgaria a fost singura țară a celor cinci state membre evaluate, care nu au implementat art. 22 VD în legislația națională.¹⁶ În lege există unele măsuri adoptate în procesul de transpunere a VD care transpune parte din art. 22 de prescripții VD, însă aceste eforturi legislative nu sunt încă suficiente pentru a se considera că această dispoziție este transpusă în mod corespunzător. Deși în România nu există nicio normă care să reflecte arta. 22 VD, există două legi - una

¹⁶Un studiu al Serviciului de Cercetare al Parlamentului European arată că Bulgaria și Slovenia sunt singurele state membre care nu au implementat art. 22 VD în legislațiile lor naționale; Vezi EPRS - Serviciul Parlamentar European de Cercetare, Directiva privind Victimele 2012/29 / UE: Evaluarea europeană a punerii în aplicare, decembrie 2017.

adresată copiilor victime ale abuzului sexual, iar celălalt copiilor victime ale violenței domestice¹⁷ – care stabilesc obligația de a efectua o evaluare individuală a victimelor pentru a identifica nevoile lor specifice de protecție. Astfel, copii victime ale altor tipuri de infracțiuni nu fac obiectul unei evaluări individuale în România. În cadrul existent, evaluarea individuală cuprinde două etape: o primă evaluare efectuată de autoritățile locale pentru protecția copilului; și, ulterior, o evaluare mai cuprinsătoare și multidimensională a situației copilului victimă.

Deși și în Italia nu există, o prevedere explicită care transpune art. 22 VD în litera legii, există o evaluare individuală în practică. Este datoria primei autorități să intre în contact cu victima pentru a efectua o evaluare individuală pentru a identifica nevoile specifice de protecție. În Italia, victimele sunt considerate deosebit de vulnerabile *ex lege*. În funcție de tipul de infracțiune, li se acordă prin lege anumite măsuri speciale de protecție. În toate celelalte cazuri, evaluarea individuală a copiilor ar trebui să determine ce măsuri de protecție specifice ar trebui să se aplique. Deși există ghiduri și protocoale privind modul de efectuare a evaluării individuale la nivel regional, legislația națională italiană nu prevede dispoziții precise care să clarifice cine trebuie să efectueze evaluarea și modul în care ar trebui să aibă loc. Ca rezultat, există diferite practici și proceduri în toată Italia.

Austria și Grecia au introdus noi dispoziții care reglementează procedura individuală de evaluare pentru a identifica necesitățile de protecție specifice în cursul procesului de transpunere. În ambele state membre, victimele sunt considerate a fi victime cu nevoi specifice de protecție *ex lege*. De asemenea, nici Austria, nici Grecia nu au introdus dispoziții care să reglementeze punerea în practică a evaluării individuale, în special modul în care ar trebui să fie efectuată. Cu toate acestea, ambele proceduri de evaluare individuală au anumite puncte comune; există și diferențe în cadrul modului de transpunere: în Austria au fost stabilite criterii specifice care trebuie să prevaleze cumulativ pentru ca o victimă să fie considerată o victimă deosebit de vulnerabilă. În Grecia, pe de altă parte, a fost stabilit un catalog detaliat de criterii care elimină parametrii orientativi pentru a identifica nevoile specifice ale victimelor. În plus, legislația austriacă nu prevede dispoziții privind autoritatea responsabilă de efectuarea evaluării individuale, în timp ce legislația elenă

¹⁷ 1) "Framework Methodology on Multidisciplinary and Networking Prevention and Intervention in Child Violence and Domestic Violence" 2) "Multidisciplinary and Interinstitutional Interventional Methodology on Children Exposed to and Affected in Operational Risk Situations through work, child victims of trafficking, as well as Romanian migrant children, victims of other forms of violence on the territory of other states."

prevede că birourile pentru protecția victimelor-copii sunt însărcinate în mod specific să efectueze evaluarea individuală a copiilor victime ale infracțiunii.

Austria: transpunerea art. 22 VD	
Există o evaluare individuală a tuturor victimelor?	Da. Toate victimele au dreptul la o evaluare în timp util pentru a se identifica nevoile lor specifice de protecție.
Cine coordonează evaluarea?	Nu există nicio prevedere legală care să stabilească autoritatea responsabilă pentru efectuarea evaluării. În practică, este în mare parte condusă de poliție. ¹⁸
Există dispoziții care reglementează modul în care ar trebui să aibă loc evaluarea?	Nu
Ce criterii trebuie luate în considerare în evaluarea nevoilor specifice de protecție?	Victimele au dreptul la o evaluare în timp util pentru a-și identifica nevoile specifice de protecție în funcție de vârstă, starea lor emoțională și de sănătate, precum și în funcție de tipul și circumstanțele specifice ale infracțiunii. Aceste condiții prealabile trebuie să prevaleze cumulativ. ¹⁹
Sunt considerate victimele minore vulnerabile ex lege?	Da.

Bulgaria: transpunerea art. 22 VD	
Există o evaluare individuală a tuturor victimelor?	Nu. Conform art. 144, par. 3 BPPC, procedura individuală de evaluare este un pas optional în cadrul procedurilor penale. Dispoziția este prescriptivă, nu este obligatorie.
Cine coordonează evaluarea?	În conformitate cu formularea care descrie procedura individuală de evaluare în Bulgaria, există un expert care efectuează evaluarea individuală. Acesta este desemnat de Curte pentru fiecare caz în parte.
Există dispoziții care reglementează modul în care ar trebui să aibă loc evaluarea?	No.
Ce criterii trebuie luate în considerare în evaluarea nevoilor specifice de protecție?	În cadrul procedurilor penale, nu există criterii stabilite care trebuie luate în considerare la efectuarea unei evaluări individuale.
Sunt considerate victimele minore vulnerabile ex lege?	Legea nu consideră în mod explicit victimele minore ca fiind deosebit de vulnerabile, însă interpretarea sistematică a legii demonstrează că acestea trebuie considerate ca atare.

¹⁸Vezi Deliverable D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.

¹⁹Art. 66a ACCP

Grecia: transpunerea art. 22 VD

Există o evaluare individuală a tuturor victimelor?	Toate victimele sunt supuse unei evaluări punctuale și individuale pentru a identifica nevoile lor specifice de protecție. Cu toate acestea, dispoziția acordă prioritate libertății personale și profesionale a autorităților judiciare în raport cu evaluarea individuală. În plus, trimiterea unei victime către autoritățile competente care efectuează evaluarea individuală depinde de cererea de sesizare a victimelor.
Cine coordonează evaluarea?	În cazul copiilor victime ale infracțiunilor, Birourile Independente pentru Protecția Victimelor Copilului sunt însărcinate să efectueze evaluarea individuală.
Există dispoziții care reglementează modul în care ar trebui să aibă loc evaluarea?	Nu.
Ce criterii trebuie luate în considerare în evaluarea nevoilor specifice de protecție?	Legislația elenă enumera un catalog mult mai detaliat de criterii decât Directiva privind Victimele, care constituie baza evaluării individuale. Cu toate acestea, aceste criterii nu sunt exhaustive și constituie parametri indicativi care ar trebui luati în considerare pentru identificarea nevoilor specifice ale victimelor. În cazul copiilor victime ale infracțiunii, doi factori au o importanță deosebită: maturitatea copilului și dorințele copilului.
Sunt considerate victimele minore vulnerabile ex lege?	Da,

Italia: transpunerea art. 22 VD

Există o evaluare individuală a tuturor victimelor?	Nu există nicio dispoziție juridică explicită care transpune art. 22 în litera legii. În practică, victimele sunt supuse unei evaluări individuale atunci când sunt considerate deosebit de vulnerabile, inclusiv minorii.
Cine coordonează evaluarea?	Nu există nicio prevedere legală care să stabilească autoritatea responsabilă pentru efectuarea evaluării. În practică, este în mare parte condusă de autoritățile publice competente (judecător, procuror, servicii sociale și poliție judiciară).
Există dispoziții care reglementează modul în care ar trebui să aibă loc evaluarea?	Nu.
Ce criterii trebuie luate în considerare în evaluarea nevoilor specifice de protecție?	Unele indicații sunt furnizate de art. ICCP 90-quater, dar fiindcă sunt destul de generale, instituțiile și organizațiile locale au încercat să-și elaboreze propriile criterii.
Sunt considerate victimele minore vulnerabile ex lege?	Da, ex art. 90-quater ICCP.

România: transpunerea art. 22 VD

Există o evaluare individuală a tuturor victimelor?	România dispune de dispoziții naționale privind procedurile individuale de evaluare și măsurile speciale. Cu toate acestea, aceste dispoziții nu se aplică pentru toate tipurile de infracțiuni împotriva copiilor. Dispozițiile existente sunt disponibile în cadrul "Metodologiei cadru privind prevenirea și intervenția multidisciplinară și a rețelelor în ceea ce privește violența în rândul copiilor și violența domestică" și "Metodologia interdisciplinară și interinstituțională de intervenție asupra copiilor expuși și afectați de situații de risc operațional prin muncă, copii victime ale traficului de persoane, precum și copii români migranți, victime ale altor forme de violență pe teritoriul altor state".
Cine coordonează evaluarea?	Evaluarea inițială este efectuată de Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului. Odată ce cazul a fost înregistrat și evaluarea initială a fost încheiată, va fi efectuată o evaluare detaliată, cuprinzătoare și multidimensională a situației copilului-victimă. Directorul GDSACP desemnează sau numește un manager de caz care poate fi angajat de instituție sau de un organism privat acreditat / organizație neguvernamentală acreditată sau de forme independente de exercitare a profesiei de asistent social recunoscut de lege.
Există dispoziții care reglementează modul în care ar trebui să aibă loc evaluarea?	Nu
Ce criterii trebuie luate în considerare în evaluarea nevoilor specifice de protecție?	Nu există dispoziții specifice referitoare la criteriile care trebuie luate în considerare la evaluarea nevoilor specifice de protecție.
Sunt considerate victimele minore vulnerabile ex lege?	Da

4.3. Dreptul la protecție a copiilor-victime în timpul procedurilor penale

Transpunerea art. 23 și 24 VD

Austria	Bulgaria	Grecia	Italia	România
transpus art. 66a par. 2 ACCP	transpus parțial art. 139 par. 10; art. 280 par. 6; art. 140 par. 5 BPPC	transpus (aproape textual) art. 69 Legea nr. 4478/2017	transpus art. 190, 351, 362, 392,398 ICCP	partial transpus fragmentat într-o serie de legi specifice

În timp ce toate SM evaluate în cadrul acestui raport, au asigurat o serie de drepturi conforme cu art. 23 și 24 VD deja înainte de procesul de transpunere, au existat mari diferențe între nivelul și protecția acestor drepturi. În consecință, au fost necesare un număr diferit de măsuri de transpunere pentru a îndeplini standardele minime stabilite de VD. În Austria, de exemplu, majoritatea drepturilor stabilite de VD au existat deja înainte de procesul de transpunere, în timp ce în Bulgaria existau doar drepturile prevăzute de articolul 24 (măsuri speciale pentru copiii victime ale infracțiunilor) din VD în legislația națională. Cu toate acestea, toate statele membre au întreprins acțiuni relevante în vederea transpunerii articolelor 23 și 24 din Directiva privind Victimele în legislația națională.

Bulgaria și România au transpus parțial articolele 23-24 VD în legislația națională. În Bulgaria există o provocare specială deoarece nu există o procedură de evaluare individuală (articolul 22 VD) la nivel național. În consecință, nu este clar dacă măsurile speciale existente se acordă tuturor victimelor vulnerabile. În plus, legislația bulgară nu respectă mai multe standarde minime stabilite în Directiva privind Victimele, cum ar fi, de exemplu, măsuri de protecție a vieții private a victimelor sau posibilitatea de a utiliza o legătură video ca mijloc de a evita contactul vizual între victimă și suspect în timpul interviului în instanță. În România, dispozițiile corespunzătoare sunt fragmentate într-o serie de legi specifice, care, de asemenea, nu acoperă toate standardele minime stabilite în Directiva privind Victimele. La momentul întocmirii rapoartelor de țară însă a fost înființată o nouă lege care vizează extinderea drepturilor victimelor infracțiunilor în România.

Studiile la nivel național arată că au fost obținute o serie de realizări rezultate din procesele de transpunere în statele membre selectate. Mai multe state membre **au introdus noi drepturi** care nu existau înainte de procesul de transpunere. Grecia, de exemplu, a introdus o nouă practică de examinare a victimelor

infracțiunilor împotriva libertății personale și sexuale (articolul 77 din Legea 4478/2017), care constituie o extindere importantă a drepturilor copiilor victime în Grecia. De asemenea, mai multe drepturi **preexistente au fost extinse** și sunt acum acordate unui grup mai larg de victime. În cele din urmă, procesul de transpunere a condus, în mai multe state membre, la o **sistematizare a drepturilor victimelor infracțiunilor**. În cazul Austriei, drepturile preexistente au fost sintetizate sistematic într-un articol din ACCP (articolul 66a alineatul (2) din ACCP). De asemenea, în Grecia a fost stabilit un articol care stabilește majoritatea drepturilor acordate victimelor infracțiunilor în cursul procedurii penale (articolul 69 din Legea 4478/2017).

Rapoartele de țară dezvăluie, de asemenea, provocări comune ale transpunerii Directivei Victimelor. O provocare majoră constituie încorporarea VD în legislația națională preexistentă. Datorită diferitelor cadre juridice și drepturilor preexistente, **transferarea în legislația națională a standardelor stabilite în VD** este adesea un efort dificil. Un bun exemplu pentru a demonstra aceste provocări este Grecia. Grecia a ales să transpună diferite articole din Directiva privind victimele aproape textual în legislația greacă. În timp ce acest proces ar fi putut servi pentru a asigura exhaustivitatea transpunerii, a dus de asemenea la "transferul" ambiguităților din VD în legislația națională a Greciei, și nu la clarificarea acesteia.²⁰ În plus, traducerea directă a anumitor termeni a fost criticată de specialiști pentru că nu era în concordanță cu terminologia juridică din Grecia.

O altă provocare reprezintă **punerea în practică a legislației după transpunere**. În timp ce statele ar putea stabili dispoziții corespunzătoare în litera legii, capacitatea lor de a pune în aplicare aceste dispoziții este supusă unor provocări diferite.²¹ De exemplu, în timp ce legiuitorul italian a transpus în legislația națională toate dispozițiile impuse de articolele 23 și 24 VD, există divergențe majore între aplicarea acestor legi în diferitele regiuni ale Italiei, care au condus la un grad înalt de fragmentare. Acest lucru este valabil în special în cazul dispoziției care determină evitarea contactului dintre infractor și copilul-victimă (articolul 351, 362 ICCP). În practică, această dispoziție nu se poate aplica întotdeauna din cauza inexistenței intrărilor separate și a suprapunerii timpilor de audiere ai victimei și infractorului.

²⁰Un exemplu este formularea "cel mai bun interes al copilului" transpusă cu precizie din art. 1 VND la art. 54 GCCP.

²¹În special, această provocare există în punerea în aplicare a legislației corespunzătoare din art. 22 VD. Pentru informații suplimentare, consultați rezultatele D3.8-12 Studii privind metodologiile individuale de evaluare ale copiilor victime ale infracțiunilor..

O situație similară există în Grecia: o dispoziție nou introdusă privind examinarea copiilor victime ale infracțiunilor împotriva libertății personale sau sexuale determină clar cine trebuie să participe la interviu, unde, când și cum trebuie să aibă loc interviul și clarifică faptul că un expert (psiholog sau psihiatru) trebuie să fie întotdeauna prezent în timpul acestui proces (articolul 77 din Legea 4478/2017). Cu toate acestea, "Casa Copilului", unde ar trebui să aibă loc interviul cu un copil, nu există în practică. Până în prezent, această procedură se desfășoară, în cea mai mare parte, în birourile de poliție regulate. În mod similar, departamentele de poliție sunt echipate deficitar pentru înregistrarea interviului.

În cele din urmă, rapoartele de țară demonstrează, de asemenea, că prevederile Directivei Victimelor sunt supuse unor limitări. De exemplu, VD nu implică o dispoziție care să stabilească dreptul la căi de atac în cazul în care unul dintre aceste drepturi este refuzat. În mod specific, această critică a fost subliniată în studiul Austriei. În timp ce în Austria nu s-au observat neajunsuri sau omisiuni cu privire la transpunerea drepturilor prevăzute în Directiva privind Victimele, există critici privind lipsa unor căi de atac efective în cazul în care un drept nu ar fi luat în considerare. Conform legislației austriice, există căi de atac prin care victimele se pot plângă dacă drepturile lor nu au fost luate în considerare. Cu toate acestea, părțile interesate relevante au subliniat că aceste garanții juridice nu sunt suficiente, deoarece acestea se limitează doar la stabilirea faptului că un drept a fost încălcăt, în loc să permită restabilirea efectivă a acestui drept (*Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche*, 2016). Pentru ei, legiuitorul austriac a ratat să folosească oportunitatea procesului de transpunere pentru a dezvolta în continuare legislația existentă. În timp ce sistematizarea drepturilor într-un articol a servit în mod clar claritatea drepturilor existente ale victimelor, reformele majore nu au avut loc. Deși această critică extinde în mod clar drepturile prevăzute în VD, aceasta indică o provocare mai sistematică: că unele state membre ar putea doar să revizuiască legislația existentă pentru a se conforma legislației UE fără a promova, în esență, legile existente și, în același timp, faptul că sunt necesare alte reforme mai importante.

4.4. Accesul la serviciile de asistență a victimelor și sprijinul acordat de acestea

Transpunerea art. 8 și 9 VD				
Austria	Bulgaria	Grecia	Italia	România
transpus art. 66 par. 2 și 4 ACCP	transpus parțial art. 6, 9, 11, BASFCCV	transpus art. 61-62 Legea 4478/2017	transpus art. 90-bis ICCP și art. 609-decies IPC	partial transpus art. 88 RCCP

Cadrul juridic care determină accesul la organizațiilor de sprijinire a victimelor și sprijinul oferit de acestea diferă foarte mult în cadrul SM evaluate. În Italia, aceste drepturi au fost transpușe la nivelul dreptului la informare. În Austria și în Grecia, pe de altă parte, dreptul de acces la serviciile de sprijinire a victimelor și dreptul la sprijin constituie drepturi individuale. În sfârșit, România și Bulgaria au adoptat noi dispoziții care corespund prevederilor art. 8-9 VD.

În Bulgaria, termenul legal "victimă" este formulat pe larg și include și membrii familiei unei victime. De asemenea, aceste victime pot beneficia de serviciile de sprijin acordate prin Legea privind sprijinul și compensarea financiară a victimelor infracțiunilor. Aceasta din urmă cuprinde, de asemenea, dispoziții care definesc domeniul de aplicare al sprijinului psihologic, precum și cine poate acorda sprijinul psihologic²². Cu toate acestea, deoarece nu există dispoziții care să determine evaluarea individuală a victimelor, nu este clar cum se determină ce măsuri de sprijinire a victimei trebuie să fie furnizate într-un anumit caz.

În Italia, dispoziția generală privind dreptul de acces la organizațiile de sprijinire a victimelor este determinată în cadrul dreptului la informație (articulul 90-bis din Codul de Procedură Penală italian). În consecință, fiecare victimă trebuie să fie informată cu privire la facilitățile de sănătate, casele pentru familii, adăposturile împotriva violenței²³ etc. din regiune, aceste centre îndeplinind sarcini precum consiliere psihosocială, consiliere juridică, grupuri de sprijin și formare. Dispozițiile suplimentare sunt destul de fragmentate și pot fi găsite în mai multe legi specifice. Victimele-copii au – în cazul "infracțiunilor personale" – dreptul la sprijin afectiv și psihologic în fiecare etapă a procesului. Acest sprijin ar putea fi

²²Potrivit art. 8 ASFCCV sprijinul psihologic este acordat de un psiholog al unei organizații de sprijinire a victimelor.

²³Cu toate acestea, accesul la centrele anti-violență nu depinde de o procedură penală. Accesul este acordat tuturor persoanelor de pe teritoriul italian.

acordat de părinți sau alte persoane potrivite alese de copil sau de grupuri, fundații, asociații sau organizații neguvernamentale cu experiență dovedită în domeniul asistenței și sprijinului victimelor. Aceste persoane trebuie incluse într-o listă de persoane care au dreptul să o facă, au consimțământul minorului și sunt validate de o autoritate judiciară.

În Grecia, art. 8-9 VD au fost transpuse aproape textual (articolele 61-62 din Legea 4478/2017). În consecință, toate victimele trebuie să aibă acces la serviciile de sprijinire a victimelor, indiferent dacă depun o plângere. "Persoane care sunt strâns legate de victimă,"²⁴ totuși, doar *pot* avea acces la asistență specială dacă și în măsura în care nevoile și gradul de rău cauzat de apariția infracțiunii impun acest lucru. Astfel, legislația greacă înllocuiește termenul *trebuiе cu poate*, acest lucru putând slăbi accesul membrilor familiei la asistență specială.

În sfârșit, Austria este considerată un model exemplar pentru serviciile de sprijinire a victimelor – nu numai în comparație cu statele membre evaluate în cadrul acestui raport, ci și în Uniunea Europeană în general. În special, acest lucru se datorează dispozițiilor elaborate care stabilesc sprijinul juridic și psihosocial pentru victime (articolul 66 alineatul 2 ACCP). În timp ce asistența juridică asigură reprezentarea victimei în instanță, asistența psihosocială oferă asistență la nivel privat și ajută victimă să se recupereze. De fapt, această prevedere există deja înainte de procesul de transpunere și nu a făcut obiectul unor modificări.²⁵ În Austria victimele deosebit de afectate, rudele unei persoane, a cărui moarte a fost cauzată de o infracțiune²⁶, precum și copiii sub vîrstă de paisprezece ani care ar fi putut fi victimă unei infracțiuni sexuale au acces gratuit la aceste servicii (articolul 66 alineatul 2 ACCP). În plus, Ministerul Federal pentru Știință și Cercetare în Educație (fost Ministerul Federal pentru Educație și Femei) poate stabili standarde de calitate pentru serviciile de suport procesual.²⁷

²⁴Aceasta este o traducere informală făcută de autorul D3.5, în încercarea de a descrie mai bine conținutul termenului. Aceasta din urmă este definit la articolul 55 din Legea 4478/2017, pentru a include soții, persoanele care trăiesc în coabitare și mențin o relație stabilă și constantă cu victimă, indiferent de sex, logodnic(ă), rude prin sânge sau afinitate în linie dreaptă, părinți adoptive și copii adoptați, frați și soții sau logodnicii acestora, precum și cei aflați în întreținerea victimei, în afară de copii

²⁵De fapt, o ușoară schimbare a apărut datorită modificării categoriilor de "victime" care au acces la aceste servicii.

²⁶Vedeți Capitolul 4.1 pentru o definiție mai precisă a categoriilor de victime.

²⁷Pentru mai multe informații despre standardele de calitate, precum și despre stabilirea acestora, a se vedea D3.9 Studiu privind metodologiile individuale de evaluare a copiilor victime ale infracțiunilor, 24ff.

5. Concluzii

Prezenta lucrare pune în contrast cinci rapoarte individuale care au evaluat nivelul de punere în aplicare a dispozițiilor care afectează copiii victime ale infracțiunilor prevăzute de VD în legislația națională în cinci țări.²⁸ Scopul său este de a identifica diferite practici juridice și provocări comune ale transpunerii Directivei Victimelor

Raportul a constatat că în ultimii ani au fost efectuate mai multe realizări în ceea ce privește protecția victimelor-copii. În timp ce anterior victimă era văzută doar ca martor care avea rolul de a furniza dovezi în instanță, treptat victimă a devenit un rol mai activ în procesul penal. În plus, măsurile de protecție și informare a victimelor s-au îmbunătățit în ultimii ani. Deși au existat standarde diferite în toate statele membre evaluate, acestea dispun deja de măsuri de susținere a victimelor deja existente. Acest fapt a constituit, de asemenea, o provocare majoră în procesele de transpunere a Directivei privind Victimele: cadrul juridic distinct și terminologia preexistentă în care Directiva trebuia pusă în aplicare.

Această provocare este considerabilă în cazul Greciei. Grecia a adoptat în mare parte cele mai multe dintre măsurile enunțate în Directiva Victimelor, transferând însă mai multe ambiguități din VD în legea națională a Greciei fără a le clarifica. Mai mult, câțiva experți greci au criticat faptul că terminologia juridică din Grecia nu a fost respectată în totalitate prin transferarea directă a textului în legislația națională. Deși acest lucru ar fi putut servi la asigurarea exhaustivității transpunerii, acesta a oferit cu siguranță noi provocări, în special în ceea ce privește punerea în aplicare a noilor dispoziții naționale.

O altă provocare majoră în această privință este încorporarea evaluării nevoilor individuale a victimelor în legislațiile naționale, precum și punerea lor în practică. Înainte de VD, diferite state membre aveau o anumită formă de reglementări care descria măsuri speciale de protecție de care ar trebui să beneficieze victimele. În cea mai mare parte, beneficiarii au fost determinați de tipul infracțiunii – ca de exemplu victimele infracțiunilor sexuale – sau de circumstanțele particulare ale victimei – de exemplu victimele-copii. În cursul procesului de transpunere, aceste reglementări existente trebuiau transformate pentru a se efectua o "evaluare individuală a nevoilor", în care nevoile unei victime sunt evaluate de la caz la caz în conformitate cu art. 22 VD. În timp ce majoritatea statelor membre care fac obiectul acestui studiu au luat măsuri în acest

²⁸Deliverables 3.1-5 In-depth review of the transposition of Directive 2012/29/EU.

Acest proiect este finanțat de UE. Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă în niciun fel poziția Comisiei Europene.

sens,²⁹ nu toate statele membre pun în practică art. 22 VD, lăsând neschimbate legile preexistente. Numai Austria și Grecia au introdus noi sisteme bazate pe evaluarea individuală descrisă de Directiva Victimelor. În Austria, dispoziția nou înființată stabilește că o evaluare individuală trebuie efectuată la primul contact cu o autoritate. În timp ce legea nu descrie modul în care ar trebui să aibă loc evaluarea individuală și de către cine va fi efectuată, de cele mai multe ori aceasta este efectuată de poliție folosind un sistem de înregistrare numit PAD.³⁰ Această practică, totuși, a existat deja înainte de procesul de transpunere. Inovativitatea acestei legi poate fi, aşadar, pusă la îndoială.

Directiva privind Victimele a contribuit la schimbări pozitive în ceea ce privește drepturile acordate victimelor infracțiunilor. În Grecia, legea care transpune Directiva Victimelor³¹ a fost percepță ca un pas remarcabil în direcția creării unei baze juridice pentru protecția copilului-victimă. De asemenea, în Bulgaria, introducerea Directivei Victimelor a ridicat nivelul de protecție acordat, în timp ce transpunerea completă nu a avut loc. În ansamblu, transpunerea VD a condus la stabilirea de noi drepturi (de exemplu, Grecia, Bulgaria), extinderea drepturilor existente (de exemplu, Grecia, Italia); și o sistematizare a drepturilor existente (de exemplu, Austria, Grecia).

În timp ce Italia a implementat pe deplin Directiva privind Victimele, există critici în ceea ce privește lipsa unor proceduri și practici armonizate la nivel național. De fapt, în timp ce aceleași drepturi în toată Italia sunt asigurate în litera legii, în practică există diferențe critice. De exemplu, există o prevedere potrivit căreia nu ar trebui să existe niciun contact între infractor și copil victimă, dar inexistența intrărilor separate ale instanțelor din anumite zone ale Italiei și timpul de audiere care se suprapun face ca aplicarea acestei prevederi să nu fie posibilă. În plus, sistemul italian de sprijinire a victimelor este extrem de fragmentat. Nu există un sistem structurat de susținere a victimelor la nivel național, ci actori publici sau privați care împărtășesc mandatul de a proteja și sprijini copiii victime în diferite etape.

În concluzie, prezentul raport constată că, deși au existat deja mai multe drepturi ale victimelor în legislațiile naționale, procesul de transpunere a oferit spațiu pentru un proces de revizuire care a generat numeroase realizări pozitive la nivel național. Cu toate acestea, există provocări. Raportul arată că o implementare coerentă a mecanismelor de protecție a victimelor constituie deja o provocare majoră în cadrul unor țări, ca

²⁹ La momentul întocmirii rapoartelor de țară, Bulgaria era singurul stat care nu transpusese încă art. 22VD.

³⁰ Vezi Deliverable D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

³¹ Legea 4478/2017

de exemplu în cazul Italiei. Transpunerea reglementărilor UE poate crea noi domenii problematice, aşa cum demonstrează implementarea Directivei Victimelor în Grecia.

Există, de asemenea, provocări suplimentare în domeniul armonizării mecanismelor de protecție a victimelor la nivelul UE, care ar extinde domeniul de aplicare al acestei cercetări, dar vor oferi direcții de cercetare viitoare. Consolidarea în creștere a drepturilor victimelor ar trebui privită, de exemplu, în contextul drepturilor inculpatului, pentru a împiedica ca procesul echitabil să fie compromis. Deși dreptul la un proces echitabil este menționat în mai multe părți ale Directivei privind Victimele (a se vedea considerentul 12, articolul 18, articolul 20, articolul 23 VD), dezvoltarea drepturilor victimelor în UE a avut loc în mare parte separat de drepturile inculpatului. Necesitatea stabilirii drepturilor și a protecției victimelor ar putea totuși să distra ga atenția de la necesitatea protejării suspectului în procesul penal (a se vedea în continuare Mitsilgeas, 2016, 210).

În special, sistemele juridice diverse fac dificilă armonizarea măsurilor în materie penală. Aceasta este, de asemenea, unul dintre motivele pentru care implicarea UE în materie penală în general rămâne contestată (EPKS, 2017, 16). Diversitatea jurisdicțiilor statelor membre este, pe de o parte, reflectată în art. 82 alin. 2 din TFUE, articolul care conferă competența UE de a adopta o directivă în acest mod.³² Pe de altă parte, mai multe dispoziții ale VD conferă statelor membre o largă libertate de decizie, în special în ceea ce privește punerea în aplicare a dispozițiilor. Din acest motiv "*se poate spune că [...] existența drepturilor [victimelor] este asigurată de legislația UE, în timp ce exercitarea lor este reglementată în mare măsură de legislația națională*" (Mitsilgeas, 2016, 206). În consecință, mai multe dispoziții rămân contestate în statele membre, respectând în același timp standardele minime stabilite de VD.

³²Potrivit art. 82 alin. 2 TFUE, Consiliul și Parlamentul European pot adopta standarde minime privind drepturile acordate victimelor infracțiunilor, ținând seama de "diferențele dintre tradițiile și sistemele juridice ale statelor membre. Aceste măsuri pot fi adoptate în măsura necesară pentru a facilita recunoașterea reciprocă a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare, precum și cooperarea polițienească și judiciară în materie penală având o dimensiune transfrontalieră.

Bibliografie

Deliverables

- D3.1 Country report on the transposition of Victims' Directive in Bulgaria.
- D3.2 In-depth review of transposition of Victims' Directive in Austria.
- D3.3 Country report on the transposition of Victims' Directive in Romania.
- D3.4 Country report on the transposition of Victims' Directive in Italy.
- D3.5 In-depth review of transposition of Victims' Directive in Greece.
- D3.8 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Bulgaria.
- D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.
- D3.10Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Romania.
- D3.11 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Italy.
- D3.12Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Greece

Legi

Austrian Code of Criminal Procedure (ACCP), Strafprozessordnung, BGBl I Nr. 631/1975 idF. BGBl. 117/2017.

Bulgarian Act on Support and Financial Compensation to Crime Victims (BASFCCV).

Bulgarian Child Protection Act (BCPA).

Bulgarian Penal Procedure Code (BPPC).

Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 326, 26.10.2012, p. 47–390.

Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA (Victims' Directive).

Acest proiect este finanțat de UE. Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă în niciun fel poziția Comisiei Europene.

Greek Code of Criminal Procedure (GCCP), Presidential Decree No. 258 (OGG 121 A) of 26th July/ 8th August 1986.

Greek Law 4478/2018, OGG A 91/23.06.2017

Italian Code of Criminal Procedure (ICCP), *Codice di Procedura Penale (c.p.p.)*.

Italian Procedure Code (IPC), *Codice Penale (c.p.)*.

Romanian Criminal Procedure Code (RCCP), *Codul de Procedura Penală (c.p.p.)*.

Literatură de specialitate și altele

Angelopoulou, K. (2016) To paidi thima: Poso filiko einai telika to sistima aponomis tis dikaiosinis? (Child victim: How “friendly” is the justice system after all?). In Gasparinatou, M. (ed.) Europe in Crisis: Crime, Criminal Justice and the Way Forward. Essays in Honor of Professor Dr. Nestoros Courakis. Athens: SAKKULAS.

APAV – Associação Portuguesa de Apoio à Vítima, IVOR Report: Implementing Victim-Oriented Reform of the criminal justice system in the European Union, 2016.

DG Justice Guidance Document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA

EPRS – European Parliamentary Research Service, The Victims’ rights Directive 2012/29/EU: European Implementation Assessment, December 2017.

European Commission, EU Infringement Procedure, available at: http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search
(last accessed: 22.05.2018)

Acest proiect este finanțat de UE. Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă în niciun fel poziția Comisiei Europene.

Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, critical statement, 31/SN-171/ME XXV. GP,

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/SNME/SNME_05454/imfname_495035.pdf(last accessed: 22.05.2018)

Hilf and Anzenberger, Opferrechte in :JY 2008/22, 871-894.

Ianova, Mila, Prerequisites of Constitution of the Injured in Pre-Trial Proceeding, BFU Annual, Volume XXVII, 2012, p.328 – 338.

Mitsilegas, EU Criminal Law After Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe, Oxford; Portland; Oregon, USA: Hart Publishing, Ltd., 2016.

President of Bar Associations in Greece, during the Committee's meeting on 15.6.2018, available at:

http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73 (last accessed: 22.05.2018)

Stangl, Die Reintegration von Opfern in das Strafverfahren, in Neue Kriminalpolitik1/2008, 15-18.

Acest proiect este finanțat de UE. Această publicație a fost elaborată cu sprijinul financiar al Programului Justiție (2014-2020) al Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă în niciun fel poziția Comisiei Europene.

JUST-JACC-VICT-AG-2016

Action grants to support transnational projects to enhance the rights of victims of crime

JUSTICE PROGRAMME

GA No. 760270

PROTETT@ - Rafforzare la protezione dei minorenni vittime di reato

(Titolo originale: Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime

E-PROTECT)

WP3: Ricerca e raccolta dati

D3.7 Analisi comparativa

Leader WP3: VICESSE

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

Livello di disseminazione:		
PU	Pubblico	X
CO	Confidenziale, solo per i membri del consorzio (inclusi i servizi della Commissione)	
EU-RES	Informazione classificata: RESTREINT UE (Decisione della Commissione 2005/444/CE)	
EU-CON	Informazione classificata: CONFIDENTIEL UE (Decisione della Commissione 2005/444/CE)	
EU-SEC	Informazione classificata: SECRET UE (Decisione della Commissione 2005/444/CE)	
Versione di controllo del documento:		
Versione	Author(s)	Date
Versione 1	Sviluppata da: Daniela Amann, VICESSE	11.05.2018
Versione 1	Rivista da: Michaela Scheriau, VICESSE	15.05.2018
Versione 2	Aggiornata da: Daniela Amann, VICESSE	22.05.2018
Versione 2	Rivista da: Denitsa Kozuharová, LIF	08.06.2018
Versione 2	Rivista da: Francesca La Civita, DCI-Italia	08.06.2018
Versione 2	Rivista da: Foteini Ververidou, SEERC	12.06.2018
Versione 2	Rivista da: Ruxandra Popescu, CRPE	13.06.2018
Versione 3	Aggiornata da: Daniela Amann, VICESSE	13.06.2018
Versione 3	Rivista da: George Dimitrov, LIF	01.08.2018

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

Breve sintesi

Il presente rapporto analizza la legislazione di recepimento della Direttiva 2012/29/UE (di seguito Direttiva Vittime o DV) di cinque Stati Membri UE - Austria, Bulgaria, Italia, Grecia e Romania – con una particolare attenzione per i diritti garantiti ai minorenni vittime di reato. L’analisi è stata condotta nel contesto del progetto E-PROTECT (‘Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime’), che ha lo scopo di rafforzare l’applicazione della Direttiva Vittime e di contribuire alla generale protezione dei minorenni vittime all’interno dell’Unione Europea.

A partire dai cinque rapporti nazionali che hanno analizzato la normativa di recepimento della Direttiva Vittime nei cinque Stati Membri, oggetto di tale studio, lo scopo del presente rapporto è confrontare questi risultati e identificare le diverse prassi giuridiche e le sfide comuni. Nello specifico, il rapporto analizza la posizione dei minorenni vittime di reato secondo una prospettiva storica, esaminando il processo di recepimento della Direttiva Vittime e la trasposizione degli articoli 8-9 e 22-24 della DV negli Stati Membri selezionati.

I risultati del rapporto mostrano che negli ultimi anni sono stati fatti diversi passi avanti nella protezione dei minorenni vittime. In diversi Stati Membri, oggetto di questo studio, questi risultati rappresentano il frutto delle politiche e della legislazione europea. In maniera simile, il recepimento della Direttiva Vittime ha comportato cambiamenti positivi. Sebbene diverse misure di protezione speciali, previste dalla Direttiva Vittime, già esistessero nelle legislazioni nazionali, la Direttiva Vittime ha aperto spazi per un processo di revisione. In particolare, essa ha contribuito a cambiamenti positivi relativi ai diritti delle vittime di reato: sono stati stabiliti nuovi diritti (ad esempio, in Grecia e Bulgaria), diritti esistenti sono stati estesi ad un gruppo più ampio di beneficiari (ad esempio, in Grecia e Italia); e diritti esistenti sono stati sistematizzati (ad esempio in Austria e Grecia).

Ciononostante, permangono diverse sfide. Una delle sfide principali del processo di recepimento è rappresentata dall’integrazione delle misure, stabilite dalla Direttiva Vittime, all’interno della pre-esistente legislazione dello Stato Membro. Questa sfida è particolarmente rilevante nel caso della Grecia, che ha

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell’Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l’opinione dell’Unione Europea.

adottato testualmente la maggior parte delle disposizioni stabilite dalla Direttiva Vittime, senza prestare attenzione alla terminologia legale nazionale.

Il rapporto mostra anche le difficoltà legate al recepimento e all'implementazione dell'articolo 22 della DV – la valutazione dei bisogni individuali delle vittime – all'interno delle legislazioni nazionali. Nella maggior parte dei paesi, oggetto di questo studio, prima dell'adozione della Direttiva Vittime esisteva già un sistema per garantire misure speciali alle vittime vulnerabili. In particolare, erano riconosciute misure speciali alle vittime in base al tipo di reato – come per esempio alle vittime di reati sessuali - o alle particolari condizioni della vittima – per esempio minorenni vittime. La Direttiva Vittime, in ogni caso, stabilisce che si debba effettuare una “valutazione individuale dei bisogni” nella quale i bisogni della vittima siano valutati caso per caso. Sebbene la maggior parte degli Stati Membri, oggetto di questo studio, abbia adottato alcune misure a questo riguardo, non tutti hanno recepito per intero l'art. 22 DV, lasciando quindi invariate le leggi esistenti. Solo l'Austria e la Grecia hanno introdotto nuovi sistemi basati sulla valutazione individuale descritta dalla Direttiva Vittime.

Nelle conclusioni, il rapporto individua alcuni dibattici politici in materia di diritti delle vittime. Innanzitutto, ci si riferisce al dibattito secondo il quale la posizione rafforzata della vittima vada sempre di pari passo con il diritto fondamentale dell'imputato ad un giusto processo. Vi sono critici che affermano che lo sviluppo dei diritti delle vittime nell'UE sia avvenuto in gran parte a prescindere dai diritti dell'imputato. Altra questione riguarda la difficoltà di armonizzare le questioni penali a livello UE. A causa della diversità delle giurisdizioni degli Stati Membri, alcune disposizioni della Direttiva sono molto generiche e ciò rende difficile implementarle nella pratica.

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

Sommario

Breve sintesi	3
Acronimi.....	6
1. Introduzione.....	7
2. Metodologia.....	8
3. Il recepimento della Direttiva Vittime in Austria, Bulgaria, Italia, Grecia e Romania	8
3.1. Prospettiva storica	9
3.2. I processi di recepimento.....	11
4. La legislazione di recepimento	12
4.1. Definizione giuridica di vittima di reato: Art. 2, par. 1, let. a DV.....	12
4.2. Valutazione individuale delle vittime per identificarne le specifiche esigenze di protezione.....	15
4.3. Diritto alla protezione di tutti i minorenni vittime di reato nel corso del procedimento penale..	20
4.4. Accesso a e supporto da parte dei servizi di supporto alla vittima	23
5. Conclusioni.....	25
Bibliografia.....	29

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

Acronimi

ACCP	Codice Austriaco di Procedura Penale
ACCP Legge di modifica	Codice Austriaco di Procedura Penale - Legge di modifica I 2016
BASFCCV	Legge Bulgara sul risarcimento alle vittime di reato
BCPA	Legge Bulgara sulla protezione dei minori
BPPC	Codice Bulgaro di Procedura Penale
CGUE	Corte di Giustizia dell'Unione Europea
E-PROTECT	'Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime'
GCCP	Codice Greco di Procedura Penale
ICPP	Codice di Procedura Penale Italiano
ICP	Codice Penale Italiano
SM	Stati Membri
RCCP	Codice Rumeno di Procedura Penale
TFUE	Trattato sul Funzionamento dell'Unione Europea
DV	Direttiva 2012/29/UE
Vittima SPN	vittima con specifici bisogni di protezione
Direttiva Vittime	Direttiva 2012/29/UE

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

1. Introduzione

Il presente rapporto analizza la legislazione di recepimento della Direttiva 2012/29/UE (di seguito Direttiva Vittime o DV) di cinque Stati Membri UE - Austria, Bulgaria, Italia, Grecia e Romania – con una particolare attenzione per i diritti garantiti ai minorenni vittime di reato. Il rapporto si sviluppa a partire dai cinque rapporti nazionali che hanno analizzato la normativa di recepimento della DV nei rispettivi Stati Membri, allo scopo di raccogliere informazioni sul livello di implementazione giuridica della DV.¹ Lo scopo di questo rapporto è confrontare i risultati di queste analisi e quindi identificare le diverse prassi giuridiche e le sfide comuni. Il presente rapporto è integrato da studi nazionali aggiuntivi che analizzano l'implementazione pratica della valutazione individuale delle vittime per identificarne le specifiche esigenze di protezione all'interno dello stesso campione di Stati Membri selezionati.²

Questo rapporto analizza in particolare:

- la posizione dei minorenni vittime, all'interno degli Stati Membri selezionati, secondo una prospettiva storica, esaminando il processo di recepimento della Direttiva Vittime;
- il recepimento dell'art. 22 DV: valutazione individuale delle vittime per individuarne le specifiche esigenze di protezione;
- il recepimento degli artt. 23-24 DV: le misure speciali garantite a vittime particolarmente vulnerabili;
- il recepimento degli artt. 8-9 DV: l'accesso a e il supporto da parte delle organizzazioni di supporto alla vittima.

Questa ricerca è stata condotta nel contesto del progetto E-PROTECT ('Enhancing PROtection of Children – vicTims of crime'), che ha lo scopo di rafforzare l'applicazione della Direttiva Vittime e di contribuire alla generale protezione dei minorenni vittime all'interno dell'Unione Europea. Il progetto consiste di diverse fasi, che includono ricerca documentale, interviste con gli operatori e formazioni in forma di seminari e webinars. Inoltre, nella fase finale del progetto sarà creata una piattaforma web sui diritti dei minorenni vittime.

Il rapporto è strutturato come segue: il Capitolo 2 fornisce una panoramica delle metodologie usate nelle analisi dei singoli paesi. Successivamente, il Capitolo 3 comprende una prospettiva storica sulla posizione

¹ Si vedano gli elaborati 3.1-5 Analisi approfondita sul recepimento della Direttiva 2012/29/UE.

² Si vedano gli elaborati 3.8-12 Rapporto sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato.

dei minorenni vittime negli Stati Membri selezionati e una descrizione del processo di recepimento. Il Capitolo 4 contiene il cuore di questo rapporto: una comparazione delle legislazioni di recepimento, nei cinque Stati Membri, con riferimento agli artt. 22, 23-24 e agli artt. 8-9 DV. Infine, il Capitolo 5 contiene la conclusione del rapporto, indicando le migliori soluzioni legislative, le sfide comuni e una riflessione generale sui processi di recepimento.

2. Metodologia

Il presente rapporto si basa sui cinque studi nazionali relativi al processo di recepimento della Direttiva Vittime in Austria, Bulgaria, Italia, Grecia e Romania. Tutti i rapporti hanno una struttura e una metodologia uniforme. Sono stati utilizzati parametri analitici coerenti per valutare il livello di trasposizione. Tali criteri sono, da una parte, il risultato di esame di studi giuridici simili e, dall'altra, il risultato di un accordo tra le cinque organizzazioni partner. I parametri possono essere così riassunti: 1) completezza; 2) conformità; 3) accuratezza e appropriatezza; e 4) criteri aggiuntivi di valutazione qualitativa: comprensibilità, univocità e chiarezza.

I dati sono stati raccolti attraverso un'attività di ricerca documentale ed il confronto tra le disposizioni della Direttiva Vittime e quelle delle legislazioni nazionali. In alcuni studi nazionali sono stati raccolti dati aggiuntivi, attraverso interviste o altri documenti, da parte degli attori chiave locali operanti nel settore della protezione dei minorenni vittime.³

3. Il recepimento della Direttiva Vittime in Austria, Bulgaria, Italia, Grecia e Romania

La sezione che segue contiene una prospettiva storica sulla protezione dei minorenni vittime di reato negli Stati Membri selezionati. Essa fornisce un breve confronto tra le diverse situazioni giuridiche, prima del processo di recepimento della Direttiva Vittime negli Stati membri selezionati, all'interno del quale sono state identificate somiglianze e differenze. Viene analizzata la posizione dei minorenni vittime di reato prima di tale processo di recepimento e fornita una panoramica della legislazione rilevante. In una fase

³ Per maggiori informazioni sui metodi usati negli studi sui singoli paesi, si vedano i rispettivi rapporti.

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

successiva si procederà a confrontare come si sia svolto il processo di recepimento della Direttiva Vittime, nei cinque Stati Membri oggetto di questo studio.

3.1. Prospettiva storica

Il rafforzamento del ruolo delle vittime all'interno dei procedimenti penali è un'evoluzione abbastanza recente in tutti gli Stati Membri oggetto di questo studio. Precedentemente, la vittima era considerata esclusivamente come testimone che aveva il ruolo di fornire la prova in tribunale. In anni recenti, tuttavia, le vittime hanno iniziato ad essere riconosciute come parte processuale attiva in tribunale, alla quale sono riconosciuti sempre più diritti. Sebbene in tutti i paesi, oggetto di questo studio, la vittima abbia la posizione di parte processuale in tribunale, esistono ancora grandi differenze nella posizione e nel livello di protezione dei minorenni vittime di reato durante il procedimento penale.

In Austria, è stato nell'ambito della ri-codifica del Codice di Procedura Penale Austriaco nel 2006 e 2008 che la vittima ha ottenuto lo status di parte processuale in tribunale. La vittima è divenuta quindi un attore più attivo del procedimento penale e le sono stati riconosciuti diritti che in precedenza erano riservati al pubblico ministero e all'imputato (Stangl, 2008; Hilf e Anzenberger, 2008). In seguito a questa e ad altre riforme del Codice di Procedura Penale, la maggior parte delle misure stabilite dalla Direttiva Vittime erano già esistenti prima del processo di recepimento.

In Bulgaria, d'altra parte, le disposizioni legali relative alla protezione dei minorenni vittime erano piuttosto scarse. Sebbene nel corso di una riforma del 2006 la vittima abbia ottenuto lo status di parte processuale all'interno del procedimento penale, la posizione delle vittime - e dei minorenni vittime in particolare – era significativamente inferiore rispetto all'Austria. I diritti dei minorenni vittime potevano, per esempio, essere esercitati solo dal rappresentante legale del minorenne (Ivanova, M., 2012).

Allo stesso modo, in Grecia il ruolo attivo della vittima nel sistema di giustizia penale è stato riconosciuto solo di recente e lo stesso procedimento giudiziario non era a misura della vittima (Angelopoulou, 2016). In Grecia, la definizione giuridica del termine vittima è stata stabilita solo nel corso del processo di recepimento della Direttiva Vittime.

Una somiglianza che esiste in tutti i Paesi Membri, oggetto di questo studio, consiste nella **frammentazione legislativa** relativa alle vittime di reato. Questa frammentazione è particolarmente

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

rilevante in Italia. In questo paese, i diritti delle vittime sono sanciti dalla normativa civile e penale⁴, sono distribuiti in un numero elevato di leggi, entrate in vigore in tempi diversi e, infine, l'ampio grado di decentralizzazione ha determinato un livello di protezione che varia da regione a regione, in particolare in riferimento alla disponibilità e accessibilità delle cure terapeutiche (psicologiche, psichiatriche e psicosociali) dei minorenni.

In maniera simile in Grecia, diversi documenti giuridici hanno assunto rilevanza nella protezione dei minorenni vittime di reato⁵. Qui esisteva, tra le altre, una disposizione con somiglianze significative rispetto alla valutazione individuale per identificare specifiche esigenze di protezione, come descritto dall'art. 22 della DV⁶, sebbene la disposizione greca fosse applicabile solo in casi di reati contro la libertà personale e sessuale.⁷ Infatti, il sistema Greco era l'unico, tra gli Stati Membri analizzati, ad avere già un sistema di valutazione individuale delle vittime – sebbene solo in casi particolari – stabilito per legge prima del processo di trasposizione.

Inoltre, in Romania esistevano diverse leggi per regolare la protezione dei minorenni vittime di reato.⁸ In particolare, la Legge no. 272/2004 sulla protezione e promozione dei diritti dell'infanzia prevede specifiche misure per la protezione dei minorenni vittime di reato. Una delle principali carenze della legislazione romena è rappresentata dal fatto che le leggi esistenti non racchiudono tutti i tipi di minorenni vittime di reato.

Infine, in Bulgaria si è creato un contesto in cui la Legge per la Protezione dell'Infanzia - un atto che regola solamente la normativa civile ed è generalmente non applicabile nel contesto dei procedimenti penali – è frequentemente applicata nei casi di minorenni vittime di reato. La ragione di questa prassi è dovuta al fatto che queste disposizioni prevedono misure di salvaguardia che hanno dimostrato di funzionare bene e in maniera più efficiente delle altre.

⁴ Per maggiori informazioni si veda la Sezione 2.

⁵ Il Codice di Procedura Penale Greco, la Legge 2298/1995 che sancisce la creazione delle Compagnie per la Protezione dell'Infanzia; PD 227/003 relativa alla protezione delle vittime di determinati reati contro la libertà personale e sessuale; Legge 3500/2006 per combattere la violenza domestica.

⁶ Sebbene questa disposizione esista ancora, è stata soggetta a cambiamenti nel corso del processo di recepimento.

⁷ Art. 226A della Legge 3625/2007.

⁸ Legge n. 272/2004 sulla protezione e promozione dei diritti dell'infanzia; Legge n. 18/1990; Legge n. 215/2000; Legge n. 211/2014 su determinate misure per assicurare la protezione delle vittime di reato.

3.2. I processi di recepimento

La Direttiva Vittime dichiara espressamente che gli Stati Membri sono obbligati a dare attuazione alle misure di recepimento richieste, entro il 16 novembre 2015 (art. 27 DV). Inoltre, agli Stati Membri è stato richiesto di comunicare alla Commissione Europea in che misura abbiano adottato le misure necessarie per conformarsi alla Direttiva. Poichè diversi Stati Membri non hanno rispettato tale obbligo, la Commissione Europea ha aperto delle procedure di infrazione nei confronti di 16 Stati Membri.⁹ Tra i cinque Stati Membri analizzati in questo rapporto, l'Italia è stato l'unico Paese nei cui confronti non è stata avviata alcuna procedura di infrazione.¹⁰

La **reazione degli Stati Membri, nei confronti dell'apertura della procedura di infrazione**, è stata abbastanza diversificata. Poichè in Austria la legge di recepimento della Direttiva Vittime¹¹ è entrata in vigore solo l'1 giugno 2016, l'apertura della procedura di infrazione non ha ricevuto molta attenzione da parte degli attori chiave rilevanti. Questo è probabilmente dovuto al fatto che la maggioranza dei diritti, stabiliti dalla Direttiva Vittime, era già esistente prima del processo di recepimento.

Al contrario, in Grecia, il fatto che la Commissione abbia avviato una procedura di infrazione ha avuto l'effetto di “ridurre” il processo legislativo di recepimento per evitare che la Commissione continuasse la procedura di infrazione e inviasse il caso alla Corte di Giustizia dell'Unione Europea (CGUE). Questa è stata anche una delle ragioni per cui il quadro legislativo greco non sia perfettamente aderente a quello comunitario e per cui la procedura di consultazione pubblica sia stata completata in una sola settimana.¹²

Il **livello di recepimento della Direttiva Vittime** è abbastanza diverso negli Stati Membri analizzati in questo rapporto. Il legislatore austriaco ha recepito per intero tutti i diritti racchiusi nella DV e utilizzato il processo di recepimento per intraprendere una sistematizzazione generale dei diritti garantiti alle vittime di reato. Inoltre, in Italia è avvenuta una piena trasposizione della DV nella legislazione italiana,¹³ che ha

⁹ Austria, Belgio, Bulgaria, Cipro, Grecia, Finlandia, Francia, Croazia, Irlanda, Lituania, Lussemburgo, Lettonia, Paesi Bassi, Romania, Slovenia, Slovacchia; Si veda European Commission, EU Infringement Procedure, disponibile qui: http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search

¹⁰ In Italia, il decreto legislativo che recepisce la Direttiva Vittime è stato approvato il 15 dicembre 2015 ed è entrato in vigore il 20 gennaio 2016.

¹¹ Legge di modifica del Codice di Procedura Penale austriaco I 2016.

¹² Solitamente in Grecia questo processo consultativo dura 1-2 mesi.

¹³ La Direttiva Vittime è stata recepita attraverso il Decreto Legislativo 15 dicembre 2015 n. 212 che è entrato in

comportato diversi cambiamenti positivi nel Codice di Procedura Penale Italiano, come per esempio una definizione più precisa del concetto di vulnerabilità e l'estensione delle misure speciali di protezione per vittime particolarmente vulnerabili durante le audizioni. Sebbene la Grecia abbia pienamente recepito la Direttiva Vittime, il legislatore Greco ha scelto di trasporre molte disposizioni alla lettera. Questo ha determinato criticità con riferimento all'ambiguità ed alla vaghezza di alcune frasi che avrebbero necessitato di chiarimenti nella legislazione nazionale. Ciononostante, la Legge 4478/2017 è considerata un importante passo avanti verso la creazione di un documento giuridico contenente le salvaguardie rilevanti per i minorenni vittime in Grecia. Infine, Bulgaria e Romania hanno apportato diversi cambiamenti positivi nella legislazione nazionale in materia di protezione della vittima sebbene – al momento della stesura dei rapporti nazionali – non sia ancora avvenuto un pieno recepimento della Direttiva Vittime nella legislazione interna.¹⁴

4. La legislazione di recepimento

La sezione che segue compara la legislazione nazionale di recepimento della Direttiva Vittime negli Stati Membri selezionati, allo scopo di identificare le diverse prassi giuridiche e le sfide comuni. La prima sotto-sezione individua la definizione legale di “vittima di reato” in ogni Stato Membro ponendo le basi per le sotto-sezioni seguenti. Successivamente vengono analizzate e affiancate le disposizioni che recepiscono l’art. 22 DV – valutazione individuale delle vittime per individuarne le specifiche esigenze di protezione. Infine, vengono individuati e confrontati i diritti di protezione dei minorenni vittime di reato durante il procedimento penale (art. 23-24 VD), così come il loro diritto di accesso a e supporto da parte dei servizi per il supporto della vittima (artt. 8-9 DV).

4.1. Definizione giuridica di vittima di reato: Art. 2, par. 1, let. a DV

Nel suo primo capitolo, la Direttiva Vittime contiene disposizioni generali, obiettivi e definizioni giuridiche. Qui, si chiarisce che un minorenne – ai fini della Direttiva – è qualsiasi persona al di sotto dei

vigore il mese successivo alla scadenza stabilita dalla Direttiva Vittime.

¹⁴ Si veda per esempio il Presidente degli Ordini degli Avvocati in Grecia, durante l'incontro del Comitato del 15.6.2018, disponibile qui: http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

18 anni di età.¹⁵ Inoltre, la Direttiva Vittime definisce chi deve essere considerato vittima, allo scopo della Direttiva e, quindi, coloro che devono essere i beneficiari dei diritti stabiliti nelle seguenti sezioni. Quindi, una vittima è:

- (i) “una persona fisica che ha subito un danno, anche fisico, mentale o emotivo, o perdite economiche che sono stati causati direttamente da un reato;
- (ii) un familiare di una persona la cui morte è stata causata direttamente da un reato e che ha subito un danno in conseguenza della morte di tale persona;”

Art. 2 pra. I let. a DV

Sebbene non sia oggetto di questo studio discutere della definizione giuridica di vittima di reato in dettaglio, è indispensabile sapere chi deve essere considerato vittima quando si parla di diritti garantiti alle vittime di reato o ai minorenni vittime di reato. Nelle successive sezioni, questo rapporto utilizzerà il termine generico *vittima* senza elaborare il contesto specifico di ogni paese, sebbene esistano chiaramente delle differenze (si veda la tabella sotto). In generale, comunque, si può affermare che tutte le definizioni sottostanti corrispondono ai requisiti minimi sanciti dalla Direttiva Vittime

Paese	Legge corrispondente	Definizione giuridica di vittima
Austria	Art. 65 par. 1 Codice di Procedura Penale Austriaco	<p>(a) “Vittime particolarmente compromesse: tutte le persone che hanno subito violenza o una minaccia pericolosa, per effetto di un reato penale commesso intenzionalmente, o che possano aver subito lesioni nella loro integrità sessuale o autodeterminazione sessuale, o un soggetto la cui dipendenza personale da altro soggetto può essere stata utilizzata da quest’ultimo a proprio vantaggio per compiere uno qualsiasi dei reati sopra menzionati.</p> <p>(b) Determinati parenti di una persona, la cui morte sia stata causata da un reato (coniuge, compagno/a, parenti in linea diretta, fratelli o sorelle)</p> <p>(c) Qualsiasi altra persona, che abbia subito un danno diretto o indiretto da un reato.”¹⁶</p> <p>La distinzione tra queste diverse “categorie” di vittime è di particolare rilevanza rispetto al diritto ad un supporto legale e psicosociale gratuito.</p>

¹⁵ Allo scopo di questo rapporto, questa definizione viene usata anche quando si fa riferimento ad un minorenne vittima.

¹⁶ Traduzione in Italiano del testo Austriaco tradotto in inglese.

Bulgaria	Art. 74 Codice di Procedura Penale Bulgaro	<p><i>“La vittima è il soggetto che ha subito danni pecuniari o morali dal reato. In caso di morte della persona, questo diritto (al risarcimento del danno) passa ai suoi eredi.”</i></p> <p>Questa definizione, quindi, è abbastanza ampia e può includere anche membri diretti della famiglia di una vittima.</p>
Grecia	Art. 55 par. 1a Legge 4478/2017	<p>In base alla nuova Legge 4478/2017:</p> <p><i>“(a) ‘vittima’ significa:</i></p> <p><i>(i) una persona fisica che ha subito un danno, incluso un danno fisico, mentale o emotivo o una perdita economica causata direttamente da un reato;</i></p> <p><i>(ii) i membri della famiglia di una persona, la cui morte è stata causata direttamente da un reato e che hanno subito un danno come conseguenza della morte di tale persona;”</i></p> <p>Prima del recepimento della Direttiva Vittime, nella legislazione greca non esisteva una definizione di vittima.</p>
Italia	Art. 90 Codice di Procedura Penale Italiano	<p>La legislazione italiana non fa riferimento al termine vittima, ma alla “persona che subisce l’effetto di un reato” (<i>“persona offesa dal reato”</i>). Secondo la legislazione, la persona <i>offesa dal reato</i> è il soggetto titolare del bene giuridico protetto dalla norma penale violata a seguito della commissione di un fatto di reato. Solo quando la <i>persona offesa</i> intraprenda un’azione civile per ottenere un risarcimento, viene riconosciuta come parte processuale attiva del procedimento. Solitamente la <i>persona offesa</i> coincide con il ricorrente, a parte i casi di omicidio nei quali il risarcimento viene riconosciuto ai parenti ricorrenti.</p>
Romania	Art. 78 Codice di Procedura Penale Romeno Art. 24 par. 1 Codice di Procedura Penale Romeno	<p>Nella legislazione romena non esiste una definizione del termine vittima. Solitamente quando prende parte al procedimento, ci si riferisce alla vittima come testimone (se conosce fatti o circostanze rilevanti nel caso) o come parte lesa (se ha subito un danno fisico o morale o qualsiasi altro danno materiale quale risultato di un reato).</p>

4.2. Valutazione individuale delle vittime per identificarne le specifiche esigenze di protezione

Recepimento dell'Art. 22 DV				
Austria	Bulgaria	Grecia	Italia	Romania
recepito art. 66a Codice di Procedura Penale Austriaco	Non recepito	Recepito art. 68 Legge 4478/2017	Parzialmente recepito: l'art. 90-quater Codice di procedura Penale Italiano fornisce alcuni elementi da considerare nella valutazione	La valutazione individuale esiste solo nel caso di minorenni vittime di abuso sessuale o violenza domestica.

Al momento della redazione delle analisi sui singoli paesi, la Bulgaria era il solo paese, tra i cinque stati membri in esame, a non aver recepito l'art. 22 DV nella normativa nazionale.¹⁷ Nella legge applicabile vi sono alcune misure adottate nel corso del processo di recepimento della DV che riprendono l'art. 22 DV, ma questi sforzi legislativi non sono ancora sufficienti per considerare tale disposizione come pienamente recepita. Sebbene anche in Romania non vi siano norme che rispecchino l'art. 22 DV, esistono due leggi – una diretta ai minorenni vittime di abuso sessuale e l'altra a minorenni vittime di violenza domestica¹⁸ – che stabiliscono l'obbligo di condurre una valutazione individuale delle vittime per identificare i loro particolari bisogni di protezione. Quindi, i minorenni vittime di altri tipi di reato non sono soggetti ad una valutazione individuale in Romania. Nel contesto esistente, la valutazione individuale comprende due fasi: una prima valutazione iniziale svolta dalle autorità locali per la protezione dell'infanzia e, successivamente, una valutazione più comprensiva e multidisciplinare della situazione del minorenne vittima.

¹⁷ Uno studio dell'European Parliament Research Service mostra che Bulgaria e Slovenia sono gli unici Stati Membri che non hanno recepito l'art. 22 DV all'interno delle legislazioni nazionali; Si veda EPRS – European Parliamentary Research Service, The Victims' rights Directive 2012/29/EU: European Implementation Assessment, December 2017.

¹⁸ 1) "Contesto metodologico sulla prevenzione e l'intervento multidisciplinare e la creazione di una rete nei casi di violenza sui minorenni e violenza domestica " 2) "Metodologia di intervento multidisciplinare e interistituzionale sui minorenni esposti e colpiti da situazioni di rischio operative attraverso il lavoro, minorenni vittime di tratta, e minorenni migranti romeni, vittime di altre forme di violenza sul territorio di altri stati."

Sebbene anche in Italia non esista una disposizione che esplicitamente recepisca l'art. 22 DV nero su bianco, nella pratica la valutazione individuale viene effettuata. La prima autorità che entra in contatto con la vittima ha il dovere di condurre una valutazione individuale per identificarne le specifiche esigenze di protezione.¹⁹ In Italia, i minorenni vittime sono considerati particolarmente vulnerabili *ex lege*. A seconda del tipo di reato, ad essi vengono per legge garantite determinate misure speciali di protezione. In tutti gli altri casi, la valutazione individuale dei minorenni dovrebbe determinare quale specifica misura di protezione applicare. Benché esistano linee guida e protocolli su come condurre una valutazione individuale a livello regionale, la legislazione nazionale italiana non prevede disposizioni specifiche che chiariscano chi debba condurre la valutazione e in quale maniera essa debba essere effettuata. Di conseguenza, esistono pratiche e procedure diversificate in tutto il paese.

L'Austria e la Grecia hanno introdotto, nel corso del processo di recepimento, nuove disposizioni che regolano la procedura di valutazione individuale per identificare specifiche esigenze di protezione. In entrambi gli Stati Membri, i minorenni vittime sono considerati vittime con specifiche esigenze di protezione *ex lege*. Inoltre, né l'Austria né la Grecia hanno introdotto disposizioni che regolino l'implementazione della valutazione individuale nella pratica, in particolare su come debba essere condotta. Mentre entrambe le procedure di valutazione hanno alcune similitudini, esistono anche differenze nel modo in cui sono recepite: in Austria, sono stati determinati criteri specifici che hanno cumulativamente prevalso per considerare la vittima una vittima particolarmente vulnerabile. In Grecia, al contrario, è stato creato un catalogo dettagliato di criteri che delineano parametri indicativi per identificare gli speciali bisogni delle vittime. Inoltre, la legislazione austriaca non prevede specifiche disposizioni relative all'autorità responsabile di condurre la valutazione individuale, mentre la legislazione greca dichiara che agli Uffici per la protezione dei minorenni vittime viene assegnato il compito di svolgere la valutazione individuale dei minorenni vittime di reato.

¹⁹ Elaborato D3.11 Rapporto nazionale sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato in Italia.

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

Austria: recepimento dell'art. 22 DV

Esiste una valutazione individuale per tutte le vittime?	Si. Tutte le vittime hanno diritto ad una valutazione puntuale per identificare le proprie specifiche esigenze di protezione.
Chi conduce la valutazione?	Non esistono disposizioni giuridiche che determinano l'autorità responsabile a condurre la valutazione. In pratica, essa viene condotta, per la maggior parte dalla polizia. ²⁰
Esistono disposizioni che regolano le modalità secondo le quali la valutazione dovrebbe essere svolta?	No.
Quali criteri devono essere presi in considerazione quando si valutano le specifiche esigenze di protezione?	Le vittime hanno diritto ad una valutazione puntuale per identificare le proprie specifiche esigenze di protezione in base alla loro età, condizione emotiva e di salute, il tipo e le circostanze particolari del reato. Tali presupposti devono prevalere in maniera cumulativa. ²¹
I minorenni vittime sono considerati particolarmente vulnerabili <i>ex lege</i> ?	Si.

Bulgaria: recepimento dell'art. 22 DV

Esiste una valutazione individuale per tutte le vittime?	No. In base all'art. 144, par. 3, la procedura di valutazione individuale è un passaggio opzionale nel contesto del procedimento penale. La disposizione è prescrittiva, non obbligatoria
Chi conduce la valutazione?	In base al testo che disciplina la procedura di valutazione individuale, in Bulgaria, essa viene svolta da un consulente esperto nominato dal tribunale caso per caso.
Esistono disposizioni che regolano le modalità secondo le quali la valutazione dovrebbe essere svolta?	No.
Quali criteri devono essere presi in considerazione quando si valutano le specifiche esigenze di protezione?	Nel contesto del procedimento penale, non esistono criteri definiti che debbano essere considerati mentre si conduce una valutazione individuale.
I minorenni vittime sono considerati particolarmente vulnerabili <i>ex lege</i> ?	La legge non si riferisce esplicitamente ai minorenni vittime in quanto particolarmente vulnerabili, ma l'interpretazione sistematica della legge dimostra che essi debbano essere considerati tali.

²⁰ Si veda elaborato D3.9 Rapporto sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato in Austria.

²¹ Art. 66a ACCP

Grecia: recepimento dell'art. 22 DV

Esiste una valutazione individuale per tutte le vittime?	Tutte le vittime devono essere soggette ad una valutazione individuale puntuale per identificare le proprie specifiche esigenze di protezione. Ciononostante, la disposizione dà priorità alla libertà personale e professionale delle autorità giudiziare rispetto alla valutazione individuale. Inoltre, l'indirizzamento della vittima alle autorità competenti a condurre la valutazione individuale dipende dalla richiesta di indirizzamento della vittima.
Chi conduce la valutazione?	Nel caso di minorenni vittime di reato, gli Uffici Indipendenti per la Protezione dei Minorenni Vittime hanno l'incarico di svolgere la valutazione individuale.
Esistono disposizioni che regolano le modalità secondo le quali la valutazione dovrebbe essere svolta?	No.
Quali criteri devono essere presi in considerazione quando si valutano le specifiche esigenze di protezione?	La legislazione greca elenca una serie di criteri molto più dettagliati della Direttiva Vittime che costituisce la base per la valutazione individuale. Questi criteri, però, non sono esaustivi e costituiscono parametri indicativi che dovrebbero essere presi in considerazione per l'identificazione dei bisogni speciali delle vittime. Nei casi di minorenni vittime di reato, due fattori sono particolarmente rilevanti: la maturità del minorenne e i suoi desideri.
I minorenni vittime sono considerati particolarmente vulnerabili <i>ex lege</i> ?	Si.

Italia: recepimento dell'art. 22 DV

Esiste una valutazione individuale per tutte le vittime?	Non esiste una disposizione giuridica esplicita che recepisca l'art. 22 nero su bianco. Nella pratica, le vittime sono soggette ad una valutazione individuale quando sono considerate particolarmente vulnerabili, minorenni inclusi.
Chi conduce la valutazione?	Non esiste una disposizione giuridica che determina chi sia l'autorità responsabile a condurre la valutazione. Nella pratica, essa viene condotta principalmente dalle autorità pubbliche competenti (giudice, procuratore, servizi sociali e polizia giudiziaria).
Esistono disposizioni che regolano le modalità secondo le quali la valutazione dovrebbe essere svolta?	No.
Quali criteri devono essere presi in considerazione quando si valutano le specifiche	Alcune indicazioni sono fornite dall'art. 90-quater del Codice di Procedura Penale, ma esse sono abbastanza generali. Le istituzioni e le organizzazioni locali hanno provato ad elaborare criteri propri.

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

esigenze di protezione?	
I minorenni vittime sono considerati particolarmente vulnerabili <i>ex lege</i> ?	Si, ai sensi dell'art. 90-quater del Codice di Procedura Penale.

Romania: recepimento dell'art. 22 DV

Esiste una valutazione individuale per tutte le vittime?	La Romania ha disposizioni specifiche e misure speciali sulla procedura di valutazione individuale. Ciononostante, queste disposizioni non sono applicabili per tutti e quattro i tipi di reato contro l'infanzia. Le disposizioni esistenti sono disponibili in "Contesto metodologico sulla prevenzione multidisciplinare e di rete e intervento nei casi di violenza sull'infanzia e violenza domestica" e "Metodologia multidisciplinare e inter-istituzionale di intervento sui minorenni esposti a e affetti da situazioni operative di rischio attraverso lavoro, minorenni vittime di tratta, minorenni migranti romeni, vittime di altre forme di violenza sul territorio di altri stati".
Chi conduce la valutazione?	La valutazione iniziale è condotta dalla Direzione Generale dell'Assistenza Sociale e Protezione dell'Infanzia. Una volta che il caso è stato registrato e la valutazione iniziale conclusa, viene svolta una valutazione dettagliata, comprensiva e multidimensionale sulla situazione del minorenne vittima. Il Direttore designa o nomina il referente del caso che può essere un dipendente dell'istituzione, un ente privato/organizzazione non governativa accreditata o altri soggetti indipendenti che esercitano la professione di assistente sociale riconosciuta dalla legge.
Esistono disposizioni che regolano le modalità secondo le quali la valutazione dovrebbe essere svolta?	No.
Quali criteri devono essere presi in considerazione quando si valutano le specifiche esigenze di protezione?	Non vi sono disposizioni specifiche relative ai criteri da tenere in considerazione quando vengono valutate le specifiche esigenze di protezione.
I minorenni vittime sono considerati particolarmente vulnerabili <i>ex lege</i> ?	Si.

4.3. Diritto alla protezione di tutti i minorenni vittime di reato nel corso del procedimento penale

Recepimento degli artt. 23 e 24 DV				
Austria	Bulgaria	Grecia	Italia	Romania
recepito art. 66a par. 2 Codice di Procedura Penale Austriaco	Parzialmente recepito art. 139 par. 10; art. 280 par. 6; art. 140 par. 5 Codice di Procedura Penale Bulgaro	recepito (quasi letteralmente) art. 69 Legge n. 4478/2017	recepito artt. 190, 351, 362, 392, 398 Codice di Procedura Penale Italiano	Parzialmente recepito sebbene frammentato in una serie di leggi specifiche

Sebbene tutti gli Stati Membri, oggetto di questo rapporto, già prima del processo di recepimento, avessero assicurato alle vittime un certo numero di diritti, in linea con gli artt. 23 e 24 della DV, grandi differenze esistevano tra il grado di protezione di tali diritti. Di conseguenza, è stato necessario adottare un numero diverso di misure di recepimento per raggiungere gli standard minimi stabiliti dalla Direttiva Vittime. In Austria, per esempio, la maggior parte dei diritti determinati dalla DV già esisteva prima del processo di recepimento, mentre in Bulgaria solo i diritti stabiliti dall'articolo 24 della Direttiva (misure speciali per i minorenni vittime di reato) esistevano nella normativa nazionale. Ciononostante, tutti gli Stati Membri hanno intrapreso azioni rilevanti per recepire gli articoli 23-24 della Direttiva Vittime nella legislazione nazionale.

La Bulgaria e la Romania hanno recepito solo parzialmente gli articoli 23-24 DV nella legislazione nazionale. In Bulgaria esiste una sfida particolare perché non sono previste procedure di valutazione individuale (art. 22 DV) a livello nazionale. Di conseguenza, non è chiaro se le misure esistenti siano garantite a tutte le vittime vulnerabili. Inoltre, la legislazione bulgara non raggiunge diversi standard minimi definiti dalla Direttiva Vittime, come per esempio garanzie per la protezione della vita privata delle vittime o la possibilità di usare una connessione video quale mezzo per evitare il contatto visivo tra la vittima e l'autore di reato, durante l'audizione in tribunale. In Romania, le disposizioni corrispondenti sono frammentate in una serie di leggi specifiche, le quali in maniera simile non coprono tutti gli standard

minimi definiti dalla Direttiva Vittime. Al momento della stesura di questo rapporto, comunque, era in fase di emanazione una nuova legge, allo scopo di ampliare i diritti delle vittime di reato in Romania.

I rapporti nazionali mostrano che un numero di successi è dovuto ai processi di recepimento negli Stati Membri selezionati. Diversi Stati Membri **hanno introdotto nuovi diritti** che non esistevano prima del processo di recepimento. La Grecia, per esempio, ha introdotto una nuova prassi per l'esame dei minorenni vittime di reati contro la libertà personale e sessuale (art. 77 Legge 4478/2017), che rappresenta un grande ampliamento dei diritti dei minorenni vittima in Grecia. Inoltre, diversi **diritti pre-esistenti sono stati estesi** ed ora sono garantiti ad un gruppo di vittime più ampio. Infine, il processo di recepimento ha comportato una **sistematizzazione dei diritti delle vittime di reato** in diversi Stati Membri. Nel caso dell'Austria, i diritti pre-esistenti sono stati sistematicamente riassunti in un articolo del Codice di Procedura Penale Austriaco (art. 66a Abs. 2). In Grecia, inoltre, è stato creato un articolo che disciplina la maggior parte dei diritti garantiti alle vittime di reato durante il processo penale (art. 69 Legge 4478/2017).

I rapporti nazionali svelano, inoltre, sfide comuni sul recepimento della Direttiva Vittime. Una delle principali sfide è rappresentata dall'**integrazione della Direttiva Vittime all'interno della normativa nazionale pre-esistente**. A causa dei diversi contesti giuridici e dei diritti pre-esistenti, il trasferimento degli standard stabiliti dalla Direttiva Vittime nella legislazione nazionale è spesso uno sforzo difficile. La Grecia rappresenta un buon esempio a dimostrazione di tali sfide. La Grecia ha scelto di recepire diversi articoli della Direttiva Vittime, quasi testualmente, all'interno della legislazione nazionale. Sebbene questo processo possa essere servito a garantire la completezza del recepimento, ha altresì comportato il “trasferimento” di ambiguità dalla Direttiva Vittime alla legislazione greca, anzichè una sua specificazione.²² Inoltre, la traduzione diretta di alcuni termini è stata criticata dagli operatori in quanto in contrasto con la terminologia legale greca.

Un'altra sfida è rappresentata dall'**implementazione pratica della legislazione nazionale di recepimento**. Sebbene gli stati possano stabilire per iscritto disposizioni giuridiche corrispondenti nella legge nazionale, la loro capacità di implementare tali disposizioni è soggetta a diverse sfide.²³ Per

²² Un esempio è rappresentato dall'espressione “superiore interesse del minore” trasposto letteralmente dall' art. 1 DV all'art. 54 del Codice Greco di Procedura Penale.

²³ In particolare, questa sfida consiste nell'implementazione della legislazione corrispondente all'art. 22 DV. Per

esempio, sebbene il legislatore italiano abbia recepito nella normativa nazionale tutte le disposizioni richieste, stabilite dagli articoli 23 e 24 DV, esistono differenze sostanziali nell'applicazione di tali disposizioni nelle diverse regioni italiane; circostanza che ha portato ad un elevato grado di frammentazione. Questo è ad esempio il caso della disposizione che regola l'assenza di contatto tra l'autore di reato e la vittima minorenne (Art. 351, 362 Codice di Procedura Penale). Nella pratica, questa disposizione non trova sempre concreta applicazione, a causa della mancanza di entrate separate e dell'accavallarsi degli orari di audizione di vittima e imputato.

Una analoga situazione esiste in Grecia: una disposizione di nuova introduzione, relativa all'esame dei minorenni vittime di reati contro la libertà personale o sessuale, prevede chi, dove, quando e come debba avvenire l'interrogatorio e chiarisce che un esperto (psicologo o psichiatra infantile) sia sempre presente durante lo svolgimento dello stesso (art. 77 Legge 4478/2017). Ciononostante, la “Casa dell’Infanzia” dove dovrebbe avvenire l’audizione del minorenne, nella pratica non esiste. Ad oggi l’audizione viene principalmente svolta presso gli ordinari uffici di polizia. Analogamente, i dipartimenti di polizia non sono attrezzati per registrare l’interrogatorio del minorenne.

Infine, le analisi nazionali hanno mostrato che anche le disposizioni della Direttiva Vittime sono soggette a limitazioni. La DV, per esempio, non contiene una disposizione che preveda il diritto ad esperire ricorsi giuridici nel caso in cui uno di questi diritti non venga rispettato.²⁴ Nello specifico, questa critica è stata sollevata nel rapporto nazionale austriaco. Sebbene in Austria non siano state osservate lacune o omissioni nel recepimento dei diritti sanciti dalla Direttiva Vittime, esistono critiche relative alla mancanza di effettivi rimedi giuridici nel caso in cui un diritto non venga rispettato. In base alla legislazione Austriaca esistono diversi rimedi giuridici attraverso i quali le vittime possono lamentarsi qualora i propri diritti non siano garantiti. Ciononostante, gli attori chiave coinvolti hanno specificato che queste tutele legali non sono sufficienti, perché si limitano a riconoscere la violazione di un diritto, anziché consentire un effettivo ripristino dello stesso (Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, 2016). In base alla loro opinione, il legislatore austriaco non ha utilizzato il processo di recepimento per sviluppare ulteriormente la legislazione esistente. Sebbene la sistematizzazione dei diritti delle vittime in un articolo sia

maggiori informazioni si vedano gli elaborati D3.8-12 Rapporti sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato.

²⁴ Il documento orientativo indica specificatamente che i rimedi e le conseguenze processuali derivanti dal mancato rispetto dei diritti della vittima non sono inclusi nella Direttiva. Si veda il Documento Orientativo, p. 46.

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell’Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l’opinione dell’Unione Europea.

chiaramente servita a esplicitare meglio i diritti esistenti, non sono avvenute riforme importanti. Sebbene tale critica si estenda chiaramente ai diritti enunciati nella direttiva vittime, la stessa indica una sfida più sistematica: ovvero che alcuni Stati Membri possano, non solo rivedere la legislazione esistente al fine di adeguarla al diritto comunitario senza essenzialmente migliorare le leggi esistenti, ma allo stesso tempo sottovalutare che altre riforme, più essenziali, siano necessarie.

4.4. Accesso a e supporto da parte dei servizi di supporto alla vittima

Recepimento degli artt. 8 e 9 DV				
Austria	Bulgaria	Grecia	Italia	Romania
recepito art. 66 par. 2 e 4 Codice di Procedura Penale Austriaco	Parzialmente recepito art. 6, 9, 11, Legge Bulgara sul risarcimento alle vittime di reato	recepito artt. 61-62 Legge 4478/2017	recepito art. 90-bis Codice di Procedura Penale Italiano e art. 609-decies Codice Penale	Parzialmente recepito articolo 88 del Codice di procedura Penale Rumeno

Il contesto legale che determina l'accesso e il sostegno da parte delle organizzazioni di supporto alla vittima varia sensibilmente negli Stati Membri analizzati. In Italia questi diritti sono stati recepiti tramite il diritto all'informazione. In Austria e Grecia, d'altra parte, il diritto di accesso e supporto da parte dei servizi di supporto alla vittima costituisce un diritto di per sé. Infine, Romania e Bulgaria hanno adottato nuove disposizioni che corrispondono agli artt. 8-9 DV.

In Bulgaria, il termine legale “vittima” è ampiamente formulato e include anche i familiari di una vittima diretta. Quindi, anche queste vittime possono beneficiare dei servizi di supporto garantiti dalla Legge sul risarcimento alle vittime di reati. Questa comprende anche disposizioni che definiscono lo scopo del supporto psicologico e chi può ricoprire tale ruolo²⁵. Ciononostante, dato che non esistono disposizioni che regolino la valutazione individuale delle vittime, non è chiaro come venga disposta e quali misure di supporto debbano essere fornite in un caso particolare.

²⁵ In base all'art. 8 della Legge Bulgara sul risarcimento alle vittime di reato il ruolo di supporto psicologico è affidato ad uno psicologo di un'organizzazione di supporto alla vittima.

In Italia la disposizione generale sul diritto di accesso a e di supporto da parte delle organizzazioni per il supporto alla vittima è inclusa nel diritto all'informazione (art. 90-bis Codice di Procedura Penale Italiano). In base a questo diritto, ogni vittima deve essere informata rispetto alle strutture sanitarie, alle case famiglia, ai centri anti-violenza²⁶ ecc della regione, poiché tali enti svolgono compiti quali fornire consulenza psicologica, legale, gruppi di supporto e formazione. Le altre disposizioni sono abbastanza frammentate e possono essere reperite in disposizioni più specifiche. I minorenni vittime hanno – nel caso di “offese personali” – diritto ad un supporto affettivo e psicologico in ogni fase del procedimento. Questo supporto può essere fornito dai genitori o da altre persone adatte scelte dal minorenne, o da gruppi, fondazioni, associazioni e organizzazioni non governative con comprovata esperienza nel campo dell’assistenza e del supporto alle vittime. Queste persone devono essere incluse in una lista di persone che abbiano diritto a farlo, abbiano il consenso del minorenne e siano autorizzate dall’Autorità Giudiziaria del procedimento.

In Grecia, gli artt. 8-9 DV sono stati recepiti quasi alla lettera (articoli 61-62 Legge 4478/2017). Di conseguenza, tutte le vittime dovrebbero avere accesso ai servizi di supporto alla vittima indipendentemente dal presentare o meno una denuncia. Solo *“Le persone che sono strettamente legate alla vittima,”*²⁷ comunque, possono avere accesso ad un’assistenza speciale se e nella misura in cui i loro bisogni e il grado di danno inflitto, in seguito al reato, lo richiedano. Quindi, la legislazione greca sostituisce la parola originale *devono* con *possono* e affievolisce l’accesso dei membri della famiglia ad un’assistenza specifica.

Infine, l’Austria è considerata un modello esemplare per i servizi di supporto alla vittima – non solo rispetto agli altri Stati Membri, analizzati in questo rapporto, ma anche rispetto all’Unione Europea in generale. In particolare questo è dovuto alla presenza di disposizioni che determinano il supporto legale e psicologico per le vittime (art. 66 par. 2 Codice di Procedura Penale Austriaco). Mentre l’assistenza legale garantisce la rappresentanza della vittima in tribunale, l’assistenza psicosociale fornisce supporto a livello privato e aiuta la vittima a riprendersi dal reato. Infatti, questa disposizione esisteva già prima del processo

²⁶ L’accesso ai centri anti-violenza, in ogni caso, non dipende dal processo penale. L’accesso è garantito a tutte le persone sul territorio italiano.

²⁷ Questa è una traduzione informale fatta dall’autore di D3.5, nel tentativo di descrivere meglio il contenuto del termine. Questo ultimo è definito dall’articolo 55 della Legge 4478/2017, per includere coniugi, le persone che convivono e mantengono una relazione stabile e costante con la vittima senza distinzione di genere, fidanzati/e, parenti di sangue e affini in linea diretta, parenti adottivi e figli adottivi, fratelli/sorelle, coniugi o fidanzati/e, e persone a carico della vittima, esclusi i figli.

di recepimento e non è stata soggetta a cambiamenti.²⁸ In Austria le vittime gravemente colpite, i familiari di una persona la cui morte sia stata causata da un reato²⁹ e i minorenni di età inferiore ai 14 anni che potrebbero essere stati vittime di reati sessuali hanno accesso a questi servizi gratuitamente (Art. 66 par. 2 Codice di Procedura Penale Austriaco). Inoltre, il Ministero Federale per l'Educazione e le Donne possono determinare gli standard di qualità per i servizi di supporto processuale.

5. Conclusioni

Il presente lavoro pone a confronto le conclusioni delle cinque analisi individuali che hanno esaminato il livello di recepimento delle disposizioni della Direttiva Vittime, relative ai minorenni, nei contesti legislative nazionali dei cinque Paesi.³⁰ Il suo scopo è quello di individuare diverse prassi giuridiche e sfide comuni con riferimento al recepimento della Direttiva Vittime.

La relazione ha rilevato che, negli ultimi anni, sono stati effettuati diversi passi avanti in termini di protezione del minorenne vittima. Mentre in precedenza la vittima veniva esclusivamente vista come un testimone che aveva il ruolo di fornire la prova in tribunale, gradualmente la vittima ha assunto un ruolo più attivo nel procedimento penale. Inoltre, negli ultimi anni le misure di protezione e di informazione per le vittime sono accresciute. Sebbene in tutti gli SM esistessero standard diversi, le misure di supporto alle vittime erano già preesistenti. Ciò ha rappresentato, tra l'altro, una delle sfide più importanti nel processo di recepimento della Direttiva Vittime: un quadro giuridico distinto ed una terminologia preesistente in cui la Direttiva Vittime doveva essere recepita.

Tale sfida è stata particolarmente eclatante per la Grecia. La Grecia ha adottato la maggior parte delle disposizioni contenute nella Direttiva Vittime testualmente, riportando diverse ambiguità della Direttiva Vittime nell'ordinamento nazionale, senza offrire alcun chiarimento. Inoltre, diversi esperti greci hanno criticato che la terminologia giuridica greca non è stata pienamente rispettata con il trasferimento diretto della formulazione della Direttiva nel diritto nazionale. Sebbene ciò possa essere servito a garantire la completezza del recepimento, ha certamente dato origine a nuove sfide, in particolare con riferimento all'attuazione delle nuove disposizioni nazionali.

²⁸ Infatti, un cambiamento marginale è avvenuto a causa dei cambiamenti di “categorie di vittime” che hanno accesso a questi servizi.

²⁹ Si veda il Capitolo 4.1 per una definizione più precisa delle categorie di vittime.

³⁰ Elaborati 3.1-5 Analisi approfondita sul recepimento della Direttiva 2012/29/UE.

Un'altra sfida importante in questo senso è rappresentata dall'incorporazione della valutazione delle esigenze individuali delle vittime nelle legislazioni nazionali, nonché dalla sua attuazione pratica. Prima del recepimento della Direttiva Vittime, diversi SM avevano una qualche forma di regolamentazione in atto che prevedeva misure speciali di protezione di cui le vittime dovevano beneficiare. Nella maggior parte dei casi, i beneficiari erano distinti a seconda del tipo di reato – come per esempio le vittime di abusi sessuali -, o in base alle particolari condizioni della vittima – per esempio vittime minorenni. Nel corso del processo di recepimento, questa normativa esistente doveva essere convertita nella "valutazione individuale dei bisogni," in cui le esigenze di una vittima vengono valutate caso per caso, ai sensi dell'art. 22 DV. Sebbene la maggioranza degli SM analizzati in tale studio abbia adottato alcune misure al riguardo,³¹ non tutti gli SM hanno pienamente recepito l'art. 22 VD, lasciando la legislazione preesistente immutata. Solo l'Austria e la Grecia hanno introdotto nuovi sistemi basati sulla valutazione individuale, come descritta dalla Direttiva Vittime.

In Austria la disposizione di nuova istituzione prevede che la valutazione individuale debba essere condotta al momento del primo contatto con un'autorità. Sebbene la legge non preveda come e da chi tale valutazione debba essere effettuata, nella maggior parte dei casi viene condotta dalla polizia mediante un sistema di registrazione chiamato PAD.³² Tale strumento, tuttavia, esisteva già prima del processo di recepimento. La novità di questa legge può, dunque, essere messa in discussione.

La Direttiva Vittime ha apportato importanti cambiamenti nei diritti riconosciuti alle vittime di reato. In Grecia, la legge di recepimento della Direttiva Vittime³³ è stata considerata come un importante passo avanti verso la realizzazione di una base giuridica per la salvaguardia dei minorenni vittime. Inoltre, in Bulgaria l'introduzione della Direttiva Vittime ha accresciuto il livello di protezione, sebbene non vi sia stato un pieno ed effettivo recepimento. In generale, il recepimento della direttiva vittime ha determinato l'istituzione di nuovi diritti (ad es., Grecia, Bulgaria), l'ampliamento dei diritti esistenti (ad es., Grecia, Italia); ed una sistematizzazione di quelli esistenti (ad esempio Austria, Grecia).

Sebbene l'Italia abbia pienamente recepito la Direttiva Vittime, vi sono criticità per quanto riguarda la mancanza di procedure uniformi a livello nazionale. Infatti, malgrado gli stessi diritti siano assicurati dal

³¹ Al momento di redigere le relazioni dei vari paesi, la Bulgaria era l'unico stato che non aveva ancora recepito l'art. 22 DV.

³² Si veda l'elaborato D3.9 Rapporto sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato.

³³ Legge 4478/2017

diritto scritto in tutta Italia, esistono differenze su un piano pratico. Per esempio vi è una disposizione secondo la quale non vi devono essere contatti tra la vittima e l'offensore, ma l'inesistenza, in alcune parti del Paese, di ingressi separati e l'accavallamento degli orari delle audizioni rendono l'applicazione della disposizione citata di difficile applicazione. Inoltre, il sistema italiano di supporto delle vittime è estremamente frammentato. Non esiste un sistema strutturato a livello nazionale, bensì attori pubblici o privati che condividono il mandato di proteggere e supportare le vittime minorenni a diversi livelli.

In conclusione, la presente relazione rileva che, sebbene molti diritti delle vittime fossero già in vigore nelle legislazioni nazionali, il processo di recepimento ha aperto lo spazio per un riesame ed una revisione che hanno portato a diversi risultati positivi a livello nazionale. Tuttavia, esistono ancora delle sfide da superare che contribuirebbero ad accrescere ulteriormente la tutela dei minorenni vittime. Il crescente rafforzamento dei diritti delle vittime va, ad esempio, considerato nel più ampio contesto dei diritti degli imputati, al fine di impedire che il diritto ad un equo processo possa essere compromesso. Sebbene il diritto a un equo processo sia menzionato in diverse parti della direttiva vittime (si veda considerando 12, artt. 18, 20, e 23 della DV), lo sviluppo dei diritti delle vittime nell'UE è avvenuto in gran parte a prescindere dai diritti dell'imputato. La necessità di istituire i diritti e una protezione delle vittime potrebbe, infatti, deviare l'attenzione dalla necessità di proteggere l'imputato, nel procedimento penale, dal potere dello stato (Si veda dopo Mitsilgeas, 2016, 210).

In particolare, sono i diversi sistemi giuridici che rendono difficile l'armonizzazione delle misure nell'ambito penale. Questo è anche uno dei motivi per cui il coinvolgimento dell'Unione europea in materia penale sia, in generale, controverso (EPKS, 2017, 16). Da un lato la diversità delle giurisdizioni degli Stati membri, che si riflette nell'art. 82 par. 2 del TFUE il quale attribuisce all'Unione europea la competenza di adottare una direttiva secondo determinate modalità³⁴. Dall'altra, diverse disposizioni della Direttiva vittime danno agli Stati membri un ampio potere discrezionale, in particolare per quanto riguarda l'attuazione delle disposizioni. Per questo motivo "*può essere detto che [...] l'esistenza di diritti [delle vittime] è garantita dal diritto dell'UE, mentre il loro esercizio è in gran parte regolato dal diritto*

³⁴ Secondo l'art. 82 par. 2 TFUE il Consiglio e il Parlamento Europeo possono adottare norme minime sui diritti garantiti alle vittime di reato tenendo conto delle *"differenze tra le tradizioni giuridiche ed i sistemi degli Stati Membri"*. Tali misure possono essere adottate nella misura necessaria a facilitare il riconoscimento reciproco delle sentenze e delle decisioni giudiziarie e della cooperazione tra forze di polizia e giudiziarie in materia penale aventi una dimensione transfrontaliera.

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

"interno" (Mitsilgeas, 2016, 206). Di conseguenza, diverse disposizioni restano controverse negli SM, poiché si stanno ancora conformando alle norme minime stabilite dalla Direttiva Vittime.

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

Bibliografia

Elaborati/Deliverables

- D3.1 Relazione sul recepimento della Direttiva Vittime in Bulgaria.
- D3.2 Esame approfondito del recepimento della Direttiva Vittime in Austria.
- D3.3 Relazione sul recepimento della Direttiva Vittime in Romania.
- D3.4 Relazione sul recepimento della Direttiva Vittime in Italia.
- D3.5 Esame approfondito del recepimento della Direttiva Vittime in Grecia.
- D3.8 Rapporto sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato in Bulgaria.
- D3.9 Rapporto sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato in Austria.
- D3.10 Rapporto sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato in Romania.
- D3.11 Rapporto sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato in Italia.
- D3.12 Rapporto sulle metodologie di valutazione individuale dei minorenni vittime di reato in Grecia.

Normativa

Codice Austriaco di Procedura Penale (ACCP), Strafprozessordnung, BGBI I Nr. 631/1975 idF. BGBI. 117/2017.

Legge Bulgara sul risarcimento alle vittime di reati (BASFCCV).

Legge Bulgara sulla protezione dei minori (BCPA).

Codice Bulgaro di Procedura Penale (BPPC).

Versione consolidata del Trattato sul Funzionamento dell'Unione Europea , OJ C 326, 26.10.2012, p. 47–390.

Direttiva 2012/29/EU del Parlamento Europeo e del Consiglio del 25 ottobre 2012, che istituisce norme minime riguardanti i diritti, l'assistenza e la protezione delle vittime di reato e che sostituisce la decisione quadro 2001/220/GAI (Direttiva Vittime).

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

Codice Greco di Procedura Penale (GCCP), Decreto Presidenziale No. 258 (OGG 121 A) del 26 Luglio / 8 Agosto 1986.

Legge Greca 4478/2018, OGG A 91/23.06.2017

Codice Italiano di Procedura Penale (ICPP)

Codice Penale Italiano (ICP),

Codice Rumeno di Procedura Penale (RCCP), *Codul de Procedura Penală (c.p.p.)*.

Letteratura e altro

Angelopoulou, K. (2016) To paidi thima: Poso filiko einai telika to sistima aponomis tis dikaiosinis? (Minorenne vittima: Quanto il sistema di giustizia è “a misura di minore” dopo tutto?). In Gasparinatou, M. (ed.) Europa in Crisi: Criminalità, Giustizia Penale e la via da seguire. Trattati in onore del Professore Dr. Nestoros Courakis. Atene: SAKKOULAS.

APAV – Associação Portuguesa de Apoio à Vítima, IVOR Relazione: Implementazione di una riforma, orientata verso la vittima, del sistema di giustizia penale nell’Unione Europea, 2016.

DG Documento di orientamento relativo al recepimento e all'attuazione della direttiva 2012/29/UE del Parlamento Europeo e del Consiglio del 25 ottobre 2012, che istituisce norme minime riguardanti i diritti, l'assistenza e la protezione delle vittime di reato e sostituzione la decisione quadro del Consiglio 2001/220/GAI

EPRS – Servizio di ricerca parlamentare europeo, i diritti della Direttiva Vittime 2012/29/UE: valutazione di implementazione europea, dicembre 2017.

Commissione Europea, procedura di infrazione dell'UE, disponibile al sito:
http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search
(ultimo accesso: 22.05.2018)

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell’Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l’opinione dell’Unione Europea.

Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, dichiarazione critica , 31/SN-171/ME XXV.

GP, https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/SNME/SNME_05454/imfname_495035.pdf
(ultimo accesso: 22.05.2018)

Hilf and Anzenberger, Opferrechte in :JY 2008/22, 871-894.

Ianova, Mila, Prerequisites of Constitution of the Injured in Pre-Trial Proceeding, BFU Annual, Volume XXVII, 2012, p.328 – 338.

Mitsilegas, EU Criminal Law After Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe, Oxford; Portland; Oregon, USA: Hart Publishing, Ltd., 2016.

Presidente degli ordini forensi in Grecia, durante l'incontro del 15.6.2018, disponibile sul sito:
http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73 (ultimo accesso: 22.05.2018)

Stangl, Die Reintegration von Opfern in das Strafverfahren, in Neue Kriminalpolitik 1/2008, 15-18.

Questo progetto è finanziato dalla UE. Questa pubblicazione è stata prodotta con il supporto del Programma Justice (2014-2020) dell'Unione Europea. I contenuti di questa pubblicazione sono responsabilità unica degli autori e in nessuna maniera si possono considerare come rappresentanti l'opinione dell'Unione Europea.

JUST-JACC-VICT-AG-2016

Action grants to support transnational projects to enhance the
rights of victims of crime

JUSTICE PROGRAMME

GA No. 760270

Enhancing PROtection of Children –
vicTims of crime
E-PROTECT

WP3: Research and Data Collection

D3.7 Comparative Study

WP3 Leader: VICESSE

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Dissemination Level:		
PU	Public	X
CO	Confidential, only for members of the consortium (including the Commission Services)	
EU-RES	Classified Information: RESTREINT UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-CON	Classified Information: CONFIDENTIEL UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-SEC	Classified Information: SECRET UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
Document version control:		
Version	Author(s)	Date
Version 1	Developed by: Foteini Ververidou, SEERC	07.07.2018

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Περίληψη

Η παρούσα έκθεση αξιολογεί τη νομοθεσία μεταφοράς της οδηγίας 2012/29/EΕ (στην ακόλουθη οδηγία για τα θύματα ή ΟΘ) πέντε κρατών μελών (ΚΜ) - Αυστρία, Βουλγαρία, Ιταλία, Ελλάδα και Ρουμανία - με ιδιαίτερη έμφαση στα δικαιώματα των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας. Διεξήχθη στα πλαίσια του προγράμματος E-PROTECT («Ενίσχυση της προστασίας των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας»), έργο που αποσκοπεί στην ενίσχυση της εφαρμογής της οδηγίας για τα θύματα στην περίπτωση παιδιών θυμάτων, καθώς και στη συμβολή στη γενική προστασία των παιδιών θυμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βασιζόμενη σε πέντε μεμονωμένες νομικές εκθέσεις οι οποίες αξιολογούν τη νομοθεσία για τη μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα στα πέντε κράτη μέλη που υπόκεινται σε αυτή τη μελέτη, ο σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι να αντιπαραβάλλει τα ευρήματα αυτά με τις εδώ αναφερόμενες διαφορετικές νομικές πρακτικές και κοινές προκλήσεις. Συγκεκριμένα, η έκθεση αξιολογεί το καθεστώς των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας στα επιλεγμένα κράτη μέλη από ιστορική άποψη, τη διαδικασία μεταφοράς της οδηγίας για τα θύματα, καθώς και τη μεταφορά των άρθρων 8-9 και 22-24 ΟΘ.

Τα πορίσματα της έκθεσης δείχνουν ότι τα τελευταία χρόνια σημειώθηκαν πολλά επιτεύγματα στον τομέα της προστασίας των παιδιών θυμάτων. Σε πολλά κράτη μέλη –τα οποία υπόκεινται σε αυτή τη μελέτη-, τα επιτεύγματα αυτά ήταν αποτέλεσμα των πολιτικών και της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρομοίως, η μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα οδήγησε σε θετικές αλλαγές. Παρόλο που διάφορα μέτρα ειδικής προστασίας που περιγράφονται στην οδηγία για τα θύματα υπήρχαν ήδη στις εθνικές νομοθεσίες, η οδηγία για τα θύματα άνοιξε χώρο για μια διαδικασία αναθεώρησης και επανεξέτασης. Συγκεκριμένα, η οδηγία για τα θύματα συνέβαλε σε θετικές αλλαγές όσον αφορά τα δικαιώματα που έχουν χορηγηθεί στα θύματα εγκληματικότητας: θεσπίστηκαν νέα δικαιώματα (π.χ. Ελλάδα, Βουλγαρία), τα υφιστάμενα δικαιώματα επεκτάθηκαν σε μια ευρύτερη δικαιούχο ομάδα (π.χ. Ελλάδα, Ιταλία) και πραγματοποιήθηκε συστηματοποίηση των υφιστάμενων δικαιωμάτων (π.χ. Αυστρία, Ελλάδα).

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν πολλές προκλήσεις. Μία από τις κύριες προκλήσεις της διαδικασίας μεταφοράς ήταν η ενσωμάτωση των μέτρων που περιγράφονται στην οδηγία για τα θύματα στην προϋπάρχουσα νομοθεσία των κρατών μελών. Αυτή η πρόκληση είναι εξαιρετικά σημαντική στην περίπτωση της Ελλάδας. Η Ελλάδα νιοθέτησε κατά λέξη τα περισσότερα από τα μέτρα που περιγράφονται στην οδηγία για τα θύματα, χωρίς να δίνει τη δέουσα προσοχή στην ελληνική νομική ορολογία.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Η έκθεση παρουσιάζει επίσης τις δυσκολίες μεταφοράς και εφαρμογής του άρθρου 22 ΟΘ - η αξιολόγηση των ατομικών αναγκών των θυμάτων - στις εθνικές νομοθεσίες. Στις περισσότερες χώρες που αποτέλεσαν αντικείμενο αυτής της μελέτης, εφαρμόστηκε ένα σύστημα χορήγησης ειδικών μέτρων για τα ευάλωτα θύματα πριν από την υιοθέτηση της οδηγίας για τα θύματα. Συνήθως, χορηγούνταν ειδικά μέτρα στα θύματα ανάλογα με το είδος της αξιόποινης πράξης - όπως για παράδειγμα τα θύματα σεξουαλικών αδικημάτων - ή τις ειδικές συνθήκες του θύματος - για παράδειγμα τα παιδιά θύματα. Η οδηγία για τα θύματα, ωστόσο, καθορίζει ότι πρέπει να θεσπιστεί «ατομική αξιολόγηση των αναγκών» - στην οποία αξιολογούνται οι ανάγκες ενός θύματος κατά περίπτωση. Ενώ τα περισσότερα κράτη μέλη που υπόκεινται σε αυτή τη μελέτη έλαβαν κάποια μέτρα ως προς το θέμα αυτό, το άρθρο 22 ΟΘ δεν μεταφέρθηκε πλήρως από όλα τα κράτη μέλη, αφήνοντας αμετάβλητους τους προϋπάρχοντες νόμους. Μόνο η Αυστρία και η Ελλάδα εισήγαγαν νέα συστήματα βάσει της ατομικής αξιολόγησης που περιγράφεται στην οδηγία για τα θύματα.

Στο συμπέρασμά της, η έκθεση επισημαίνει επίσης αρκετές συζητήσεις για πολιτικές σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων. Πρώτον, ο διάλογος επί του ότι η ενισχυμένη θέση του θύματος συμβαδίζει πάντοτε με το θεμελιώδες δικαίωμα του εναγομένου σε δίκαιη δίκη. Υπάρχουν επικριτές που υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξη των δικαιωμάτων των θυμάτων στην ΕΕ συμβαίνει σε μεγάλο βαθμό μεμονωμένα από τα δικαιώματα του εναγομένου. Δεύτερον, η δυσκολία των ποινικών υποθέσεων να εναρμονιστούν σε επίπεδο ΕΕ. Λόγω της ποικιλομορφίας των δικαιοδοσιών των κρατών μελών, ορισμένες από τις διατάξεις της οδηγίας είναι πολύ ευρείες, γεγονός που καθιστά δύσκολη την εφαρμογή τους στην πράξη.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	3
Λίστα ακρωνυμίων	6
1. Εισαγωγή	7
2. Μεθοδολογία	8
3. Η μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα στην Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Ιταλία, την Ελλάδα και τη Ρουμανία	9
3.1. Ιστορική προοπτική.....	9
3.2. Οι διαδικασίες μεταφοράς.....	11
4. Η νομοθεσία μεταφοράς.....	13
4.1. Νομικός ορισμός του θύματος εγκληματικής πράξης: Άρθρο 2, παρά. 1, ΟΘ	13
4.2. Ατομική αξιολόγηση των θυμάτων για τον εντοπισμό ειδικών αναγκών προστασίας	15
4.3. Δικαίωμα στην προστασία των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών	21
4.4. Πρόσβαση σε και υποστήριξη από τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων.....	25
5. Συμπέρασμα.....	28
Βιβλιογραφία.....	32

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Λίστα ακρωνυμίων

ΑΚΠΔ	Αυστριακός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΑΚΠΔ Τροποιητικός Νόμος	Αυστριακός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας Τροποποιητικός Νόμος I 2016
BASFCCV	Βουλγαρικός Νόμος Υποστήριξης και Χρηματικής Αποζημίωσης σε Θύματα Εγκληματικότητας
BCPA	Βουλγαρικός Νόμος για την Προστασία των Παιδιών
ΒΚΠΔ	Βουλγαρικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΔΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
E-PROTECT	Ενίσχυση της προστασίας των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας
ΕΚΠΔ	Ελληνικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΙΚΠΔ	Ιταλικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΙΔΚ	Ιταλικός Διαδικαστικός Κώδικας
ΚΜ	Κράτη Μέλη
ΡΚΠΔ	Ρουμανικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΣΛΕΕ	Συνθήκη Λειτουργίας Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΟΘ	Οδηγία για τα Θύματα 2012/29/EU
Θύμα ΕΑΠ	Θύμα με ειδικές ανάγκες προστασίας
Οδηγία για τα θύματα	Οδηγία 2012/29/EU

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

1. Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση έρχεται σε αντίθεση με τη νομοθεσία για τη μεταφορά της οδηγίας 2012/29/EΕ (στην ακόλουθη οδηγία για τα θύματα ή ΟΘ) των πέντε κρατών μελών (ΚΜ) - Αυστρία, Βουλγαρία, Ιταλία, Ελλάδα και Ρουμανία - με ιδιαίτερη έμφαση στα δικαιώματα που χορηγούνται σε παιδιά θύματα εγκληματικότητας. Βασίζεται σε πέντε εκθέσεις μεμονωμένων χωρών οι οποίες αξιολόγησαν την νομοθεσία για τη μεταφορά της ΟΘ σε αυτά τα κράτη μέλη με στόχο να αποκτήσουν γνώσεις στο επίπεδο της νομικής εφαρμογής της ΟΘ.¹ Ο σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι να συγκρίνει τα ευρήματα αυτά με διαφορετικές νομικές πρακτικές και κοινές προκλήσεις. Η παρούσα έκθεση συμπληρώνεται με πρόσθετες μελέτες ανά χώρα που αξιολογούν την πρακτική εφαρμογή της ατομικής αξιολόγησης των θυμάτων προκειμένου να προσδιοριστούν οι ειδικές ανάγκες προστασίας στο ίδιο δείγμα των κρατών μελών.²

Η παρούσα έκθεση συγκεκριμένα αξιολογεί:

- το καθεστώς των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας στα επιλεγμένα ΚΜ σε μια ιστορική προοπτική, καθώς και τη διαδικασία μεταφοράς της οδηγίας για τα θύματα
- τη μεταφορά του άρθρου 22 ΟΘ: η ατομική αξιολόγηση για τον εντοπισμό ειδικών αναγκών προστασίας
- τη μεταφορά του άρθρου 23-24 ΟΘ: τα ειδικά μέτρα που χορηγούνται σε ιδιαίτερα ευάλωτα θύματα
- καθώς και τη μεταφορά του άρθρου 8-9 ΟΘ: η πρόσβαση σε και η υποστήριξη από οργανώσεις υποστήριξης των θυμάτων

Αυτή η έρευνα διεξήχθη στα πλαίσια του E-PROTECT («Ενίσχυση της προστασίας των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας»), ένα έργο με στόχο την ενίσχυση της εφαρμογής της οδηγίας για τα θύματα στις περιπτώσεις των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας. Ο στόχος του E-PROTECT είναι να συμβάλλει στη γενική προστασία των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το έργο αποτελείται από διάφορες φάσεις, όπως έρευνα γραφείου, συνεντεύξεις με επαγγελματίες, καθώς και εκπαιδευτικές δραστηριότητες με τη μορφή σεμιναρίων και διαδικτυακών σεμιναρίων. Επίσης, μια ηλεκτρονική πλατφόρμα για τα δικαιώματα των παιδιών θυμάτων δημιουργείται σε μεταγενέστερη φάση του έργου.

¹ Παραδοτέα 3.1-5 Διεξοδική επισκόπηση της μεταφοράς της οδηγίας 2012/29 / ΕΕ.

² Παραδοτέα 3.8-12 Μελέτες σχετικά με τις μεμονωμένες μεθοδολογίες αξιολόγησης παιδιών θυμάτων εγκληματικών πράξεων.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Η δομή της έκθεσης έχει ως εξής: Το κεφάλαιο 2 παρέχει μια επισκόπηση των μεθοδολογιών που χρησιμοποιούνται στις μεμονωμένες μελέτες ανά χώρα. Στη συνέχεια, το Κεφάλαιο 3 περιλαμβάνει μια ιστορική προοπτική της κατάστασης των παιδιών θυμάτων στα επιλεγμένα κράτη μέλη, καθώς και μια περιγραφή της διαδικασίας μεταφοράς. Το κεφάλαιο 4 περιλαμβάνει τον πυρήνα αυτής της έκθεσης: μια σύγκριση των νομοθετικών διατάξεων μεταφοράς των άρθρων 22, άρθρων 23-24 καθώς και άρθρων 8-9 ΟΘ στα πέντε κράτη μέλη. Τέλος, το κεφάλαιο 5 περιέχει το συμπέρασμα αυτής της έκθεσης, το οποίο επισημαίνει διαφορετικές νομικές πρακτικές, κοινές προκλήσεις καθώς και μια συνολική ανασκόπηση των διαδικασιών μεταφοράς.

2. Μεθοδολογία

Η παρούσα έκθεση βασίζεται σε πέντε μελέτες μεμονωμένων χωρών σχετικά με τη νομοθεσία μεταφοράς της οδηγίας για τα θύματα στην Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Ιταλία, την Ελλάδα και τη Ρουμανία. Και οι πέντε εκθέσεις έχουν μια ενιαία δομή και μεθοδολογία. Χρησιμοποιήθηκαν βασικές αναλυτικές παράμετροι για να εκτιμηθεί το επίπεδο μεταφοράς. Τα κριτήρια αυτά είναι αφενός μεν, αποτέλεσμα της ανάλυσης παρόμοιων νομικών μελετών. Από την άλλη, προκύπτουν από συμφωνία μεταξύ των πέντε οργανώσεων-εταίρων. Οι τέσσερις παράμετροι είναι: 1) πληρότητα 2) συμμόρφωση 3) ακρίβεια και καταλληλότητα και 4) επιπρόσθετα ποιοτικά κριτήρια αξιολόγησης: κατανόηση, απόλυτη σαφήνεια και διαύγεια.

Τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν μέσω της έρευνας γραφείου και της αντιπαραβολής των αντίστοιχων διατάξεων της οδηγίας για τα θύματα και των εθνικών νομοθεσιών. Πρόσθετα στοιχεία έχουν συγκεντρωθεί - σε μερικές μελέτες χωρών - μέσω συνεντεύξεων ή άλλων εγγράφων τοπικών παραγόντων στον τομέα της προστασίας των παιδιών θυμάτων.³

³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται στις μεμονωμένες μελέτες χωρών, ανατρέξτε στις αντίστοιχες αναφορές.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

3. Η μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα στην Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Ιταλία, την Ελλάδα και τη Ρουμανία

Η ακόλουθη ενότητα περιέχει μια ιστορική προοπτική της προστασίας των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας στα επιλεγμένα ΚΜ. Παρέχει μια σύντομη σύγκριση των διαφορετικών νομικών καταστάσεων πριν από τη διαδικασία εφαρμογής της οδηγίας για τα θύματα στα επιλεγμένα κράτη μέλη, όπου προσδιορίζονται ομοιότητες και οι διαφορές. Αξιολογεί το καθεστώς των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας πριν από τη διαδικασία μεταφοράς και παρέχει μια επισκόπηση της σχετικής νομοθεσίας. Σε ένα δεύτερο βήμα, θα συγκρίνει πώς έχει διεξαχθεί η διαδικασία μεταφοράς της οδηγίας για τα θύματα στα πέντε κράτη μέλη που αποτελούν αντικείμενο αυτής της μελέτης.

3.1. Ιστορική προοπτική

Ο ενισχυμένος ρόλος του θύματος στην ποινική διαδικασία είναι μια σχετικά πρόσφατη εξέλιξη σε όλα τα κράτη μέλη που υπόκεινται σε αυτή τη μελέτη. Προηγουμένως, το θύμα θεωρούνταν απλά μάρτυρας που είχε τον ρόλο να παράσχει αποδεικτικά στοιχεία στο δικαστήριο. Τα τελευταία χρόνια, όμως, τα θύματα άρχισαν να αναγνωρίζονται ως ενεργοί διάδικοι στο ακροατήριο, με όλο και περισσότερα δικαιώματα. Ενώ σε όλες τις χώρες που υπόκεινται σε αυτή τη μελέτη το θύμα έχει την ιδιότητα του διαδίκου, εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες διαφορές όσον αφορά το καθεστώς και το επίπεδο προστασίας των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας στα επιλεγμένα κράτη μέλη.

Στην Αυστρία ήταν στα πλαίσια των εκ νέου κωδικοποιήσεων του Αυστριακού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΑΚΠΔ) το 2006 και το 2008, όπου το θύμα απέκτησε την ιδιότητα διαδίκου στην ποινική διαδικασία. Ως εκ τούτου, το θύμα έγινε πιο ενεργός/-ή συμμετέχων/-έχουσα στην ποινική διαδικασία, λαμβάνοντας δικαιώματα που προηγουμένως αναγνωρίζονταν μόνο στον εισαγγελέα και τον δράστη (Stangl, 2008, Hilt και Anzenberger, 2008). Ως αποτέλεσμα αυτού και άλλων μεταρρυθμίσεων του ΑΚΠΔ, η πλειοψηφία των μέτρων που περιγράφονται στην οδηγία για τα θύματα υπήρχε ήδη πριν από τη διαδικασία μεταφοράς.

Στη Βουλγαρία, από την άλλη πλευρά, το νομικό πλαίσιο που περιλάμβανε διατάξεις εν όψει της προστασίας των παιδιών θυμάτων ήταν, στο παρελθόν, μάλλον τρομακτικό. Ενώ ήταν επίσης στο πλαίσιο μιας μεταρρύθμισης το 2006, ;οπου το θύμα κέρδισε την ιδιότητα του διαδίκου στην ποινική διαδικασία,

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

το καθεστώς των θυμάτων - και ιδίως των παιδιών θυμάτων – παρέμεινε σημαντικά χαμηλότερο από ό,τι στην Αυστρία. Τα δικαιώματα των παιδιών θυμάτων μπορούσαν, για παράδειγμα, να ασκούνται μόνο από το νόμιμο εκπρόσωπο του παιδιού (Ivanova, M., 2012).

Ομοίως, στην Ελλάδα ο ενεργός ρόλος του θύματος στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης αναγνωρίσθηκε μόλις πρόσφατα, και η ίδια η διαδικασία δεν ήταν φιλική απέναντι στο θύμα (Αγγελοπούλου, 2016). Στην Ελλάδα, ο νομικός ορισμός του όρου «θύμα» θεσπίστηκε μόνο κατά τη μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα.

Μια ομοιότητα που υπάρχει σε όλα τα κράτη μέλη που υπόκεινται σε αυτή τη μελέτη είναι ο **κατακερματισμός της νομοθεσίας σχετικά με τα θύματα εγκληματικότητας**. Αυτός ο κατακερματισμός είναι ιδιαίτερα εμφανής στην Ιταλία. Εδώ, τα δικαιώματα των θυμάτων διατυπώνονται στο αστικό και στο ποινικό δίκαιο,⁴ διανέμονται σε μεγάλο αριθμό νόμων που θεσπίστηκαν σε διαφορετικές χρονικές στιγμές και τέλος, υπάρχουν μεγάλες επιπτώσεις της αποκέντρωσης η οποία προκάλεσε άνισο επίπεδο προστασίας σε διάφορες περιοχές, ιδίως όσον αφορά τη διαθεσιμότητα και την προσβασιμότητα της θεραπευτικής περίθαλψης (ψυχολογικής, ψυχιατρικής και ψυχοκοινωνικής) των παιδιών.

Ομοίως στην Ελλάδα, (υπήρχαν) διάφορα νομικά έγγραφα (που) σχετίζονταν με την προστασία των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας.⁵ Υπήρχε, μεταξύ άλλων, μια διάταξη που έφερε σημαντικές ομοιότητες με την ατομική αξιολόγηση για τον εντοπισμό ειδικών αναγκών προστασίας όπως περιγράφεται στο άρθρο 22 ΟΘ⁶, ενώ η ελληνική διάταξη έβρισκε εφαρμογή μόνο σε περιπτώσεις αδικημάτων κατά της προσωπικής ή σεξουαλικής ελευθερίας.⁷ Στην πραγματικότητα, το ελληνικό σύστημα ήταν το μοναδικό από τα αξιολογούμενα κράτη μέλη που ήδη διέθετε ένα σύστημα ατομικής αξιολόγησης των θυμάτων - έστω και σε συγκεκριμένες περιπτώσεις - νόμιμα προσδιορισμένο πριν από τη διαδικασία μεταφοράς.

Επίσης, στη Ρουμανία ήδη υπήρχαν διάφορες νομοθεσίες για τη ρύθμιση της προστασίας των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας.⁸ Ειδικότερα ο Νόμος υπ' αριθ.272/2004 για την προστασία και την προαγωγή

⁴ Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στην Ενότητα 2.

⁵ Ο Ελληνικός ΚΠΔ., ο Νόμος 2298/1995 που ορίζει την ίδρυση των Εταιρειών Προστασίας του Παιδιού, το ΠΔ 227 /2003 σχετικά με την προστασία των θυμάτων αξιόποιων πράξεων ορισμένων αδικημάτων κατά της προσωπικής και σεξουαλικής ελευθερίας, ο Νόμος 3500/2006 για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας.

⁶ Παρόλο που η διάταξη αυτή εξακολουθεί να υφίσταται, υπόκειται σε αλλαγές στη διαδικασία μεταφοράς.

⁷ Άρθρο 226Α του Ν. 3625/2007.

⁸ Νόμος αριθ. 272/2004 για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού, Νόμος αριθ. 18/1990,

των δικαιωμάτων του παιδιού καθορίζει ειδικά μέτρα για την προστασία παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας. Ένα από τα κύρια ελλείμματα της ρουμανικής νομοθεσίας ήταν ότι οι ισχύοντες νόμοι δεν κάλυπταν όλες τις κατηγορίες παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας.

Τέλος, στη Βουλγαρία υπήρχε η περίπτωση κατά την οποία ο Βουλγαρικός Νόμος περί Προστασίας του Παιδιού (BNΠΠ) - μια πράξη που ρυθμίζει αποκλειστικά το αστικό δίκαιο και γενικά δεν ισχύει στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας - εφαρμοζόταν συχνά στις περιπτώσεις παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας. Ο λόγος για (την υιοθέτηση) αυτής της πρακτικής είναι ότι αυτές οι διατάξεις διέπουν προστατευτικά μέτρα τα οποία έχει αποδειχθεί ότι λειτουργούν καλά και (είναι) πιο αποτελεσματικά από άλλα.

3.2. Οι διαδικασίες μεταφοράς

Η οδηγία για τα θύματα προβλέπει σαφώς ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λάβουν τα απαιτούμενα μέτρα μεταφοράς έως τις 16 Νοεμβρίου 2015 (άρθρο 27 ΟΘ). Περαιτέρω, τα ΚΜ όφελαν να κοινοποιήσουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα νομοθετικά κείμενα που εφαρμόζουν ή ‘ενισχύουν’ την οδηγία για τα θύματα. Επειδή τα διάφορα κράτη μέλη δεν τήρησαν αυτήν την υποχρέωση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε διαδικασίες παράβασης για τη μη κοινοποίηση κατά 16 κρατών μελών.⁹ Από τα πέντε κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο της έκθεσης αυτής, η Ιταλία ήταν το μόνο κράτος μέλος κατά του οποίου δεν κινήθηκε διαδικασία επί παραβάσει.¹⁰

Η αντίδραση των κρατών μελών **στην έναρξη της διαδικασίας παράβασης** ήταν, ωστόσο, αρκετά ποικιλόμορφη. Ενώ στην Αυστρία ο νόμος που μεταφέρει την οδηγία για τα θύματα¹¹ τέθηκε σε ισχύ μόλις την 1^η Ιουνίου 2016, η τρέχουσα διαδικασία επί παραβάσει δεν έλαβε ιδιαίτερη προσοχή από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Αυτό οφείλεται πιθανότατα στο γεγονός ότι η πλειοψηφία των δικαιωμάτων που περιγράφονται στην οδηγία για τα θύματα υπήρχε ήδη πριν από τη διαδικασία μεταφοράς. Αντιθέτως, στην Ελλάδα το γεγονός ότι η Επιτροπή κίνησε διαδικασία επί παραβάσει είχε ως αποτέλεσμα η νομοθετική

⁹ Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Ελλάδα, Φινλανδία, Γαλλία, Κροατία, Ιρλανδία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Λετονία, Κάτω Χώρες, Ρουμανία, Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Διαδικασία παράβασης της ΕΕ, διατίθεται στη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringementsproceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title_e=&submit=Search

¹⁰ Στην Ιταλία, το νομοθετικό διάταγμα για τη μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα εγκρίθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2015 και τέθηκε σε ισχύ στις 20 Ιανουαρίου 2016.

¹¹ Αυστριακός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας Νόμος τροποποίησης I 2016 (Τροποποιητικός Νόμο ACCP)

διαδικασία να "συρρικνωθεί" προκειμένου να εμποδίσει την Επιτροπή να συνεχίσει τη διαδικασία επί παραβάσει και να διαβιβάσει την υπόθεση στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Αυτός ήταν επίσης ένας από τους λόγους για τους οποίους το νομικό πλαίσιο για τη νομοθετική διαδικασία στην Ελλάδα δεν τηρήθηκε εξ ολοκλήρου και η διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης ολοκληρώθηκε σε μία μόνο εβδομάδα.¹²

Το επίπεδο της μεταφοράς της οδηγίας για τα θύματα είναι αρκετά ποικιλόμορφο στα αξιολογούμενα κράτη μέλη αυτής της έκθεσης. Ο αυστριακός νομοθέτης μετέφερε πλήρως όλα τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην ΟΘ και χρησιμοποίησε τη διαδικασία μεταφοράς προκειμένου να προβεί σε συνολική συστηματοποίηση των δικαιωμάτων που παρέχονται στα θύματα εγκληματικότητας. Επίσης, στην Ιταλία πραγματοποίηθηκε πλήρης μεταφορά της ΟΘ στην ιταλική νομοθεσία,¹³ που επέφερε αρκετές θετικές αλλαγές στον Ιταλικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΙΚΠΔ), όπως για παράδειγμα τον ακριβέστερο ορισμό της έννοιας της ευπάθειας, και την επέκταση των ειδικών μέτρων προστασίας των ιδιαίτερα ευάλωτων θυμάτων κατά τη διάρκεια των ακροάσεων. Ενώ (από την άλλη πλευρά) η Ελλάδα προέβη σε πλήρη μεταφορά της οδηγίας των θυμάτων, δηλαδή ο Έλληνας νομοθέτης επέλεξε να μεταφέρει πολλές από τις διατάξεις κατά λέξει. Αυτό οδήγησε σε επικρίσεις σχετικά με αμφισημίες και ασαφείς διατάξεις οι οποίες χρειάζονται διευκρίνιση στην εθνική νομοθεσία. Ωστόσο, ο νόμος 4478/2017 θεωρείται ένα αξιοσημείωτο βήμα προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός νομικού εγγράφου το οποίο περιλαμβάνει όλες τις σχετικές διασφαλίσεις για τα παιδιά θύματα στην Ελλάδα. Τέλος, η Βουλγαρία και η Ρουμανία έχουν πραγματοποιήσει πολλές θετικές αλλαγές στην εθνική νομοθεσία όσον αφορά στην προστασία των θυμάτων, ενώ - κατά το χρόνο της σύνταξης των εκθέσεων ανά χώρα - δεν είχε πραγματοποιηθεί ακόμη πλήρης μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα σε εθνικό νόμο.¹⁴

¹² Συνήθως στην Ελλάδα αυτή η διαβούλευση διαρκεί 1-2 μήνες.

¹³ Η οδηγία για τα θύματα μεταφέρθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 15 Δεκεμβρίου 2015 αρ. 212 που τέθηκε σε ισχύ ένα μήνα μετά την προθεσμία που προβλέπεται από την οδηγία για τα θύματα.

¹⁴ Βλέπε, για παράδειγμα, τον Πρόεδρο των Δικηγορικών Συλλόγων στην Ελλάδα κατά τη συνεδρίαση της επιτροπής στις 15.6.2018, που είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73

4. Η νομοθεσία μεταφοράς

Το ακόλουθο μέρος αντιπαραβάλλει την εθνική νομοθεσία μεταφοράς της οδηγίας για τα θύματα στα επιλεγμένα κράτη μέλη με στόχο τον εντοπισμό διαφορετικών νομικών πρακτικών καθώς και κοινών προκλήσεων. Η πρώτη υποενότητα προσδιορίζει τον νομικό ορισμό του «θύματος εγκληματικότητας» σε κάθε κράτος μέλος και παρέχει τη βάση για τις ακόλουθες υποενότητες. Ακολούθως, οι διατάξεις που μεταφέρουν το άρθρο 22 ΟΘ - ατομική αξιολόγηση για τον εντοπισμό ειδικών αναγκών προστασίας - θα αξιολογηθεί και θα αντιπαρατεθεί. Τέλος, θα εντοπιστούν και θα τεθούν σε σύγκριση το δικαίωμα προστασίας των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών (άρθρο 23-24 ΟΘ), καθώς και το δικαίωμά τους για πρόσβαση και υποστήριξη από τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων (άρθρα 8-9 ΟΘ).

4.1. Νομικός ορισμός του θύματος εγκληματικής πράξης: Άρθρο 2, παρά. 1, ΟΘ

Στο πρώτο κεφάλαιο, η οδηγία για τα θύματα περιέχει τις γενικές διατάξεις της, συμπεριλαμβανομένων των στόχων της και των νομικών ορισμών. Εδώ διευκρινίζεται ότι παιδί - για τους σκοπούς της οδηγίας - είναι οποιοδήποτε πρόσωπο κάτω των 18 ετών.¹⁵ Επιπλέον, η οδηγία για τα θύματα ορίζει σαφώς ποιος θεωρείται θύμα, εντός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας, και, συνεπώς, ποιος πρέπει να είναι δικαιούχος των δικαιωμάτων που αναφέρονται στα επόμενα τμήματα. Κατά αντιστοιχία, θύμα είναι:

1. «Το φυσικό πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, ψυχικής ή συναισθηματικής βλάβης ή οικονομικής ζημίας η οποία προκλήθηκε απευθείας από αξιόποινη πράξη
2. μέλη της οικογένειας προσώπου ο θάνατος του οποίου προκλήθηκε απευθείας από αξιόποινη πράξη και τα οποία έχουν υποστεί ζημία εξαιτίας του θανάτου του εν λόγω προσώπου».

Άρθρο 2, παρά. 1α ΟΘ

Παρότι δεν αποτέλεσε αντικείμενο αυτής της μελέτης η πιο ενδελεχής συζήτηση του νομικού ορισμού του θύματος εγκληματικότητας, είναι απαραίτητο να γνωρίζει κανείς το ποιος θεωρείται θύμα εγκληματικής πράξης όταν γίνεται αναφορά στα δικαιώματα που χορηγούνται σε θύματα εγκληματικότητας ή στα παιδιά θύματα εγκληματικότητας. Στις επόμενες ενότητες, η παρούσα έκθεση θα χρησιμοποιεί τον γενικό όρο θύμα χωρίς να αναλύεται το ιδιαίτερο (νομικό) πλαίσιο κάθε χώρας, παρότι σαφώς υπάρχουν διαφορές (βλ.

¹⁵ Ο ορισμός αυτός χρησιμοποιείται επίσης όταν αναφέρεται σε ένα παιδί στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

πίνακα παρακάτω). Σε γενικές γραμμές, ωστόσο, μπορεί να διατυπωθεί ότι όλοι οι ορισμοί παρακάτω πληρούν τις ελάχιστες απαιτήσεις που ορίζει η οδηγία για τα θύματα.

Χώρα	Αντίστοιχος νόμος	Νομικός ορισμός του όρου «Θύμα»
Αυστρία	Άρθρο 65, παρά. 1 (ΑΚΠΔ)	<p>(α) «Θύματα που θίγονται ιδιαίτερα: κάθε πρόσωπο που έχει υποστεί βία ή επικίνδυνη εγκληματική απειλή μέσω αξιόποινης πράξης που διαπράχθηκε εκ προθέσεως ή έχει υποστεί βλάβη η σεξουαλική του ακεραιότητα ή η σεξουαλική του αυτοδιάθεση ή πρόσωπο του οποίου η προσωπική εξάρτηση μπορεί να έχει υποστεί εκμετάλλευση μέσα από την τέλεση οποιασδήποτε από τις προαναφερθείσες αξιόποινες πράξεις.</p> <p>(β) Συγκεκριμένοι συγγενείς ενός προσώπου, του οποίου ο θάνατος προκλήθηκε από αξιόποινη πράξη. (σύζυγος, σύντροφος, εξ αίματος συγγενείς, αδέλφια)</p> <p>(γ) Κάθε άλλο πρόσωπο που υπέστη άμεσα ή έμμεσα βλάβη από μία αξιόποινη πράξη.» (μετάφραση από τον συντάκτη)</p> <p>Η διάκριση μεταξύ αυτών των διαφορετικών κατηγοριών θυμάτων έχει ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά το δικαίωμα δωρεάν νομικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης.</p>
Βουλγαρία	Άρθρο 74 ΒΚΠΔ	<p>«Θύμα είναι το πρόσωπο, το οποίο έχει υποστεί χρηματική ή ηθική βλάβη από την εγκληματική πράξη. Σε περίπτωση θανάτου του προσώπου το δικαίωμα αυτό θα μεταβιβάζεται στους κληρονόμους του.»</p> <p>Ο ορισμός αυτός, ως εκ τούτου, είναι αρκετά ευρύς και θα μπορούσε επίσης να περιλαμβάνει μέλη της οικογένειας ενός άμεσου θύματος.</p>
Ελλάδα	Άρθρο 55, παρά. 1α, Νόμος 4478/2017	<p>Σύμφωνα με τον νέο Νόμο 4478/2017:</p> <p>«(α) Ως «θύμα» νοείται:</p> <p>i) το φυσικό πρόσωπο, το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης της βλάβης του σώματος ή της υγείας ή της τιμής ή της ηθικής βλάβης ή της οικονομικής ζημίας, ή της στέρησης της ελευθερίας του, η οποία προκλήθηκε αμέσως από αξιόποινη πράξη,</p> <p>ii) οι οικείοι προσώπου, ο θάνατος του οποίου προκλήθηκε αμέσως από αξιόποινη πράξη και οι οποίοι έχουν αξιώση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα ή τελούσαν σε άμεση υλική αλληλεξάρτηση με αυτό.»</p> <p>Πριν από τη μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα δεν υπήρχε ορισμός του όρου «θύμα» στην ελληνική νομοθεσία.</p>

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Ιταλία	Άρθρο 90 ΙΚΠΔ	Η ιταλική νομοθεσία δεν αναφέρεται στον όρο θύμα, αλλά στο «πρόσωπο που υφίσταται τις συνέπειες ενός εγκλήματος» (το λεγόμενο “ <i>persona offesa dal reato</i> ”). Σύμφωνα με το νομικό ορισμό, το πρόσωπο <i>offesa dal reato</i> είναι ο κάτοχος του εννόμου συμφέροντος που προστατεύεται στην ποινική διάταξη η οποία έχει παραβιαστεί. Μόνο όταν το <i>persona offesa</i> ασκήσει αγωγή για αποζημίωση αναγνωρίζεται ως μέρος της ποινικής διαδικασίας. Συνήθως το <i>persona offesa</i> συμπίπτει με τον ενάγοντα εκτός από ορισμένες περιπτώσεις, όπως η ανθρωποκτονία, όπου η απευθύνεται στους αιτούντες συγγενείς.
Ρουμανία	Άρθρο 78 ΡΚΠΔ Άρθρο 24, παρά. 1 ΡΚΠΔ	Στη ρουμανική νομοθεσία δεν υπάρχει ορισμός του όρου θύμα. Συνήθως το θύμα αναφέρεται ως μάρτυρας (εάν γνωρίζει κάποιο γεγονός ή περίσταση σχετικά με την υπόθεση) ή ως ζημιωθείς (εάν υπέστη σωματική ή ηθική βλάβη ή οποιαδήποτε υλική ζημία ως αποτέλεσμα εγκλήματος, κατά τη συμμετοχή του προσώπου στη διαδικασία).

4.2. Ατομική αξιολόγηση των θυμάτων για τον εντοπισμό ειδικών αναγκών προστασίας

Μεταφορά του Άρθρου 22 ΟΘ				
Αυστρία	Βουλγαρία	Ελλάδα	Ιταλία	Ρουμανία
Έχει μεταφερθεί Άρθρο 66α ΑΚΠΔ	Δεν έχει μεταφερθεί	Έχει μεταφερθεί Άρθρο 68, Νόμος 4478/2017	Έχει μεταφερθεί μερικώς Άρθρο 90-τέταρτο Ο ΙΚΠΔ παρέχει στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την αξιολόγηση	Η ατομική αξιολόγηση υπάρχει μόνο στην περίπτωση παιδιών θυμάτων σεξουαλικής κακοποίησης ή ενδοοικογενειακής βίας

Κατά την περίοδο της σύνταξης των επιμέρους μελετών ανά χώρα, η Βουλγαρία ήταν η μόνη χώρα από τα πέντε αξιολογούμενα κράτη μέλη η οποία δεν είχε ενσωματώσει το άρθρο 22 της ΟΘ στο εθνικό της

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

δίκαιο.¹⁶ Στον σχετικό νόμο υπάρχουν μερικά μέτρα που υιοθετήθηκαν στη διαδικασία μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, η οποία ενσωματώνει ορισμένες συμβουλές από το άρθρο 22 ΟΘ, ωστόσο αυτές οι νομοθετικές προσπάθειες εξακολουθούν να μην επαρκούν για να θεωρηθεί ότι η διάταξη αυτή έχει μεταφερθεί σωστά. Παρότι ούτε στη Ρουμανία υπάρχει κανόνας που να αντικατοπτρίζει το άρθρο 22 ΟΘ, εντούτοις υπάρχουν δύο νόμοι - ο ένας απευθύνεται σε παιδιά θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και ο άλλος στα παιδιά θύματα ενδοοικογενειακής βίας¹⁷ - οι οποίοι καθιερώνουν την υποχρέωση διεξαγωγής ατομικής αξιολόγησης των θυμάτων προκειμένου να εντοπιστούν οι ειδικές ανάγκες προστασίας τους. Έτσι, τα παιδιά θύματα άλλων μορφών εγκληματικών πράξεων δεν υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση στη Ρουμανία. Σύμφωνα με το υφιστάμενο πλαίσιο, η ατομική αξιολόγηση περιλαμβάνει δύο στάδια: μια πρώτη αρχική αξιολόγηση που διεξάγεται από τις τοπικές αρχές προστασίας των παιδιών· και στη συνέχεια μια πιο ολοκληρωμένη και πολυδιάστατη αξιολόγηση της κατάστασης του παιδιού θύματος.

Μολονότι ούτε στην Ιταλία υπάρχει ρητή διάταξη μεταφοράς του άρθρου 22 ΟΘ κατά το γράμμα του νόμου, στην πράξη υπάρχει μια ατομική αξιολόγηση. Είναι καθήκον της πρώτης αρχής που έρχεται σε επαφή με το θύμα να διεξάγει ατομική αξιολόγηση για τον εντοπισμό ειδικών αναγκών προστασίας.¹⁸ Στην Ιταλία, τα παιδιά θύματα θεωρούνται *ex lege* ιδιαίτερα ευάλωτα. Ανάλογα με το είδος της αξιόποινης πράξης, τους χορηγούνται ορισμένα ειδικά μέτρα προστασίας με βάση τον νόμο. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, η ατομική αξιολόγηση των παιδιών πρέπει να καθορίζει ποια ειδικά μέτρα προστασίας πρέπει να εφαρμοστούν (εν προκειμένω). Ενώ υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές και πρωτόκολλα σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής της ατομικής αξιολόγησης σε περιφερειακό επίπεδο, το ιταλικό εθνικό δίκαιο δεν προβλέπει συγκεκριμένες διατάξεις που να διευκρινίζουν ποιος πρέπει να διεξάγει την αξιολόγηση και με ποιον τρόπο πρέπει αυτή να λαμβάνει χώρα. Ως αποτέλεσμα, ακολουθούνται διάφορες πρακτικές και διαδικασίες σε όλη την Ιταλία.

¹⁶ Σύμφωνα με μελέτη της Υπηρεσίας Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Βουλγαρία και η Σλοβενία είναι τα μόνα κράτη μέλη που δεν έχουν εφαρμόσει το άρθρο 22 ΟΘ στις εθνικές τους νομοθεσίες. Βλ. EPRS - Υπηρεσία Κοινοβουλευτικών Ερευνών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Οδηγία 2012/29 /ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων: Ευρωπαϊκή αξιολόγηση εφαρμογής, Δεκέμβριος 2017

¹⁷ 1) «Μεθοδολογία-πλαίσιο για την πρόληψη και παρέμβαση στον τομέα της παιδικής βίας και της βίας κατά των παιδιών» 2) «Διεπιστημονική και πολυεθνική μεθοδολογία παρέμβασης για τα παιδιά που εκτίθενται και επηρεάζονται σε Επιχειρησιακού Ρίσκου Καταστάσεις στην εργασία, στα παιδιά θύματα εμπορίας ανθρώπων, καθώς και σε Ρουμάνους ανήλικους μετανάστες, θύματα άλλων μορφών βίας στην επικράτεια άλλων κρατών».

¹⁸ Παραδοτέο D3.11 Έκθεση σχετικά με τις ατομικές μεθοδολογίες αξιολόγησης παιδιών θυμάτων εγκληματικών πράξεων στην Ιταλία.

Η Αυστρία και η Ελλάδα έχουν εισαγάγει νέες διατάξεις που ρυθμίζουν την ατομική διαδικασία αξιολόγησης για τον εντοπισμό ειδικών αναγκών προστασίας κατά τη διάρκεια της διαδικασίας μεταφοράς. Και στα δυο κράτη μέλη, τα παιδιά θύματα θεωρούνται *ex lege* θύματα με ειδικές ανάγκες προστασίας. Επίσης, ούτε η Αυστρία ούτε η Ελλάδα εισήγαγαν διατάξεις που ρυθμίζουν την εφαρμογή της ατομικής αξιολόγησης στην πράξη, ιδίως για το πώς θα πρέπει να διεξάγεται. Ενώ, έτσι, και οι δυο διαδικασίες ατομικής αξιολόγησης έχουν ορισμένες ομοιότητες, υπάρχουν επίσης διαφορές στο εσωτερικό του τρόπου μεταφοράς: Στην Αυστρία, προσδιορίστηκαν συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία πρέπει να επικρατούν σωρευτικά ώστε ένα θύμα να θεωρείται ιδιαίτερα ευάλωτο θύμα. Στην Ελλάδα, από την άλλη πλευρά, καθορίστηκε ένας λεπτομερής κατάλογος κριτηρίων που αποτελεί ενδεικτική παράμετρο για τον προσδιορισμό των ειδικών αναγκών των θυμάτων. Επιπλέον, η αυστριακή νομοθεσία δεν προβλέπει διατάξεις σχετικά με την αρμόδια αρχή για την πραγματοποίηση της ατομικής αξιολόγησης, ενώ η ελληνική νομοθεσία ορίζει ότι τα Αυτοτελή Γραφεία Προστασία Ανήλικων Θυμάτων είναι αρμόδια να προβούν σε ατομική αξιολόγηση παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας.

Αυστρία: μεταφορά του Αρθρου 22 Οθ	
Υπάρχει ατομική αξιολόγηση για όλα τα θύματα;	Ναι. Όλα τα θύματα έχουν το δικαίωμα σε έγκαιρη αξιολόγηση ώστε να προσδιοριστούν οι ειδικές ανάγκες προστασίας τους.
Ποιος διεξάγει την αξιολόγηση;	Δεν υπάρχει καμία νομική διάταξη που να καθορίζει την υπεύθυνη αρχή για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης. Στην πράξη, ασκείται κυρίως από την αστυνομία. ¹⁹
Υπάρχουν διατάξεις που ρυθμίζουν τον τρόπο διεξαγωγής της αξιολόγησης;	Όχι.
Ποια κριτήρια πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των ειδικών αναγκών προστασίας;	Τα θύματα έχουν δικαίωμα έγκαιρης αξιολόγησης για να προσδιορίσουν τις ειδικές ανάγκες προστασίας τους ανάλογα με την ηλικία, τη συναισθηματική κατάσταση και την κατάσταση της υγείας τους, καθώς και το ιδιαίτερο είδος και τις περιστάσεις της αξιόποινης πράξης. Αυτές οι προϋποθέσεις πρέπει να επικρατούν σωρευτικά. ²⁰
Θεωρούνται τα παιδιά θύματα ιδιαίτερα ευάλωτα εκ του νόμου (<i>ex lege</i>);	Ναι.

¹⁹ Βλέπε Παραδοτέα μελέτη D3.9 σχετικά με τις ατομικές μεθοδολογίες αξιολόγησης παιδιών θυμάτων εγκληματικών πράξεων στην Αυστρία.

²⁰ Αρθρο 66α ACCP

Βουλγαρία: μεταφορά του άρθρου 22 ΟΘ

Υπάρχει ατομική αξιολόγηση όλων των θυμάτων;	Όχι. Σύμφωνα με το άρθρο 144, παρά. 3 ΒΚΠΔ η διαδικασία ατομικής αξιολόγησης αποτελεί προαιρετικό βήμα στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας. Η διάταξη είναι κανονιστική, όχι υποχρεωτική.
Ποιος διεξάγει την αξιολόγηση;	Σύμφωνα με τη διατύπωση που περιγράφει τη διαδικασία ατομικής αξιολόγησης στη Βουλγαρία, την ατομική αξιολόγηση διεξάγει ένας εμπειρογνώμονας μαρτύρων. Ο εμπειρογνώμονας μαρτύρων διορίζεται από το Δικαστήριο κατά περίπτωση.
Υπάρχουν διατάξεις που ρυθμίζουν τον τρόπο διεξαγωγής της αξιολόγησης;	Όχι.
Ποια κριτήρια πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των ειδικών αναγκών προστασίας;	Στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, δεν έχουν καθοριστεί κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διεξαγωγή ατομικής αξιολόγησης.
Θεωρούνται τα παιδιά θύματα ιδιαίτερα ευάλωτα εκ του νόμου (ex lege);	Ο νόμος δεν ορίζει ρητά ότι τα παιδιά θύματα είναι ιδιαίτερα ευάλωτα, αλλά η συστηματική ερμηνεία του νόμου υποδεικνύει ότι πρέπει να θεωρούνται ως τέτοια.

Ελλάδα: μεταφορά του άρθρου 22 ΟΘ

Υπάρχει ατομική αξιολόγηση όλων των θυμάτων;	Όλα τα θύματα υπόκεινται σε έγκαιρη και ατομική αξιολόγηση για να εντοπιστούν οι ειδικές ανάγκες προστασίας τους. Ωστόσο, η διάταξη δίνει προτεραιότητα στην προσωπική και επαγγελματική ελευθερία των δικαστικών αρχών έναντι της ατομικής αξιολόγησης. Επιπλέον, η παραπομπή θύματος στις αρμόδιες αρχές που διεξάγουν την ατομική αξιολόγηση εξαρτάται από την αίτηση παραπομπής των θυμάτων.
Ποιος διεξάγει την αξιολόγηση;	Στην περίπτωση παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας, τα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων είναι αρμόδια για τη διεξαγωγή των ατομικών αξιολογήσεων.
Υπάρχουν διατάξεις που ρυθμίζουν τον τρόπο διεξαγωγής της αξιολόγησης;	Όχι.
Ποια κριτήρια πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των ειδικών αναγκών προστασίας;	Η ελληνική νομοθεσία απαριθμεί ένα πολύ λεπτομερέστερο κατάλογο κριτηρίων σε σχέση με την οδηγία για τα θύματα που αποτελεί τη βάση για την ατομική αξιολόγηση. Τα κριτήρια αυτά, ωστόσο, δεν είναι εξαντλητικά και αποτελούν ενδεικτικές παραμέτρους που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό των ειδικών αναγκών των θυμάτων. Στις περιπτώσεις παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας, δύο παράγοντες έχουν ιδιαίτερη σημασία: η ωριμότητα του παιδιού και οι επιθυμίες του.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Θεωρούνται τα παιδιά θύματα ιδιαίτερα ευάλωτα εκ του νόμου (ex lege);	Ναι.
---	------

Ιταλία: μεταφορά του άρθρου 22 Οθ

Υπάρχει ατομική αξιολόγηση όλων των θυμάτων;	Δεν υπάρχει ρητή νομική διάταξη που μεταφέρει το άρθρο 22 στο γράμμα του νόμου. Στην πράξη, τα θύματα υπόκεινται σε ατομική αξιολόγηση όταν θεωρούνται ιδιαίτερα ευάλωτα, συμπεριλαμβανομένων των ανηλίκων
Ποιος διεξάγει την αξιολόγηση;	Δεν υπάρχει νομική διάταξη που να καθορίζει την υπεύθυνη αρχή για τη διεξαγωγή της αξιολόγησης. Στην πράξη, ασκείται κυρίως από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές (δικαστές, εισαγγελείς, κοινωνικές υπηρεσίες και δικαστική αστυνομία).
Υπάρχουν διατάξεις που ρυθμίζουν τον τρόπο διεξαγωγής της αξιολόγησης;	Όχι.
Ποια κριτήρια πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των ειδικών αναγκών προστασίας;	Ορισμένες ενδείξεις παρέχονται από το άρθρο 90 - τέταρτο ΙΚΠΔ αλλά είναι αρκετά γενικές, τοπικά ιδρύματα και οργανώσεις έχουν προσπαθήσει να αναπτύξουν δικά τους κριτήρια.
Θεωρούνται τα παιδιά θύματα ιδιαίτερα ευάλωτα εκ του νόμου (ex lege);	Ναι, από το άρθρο 90 - τέταρτο ΙΚΠΔ.

Ρουμανία: μεταφορά του άρθρου 22 Οθ

Υπάρχει ατομική αξιολόγηση όλων των θυμάτων;	Η Ρουμανία διαθέτει εθνικές διατάξεις σχετικά με τις ατομικές διαδικασίες αξιολόγησης και τα ειδικά μέτρα. Ωστόσο, οι διατάξεις αυτές δεν ισχύουν για όλους τους τύπους εγκλημάτων κατά των παιδιών. Οι υπάρχουσες διατάξεις είναι διαθέσιμες στο πλαίσιο της «Μεθοδολογίας-Πλαίσιο για την Πρόληψη και Παρέμβαση σε Θέματα Παιδικής Βίας και Ενδοοικογενειακής Βίας» και την «Πολυτομεακή και Διοργανική Επεμβατική Μεθοδολογία για τα παιδιά που εκτίθενται και επηρεάζονται από καταστάσεις επιχειρησιακού κινδύνου μέσω της εργασίας, καθώς και Ρουμάνων ανήλικων μεταναστών, θύματα άλλων μορφών βίας στην επικράτεια άλλων κρατών».
Ποιος διεξάγει την αξιολόγηση;	Η αρχική αξιολόγηση διεξάγεται από τη Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Βοήθειας και Προστασίας του Παιδιού. Μόλις γίνει η καταγραφή της υπόθεσης και ολοκληρωθεί η αρχική αξιολόγηση, πραγματοποιείται λεπτομερής, ολοκληρωμένη και πολυδιάστατη αξιολόγηση της κατάστασης του παιδιού θύματος. Ο Διευθυντής της ΓΔΚΒΠΠ (GDSACP) ορίζει ή διορίζει έναν διαχειριστή υποθέσεων που μπορεί να απασχολείται από το ίδρυμα ή από αναγνωρισμένο ιδιωτικό φορέα/διαπιστευμένο μη κυβερνητικό οργανισμό ή από ανεξάρτητες μορφές άσκησης του επαγγέλματος του κοινωνικού βοηθού που αναγνωρίζεται από το νόμο.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Υπάρχουν διατάξεις που ρυθμίζουν τον τρόπο διεξαγωγής της αξιολόγησης;	Όχι.
Ποια κριτήρια πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των ειδικών αναγκών προστασίας;	Δεν είναι υπάρχουν ειδικές διατάξεις που σχετίζονται με το ποια κριτήρια θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση των ειδικών αναγκών προστασίας.
Θεωρούνται τα παιδιά θύματα ιδιαίτερα ευάλωτα εκ του νόμου (ex lege);	Ναι.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

4.3. Δικαίωμα στην προστασία των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών

Η μεταφορά των άρθρων 23 και 24 ΟΘ

Αυστρία	Βουλγαρία	Ελλάδα	Ιταλία	Ρουμανία
Έχουν μεταφερθεί Άρθρο 66α, παρά. 2 ΑΚΠΔ	Έχουν μεταφερθεί μερικώς Άρθρο 139, παρά. 10 Άρθρο 280, παρά. 6 Άρθρο 140, παρά. 5 ΒΚΠΔ	Έχουν μεταφερθεί (σχεδόν αυτολεξεῖ) Άρθρο 69 Νόμος υπ' αριθ. 4478/2017	Έχουν μεταφερθεί Άρθρα 190, 351, 362, 392, 398 ΙΚΠΔ	Έχουν μεταφερθεί μερικώς Κατακερματισμός σε μια σειρά συγκεκριμένων νόμων

Ενώ όλα τα αξιολογούμενα κράτη μέλη στο πλαίσιο της έκθεσης αυτής είχαν εξασφαλίσει στα θύματα ορισμένο αριθμό δικαιωμάτων σύμφωνα με τα άρθρα 23 και 24 ΟΘ ήδη πριν από τη διαδικασία μεταφοράς, υπήρχαν μεγάλες διαφορές μεταξύ του επιπέδου και της προστασίας των εν λόγω δικαιωμάτων. Κατά συνέπεια, απαιτήθηκε διαφορετικός αριθμός μέτρων μεταφοράς (σε κάθε χώρα) προκειμένου να τηρηθούν οι ελάχιστες προδιαγραφές που ορίζει η οδηγία για τα θύματα. Στην Αυστρία, για παράδειγμα, τα περισσότερα από τα δικαιώματα που καθορίζονται από την ΟΘ ήδη υπήρχαν πριν από τη διαδικασία μεταφοράς, ενώ στη Βουλγαρία στην ΟΘ υπήρχαν μόνο τα δικαιώματα που θεσπίστηκαν από το άρθρο 24 (ειδικά μέτρα για τα παιδιά θύματα εγκληματικότητας) στο εθνικό δίκαιο. Εντούτοις, όλα τα κράτη μέλη ανέλαβαν σχετικές ενέργειες για να μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο τα άρθρα 23 και 24 της οδηγίας για τα θύματα.

Η Βουλγαρία και η Ρουμανία μετέφεραν μόνο μερικώς τα άρθρα 23-24 ΟΘ στην εθνική νομοθεσία. Στη Βουλγαρία υπάρχει μια ιδιαίτερη πρόκληση, διότι δεν υφίσταται διαδικασία ατομικής αξιολόγησης (άρθρο 22 ΟΘ) σε εθνικό επίπεδο. Ως εκ τούτου, δεν είναι σαφές εάν τα ειδικά μέτρα που υπάρχουν χορηγούνται σε όλα τα ευάλωτα θύματα. Επιπλέον, η βουλγαρική νομοθεσία δεν πληροί αρκετές από τις ελάχιστες προδιαγραφές που ορίζονται στην οδηγία για τα θύματα, όπως για παράδειγμα εγγυήσεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής των θυμάτων ή τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν σύνδεσμο βίντεο ως μέσο αποφυγής της οπτικής επαφής μεταξύ του θύματος και του δράστη κατά τη διάρκεια της συνέντευξης στο ακροατήριο.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Στη Ρουμανία, οι αντίστοιχες διατάξεις έχουν κατακερματιστεί σε μια σειρά ειδικών νόμων, που επίσης δεν καλύπτουν τις ελάχιστες προδιαγραφές που ορίζονται στην οδηγία για τα θύματα. Κατά την περίοδο της σύνταξης της έκθεσης των χωρών, ωστόσο, ένας νέος νόμος ήταν υπό θέσπιση, ο οποίος στοχεύει να επεκτείνει τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας στη Ρουμανία.

Οι εθνικές μελέτες χωρών δείχνουν ότι ορισμένα από τα επιτεύγματα προέκυψαν από τις διαδικασίες μεταφοράς στα επιλεγμένα κράτη μέλη. Ορισμένα κράτη μέλη **εισήγαγαν νέα δικαιώματα** τα οποία δεν υπήρχαν πριν από τη διαδικασία μεταφοράς. Η Ελλάδα, για παράδειγμα, εισήγαγε μια νέα πρακτική για την εξέταση των παιδιών θυμάτων εγκληματικότητας που είχαν υποστεί αδικήματα κατά της προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας τους (άρθρο 77, Νόμος 4478/2017), (πρακτική) που αποτελεί μεγάλη επέκταση των δικαιωμάτων των παιδιών θυμάτων στην Ελλάδα. Επίσης, **επεκτάθηκαν** αρκετά **προϋπάρχοντα δικαιώματα** και τώρα χορηγούνται σε ευρύτερη ομάδα θυμάτων. Τέλος, η διαδικασία μεταφοράς έχει οδηγήσει αρκετά κράτη μέλη σε μια **συστηματοποίηση των δικαιωμάτων των θυμάτων εγκληματικότητας**. Στην περίπτωση της Αυστρίας, τα προϋπάρχοντα δικαιώματα συνοψίστηκαν συστηματικά σε ένα άρθρο του ΑΚΠΔ (άρθρο 66α, παρά. 2, του ΑΠΚΔ). Επίσης, στην Ελλάδα θεσπίστηκε άρθρο που καθορίζει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων που παρέχονται στα θύματα εγκληματικότητας κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας (άρθρο 69 του Νόμου 4478/2017).

Οι εκθέσεις ανά χώρα επίσης αποκαλύπτουν κοινές προκλήσεις της μεταφοράς της οδηγίας για τα θύματα. Μια σημαντική πρόκληση συνιστά η **ενσωμάτωση της οδηγίας για τα θύματα στην προϋπάρχουσα εθνική νομοθεσία**. Λόγω των διαφορετικών νομικών πλαισίων και των προϋπαρχόντων δικαιωμάτων, η μεταφορά των προτύπων που ορίζονται στην οδηγία για τα θύματα στο εθνικό δίκαιο αποτελεί συχνά δύσκολο εγχείρημα. Ένα καλό παράδειγμα για να καταδείξουμε αυτές τις προκλήσεις είναι η Ελλάδα. Η Ελλάδα επέλεξε να μεταφέρει διάφορα από τα άρθρα της οδηγίας για τα θύματα σχεδόν κατά λέξη στην ελληνική νομοθεσία. Παρόλο που η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να χρησιμεύσει για την εξασφάλιση της πληρότητας της μεταφοράς, είχε επίσης ως αποτέλεσμα τη «μεταφορά» ασαφειών από την οδηγία για τα θύματα στο ελληνικό εθνικό δίκαιο παρά την αποσαφήνισή της.²¹ Επιπλέον, η κυριολεκτική μετάφραση ορισμένων όρων επικρίθηκε από επαγγελματίες ως αντιφατική με την ελληνική νομική ορολογία.

²¹ Ένα παράδειγμα είναι η διατύπωση "το συμφέρον του παιδιού" που μεταφέρθηκε κατά γράμμα από το άρθρο 1 Ο.Θ στο άρθρο. 54 GCCP.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Μια άλλη πρόκληση αποτελεί η **πρακτική εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας μεταφοράς**. Ενώ τα κράτη θα μπορούσαν να θεσπίσουν αντίστοιχες διατάξεις στο γράμμα του νόμου, η ικανότητά τους να επιβάλλουν και να εφαρμόζουν αυτές τις διατάξεις υπόκειται σε διαφορετικές προκλήσεις.²² Για παράδειγμα, ενώ ο Ιταλός νομοθέτης μετέφερε όλες τις απαιτούμενες διατάξεις που καθορίζονται από το άρθρο 23 και 24 ΟΘ στο εθνικό δίκαιο, υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ της εφαρμογής των νόμων αυτών στις διάφορες περιοχές της Ιταλίας, οι οποίες έχουν οδηγήσει σε υψηλό βαθμό κατακερματισμού. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση της διάταξης που καθορίζει την αποφυγή επαφών μεταξύ του δράστη και του παιδιού θύματος (άρθρα 351, 362 ΙΚΠΔ). Στην πράξη, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί πάντοτε λόγω του ότι δεν υπάρχουν ξεχωριστές είσοδοι και λόγω του ότι οι χρόνοι ακρόασης του θύματος και του δράστη συμπίπτουν.

Μια παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στην Ελλάδα: Μια νεοεισαγθείσα διάταξη σχετικά με την εξέταση των παιδιών θυμάτων αξιόποινων πράξεων κατά της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας τους καθορίζει με σαφήνεια το ποιος, πού, πότε και πώς η συνέντευξη θα λάβει χώρα και διευκρινίζει ότι ένας εμπειρογνώμονας (παιδοψυχολόγος ή παιδοψυχίατρος) πρέπει να είναι πάντα παρών κατά τη διαδικασία αυτή (άρθρο 77 του Νόμου 4478/2017). Εντούτοις, στην πράξη το «Σπίτι του Παιδιού» στο οποίο πρέπει να πραγματοποιείται η συνέντευξη με το παιδί, δεν υπάρχει ακόμη. Μέχρι σήμερα αυτή η διαδικασία εκτελείται κυρίως σε τακτικά αστυνομικά γραφεία. Ομοίως, τα αστυνομικά τμήματα δεν διαθέτουν τον απαραίτητο εξοπλισμό για την οπτικοακουστική καταγραφή της συνέντευξης των παιδιών θυμάτων.

Εν τέλει, οι εκθέσεις των κρατών επίσης καταδεικνύουν ότι οι διατάξεις της οδηγίας για τα θύματα υπόκεινται σε περιορισμούς. Η οδηγία δεν περιλαμβάνει, για παράδειγμα, διάταξη που να καθορίζει το δικαίωμα προσφυγής σε περίπτωση άρνησης χορήγησης ενός από τα δικαιώματα αυτά.²³ Συγκεκριμένα, η κριτική αυτή επισημάνθηκε στην εθνική μελέτη της Αυστρίας. Ενώ στην Αυστρία θα μπορούσαν να παρατηρηθούν ελλείψεις ή παραλείψεις σχετικά με τη μεταφορά των δικαιωμάτων που προβλέπονται στην οδηγία για τα θύματα, ασκείται κριτική σχετικά με την έλλειψη αποτελεσματικών ένδικων μέσων σε περίπτωση που ένα δικαίωμα παραβλεφθεί. Σύμφωνα με την αυστριακή νομοθεσία, υπάρχουν ένδικα μέσα

²² Συγκεκριμένα, αυτή η πρόκληση υπάρχει στην εφαρμογή της αντίστοιχης νομοθεσίας στο άρθρο 22 ΟΘ. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Παραδοτέα D3.8-12 Μελέτες σχετικά με τις ατομικές μεθοδολογίες αξιολόγησης παιδιών θυμάτων εγκληματικών πράξεων.

²³ Το έγγραφο καθοδήγησης επισημαίνει ειδικά ότι τα μέτρα έννομης προστασίας και οι διαδικαστικές συνέπειες της έλλειψης σεβασμού των δικαιωμάτων των θυμάτων δεν περιλαμβάνονται στην οδηγία. Βλέπε επίσης έγγραφο ΓΔ Δικαιοσύνης σχετικά με τη μεταφορά και την εφαρμογή της οδηγίας 2012/29 / ΕΕ, σ. 46

μέσω των οποίων τα θύματα μπορούν να διαμαρτυρηθούν αν δεν ληφθούν υπόψη τα δικαιώματά τους. Ωστόσο, οι ενδιαφερόμενοι παράγοντες επεσήμαναν ότι αυτές οι νομικές διασφαλίσεις δεν είναι επαρκείς, καθώς περιορίζονται μόνο στην διαπίστωση ότι παραβιάστηκε ένα δικαίωμα παρά στην αποτελεσματική αποκατάσταση αυτού του δικαιώματος (Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, 2016). Για αυτούς, ο αυστριακός νομοθέτης παρέλειψε να αξιοποιήσει την ευκαιρία της διαδικασίας μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο για την περαιτέρω ανάπτυξη της ισχύουσας νομοθεσίας. Ενώ η συστηματοποίηση των δικαιωμάτων σε ένα άρθρο σαφώς εξυπηρετούσε τη σαφήνεια των υφιστάμενων δικαιωμάτων των θυμάτων, δεν έγιναν σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Ενώ αυτή η κριτική επεκτείνει σαφώς τα δικαιώματα που καθορίζονται στην οδηγία για τα θύματα, είναι στραμμένη προς μια πιο συστηματική πρόκληση: Ότι ορισμένα κράτη μέλη ενδέχεται απλώς να αναθεωρήσουν την υπάρχουσα νομοθεσία για τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία της ΕΕ χωρίς ουσιαστικά να εξελίσσουν την υφιστάμενη νομοθεσία, και να παραβλέψουν παράλληλα το γεγονός ότι χρειάζονται άλλες - πιο ουσιαστικές - μεταρρυθμίσεις.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

4.4. Πρόσβαση σε και υποστήριξη από τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων

Μεταφορά των άρθρων 8 και 9 ΟΘ

Αυστρία	Βουλγαρία	Ελλάδα	Ιταλία	Ρουμανία
Έχει μεταφερθεί Άρθρο 66, παρά. 2 και 4 ΑΚΠΔ	Έχει μεταφερθεί μερικώς Άρθρα 6, 9, 11 BASFCCV	Έχει μεταφερθεί Άρθρα 61-62 Νόμος 4478/2017	Έχει μεταφερθεί Άρθρο 90-(bis) ΙΚΠΔ και Άρθρο 609- (decies) ΙΚΠΔ	Έχει μεταφερθεί μερικώς Άρθρο 88 ΡΚΠΔ

Το νομικό πλαίσιο καθορισμού της πρόσβασης και υποστήριξης από οργανώσεις υποστήριξης των θυμάτων διαφέρει σε μεγάλο βαθμό εντός των αξιολογούμενων κρατών μελών. Στην Ιταλία, τα εν λόγω δικαιώματα μεταφέρθηκαν στο πλαίσιο του δικαιώματος στην πληροφόρηση. Στην Αυστρία και στην Ελλάδα, από την άλλη πλευρά, το δικαίωμα πρόσβασης και υποστήριξης από υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων αποτελεί αυτοτελές δικαίωμα. Τέλος, η Ρουμανία και η Βουλγαρία υιοθέτησαν νέες διατάξεις που αντιστοιχούν στα άρθρα 8-9 ΟΘ.

Στη Βουλγαρία, ο νομικός όρος «θύμα» είναι γενικά διατυπωμένος και περιλαμβάνει επίσης τα μέλη της οικογένειας ενός άμεσου θύματος. Έτσι, και αυτά τα θύματα μπορούν να επωφεληθούν από τις υπηρεσίες υποστήριξης που παρέχονται από τον νόμο για την υποστήριξη και την οικονομική αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικότητας. Το τελευταίο περιλαμβάνει επίσης διατάξεις που καθορίζουν το πεδίο της ψυχολογικής υποστήριξης καθώς και ποιος μπορεί να είναι ψυχολογικός υποστηρικτής.²⁴ Παρ' όλα αυτά, καθώς δεν υπάρχουν διατάξεις που καθορίζουν την ατομική αξιολόγηση των θυμάτων, δεν είναι σαφές πώς καθορίζεται το είδος των υποστηρικτικών μέτρων που πρέπει να παρέχονται στην εκάστοτε περίπτωση.

Στην Ιταλία, η γενική διάταξη σχετικά με το δικαίωμα στην πρόσβαση και την υποστήριξη από οργανώσεις υποστήριξης των θυμάτων καθορίζεται από το δικαίωμα στην πληροφόρηση (άρθρο 90 - (bis) Ιταλικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας). Κατά συνέπεια, κάθε θύμα πρέπει να ενημερώνεται σχετικά με τις

²⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 8 ASFCCV ο ψυχολογικός υποστηρικτής είναι ένας ψυχολόγος από έναν οργανισμό υποστήριξης των θυμάτων.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

εγκαταστάσεις υγείας, τις οικογενειακές εστίες, τα καταφύγια κατά της βίας²⁵ κλπ. στην περιοχή, ενώ τα κέντρα αυτά εκτελούν καθήκοντα όπως ψυχοκοινωνική συμβουλευτική, νομικές συμβουλές, ομάδες υποστήριξης και εκπαιδευτική κατάρτιση. Περαιτέρω διατάξεις εμφανίζονται αρκετά κατακερματισμένες και μπορούν να ανευρεθούν σε πιο συγκεκριμένες νομοθεσίες. Τα παιδιά θύματα έχουν - σε περίπτωση «προσωπικών αδικημάτων» - δικαίωμα σε συναισθηματική και ψυχολογική υποστήριξη σε κάθε στάδιο της διαδικασίας. Η στήριξη αυτή μπορεί να παρέχεται από γονείς ή άλλα κατάλληλα άτομα που επιλέγονται από το παιδί ή από ομάδες, ιδρύματα, ενώσεις ή μη κυβερνητικές οργανώσεις με αποδεδειγμένη εμπειρία στον τομέα της βοήθειας και της υποστήριξης των θυμάτων. Αυτά τα άτομα πρέπει να περιλαμβάνονται σε κατάλογο προσώπων που έχουν το δικαίωμα να το πράξουν, έχουν τη συγκατάθεση του ανηλίκου και έχουν λάβει έγκριση από μια προβαίνουσα δικαστική αρχή.

Στην Ελλάδα, τα άρθρα 8-9 ΟΘ μεταφέρθηκαν σχεδόν κατά λέξη (άρθρα 61-62 του νόμου 4478/2017). Κατά συνέπεια, όλα τα θύματα θα έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων ανεξάρτητα από την υποβολή καταγγελίας. «Άτομα που συνδέονται στενά με το θύμα»²⁶ εντούτοις, μπορούν να έχουν πρόσβαση μόνο σε ειδική βοήθεια εάν και στο βαθμό που οι ανάγκες τους και ο βαθμός βλάβης που προκαλείται λόγω της εμφάνισης του εγκλήματος το απαιτούν. Έτσι, η ελληνική νομοθεσία αντικαθιστά την αρχική λέξη πρέπει σε μπορούν, και με τον τρόπο αυτό αποδυναμώνει την πρόσβαση των μελών της οικογένειας σε ειδική βοήθεια.

Τέλος, η Αυστρία θεωρείται υποδειγματικό μοντέλο για υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων - όχι μόνο σε σύγκριση με τα κράτη μέλη που αξιολογούνται στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση εν γένει. Συγκεκριμένα, αυτό οφείλεται στις λεπτομερείς διατάξεις που προσδιορίζουν τη νομική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη για τα θύματα (άρθρο 66,παρά. 2 ΑΚΠΔ). Ενώ η νομική συνδρομή είναι η εκπροσώπηση του θύματος στο δικαστήριο, η ψυχοκοινωνική βοήθεια παρέχει στήριξη σε ιδιωτικό επίπεδο και βοηθά το θύμα να ανακάμψει από το έγκλημα. Στην πραγματικότητα, η διάταξη αυτή υπήρχε ήδη πριν από τη διαδικασία μεταφοράς και δεν υπόκειτο σε καμία αλλαγή.²⁷ Στην Αυστρία,

²⁵ Ωστόσο, η πρόσβαση στα κέντρα κατά της βίας δεν εξαρτάται από την ποινική διαδικασία. Η πρόσβαση παρέχεται σε όλα τα πρόσωπα που υπάγονται στην ιταλική επικράτεια.

²⁶ Αυτή είναι μια άτυπη μετάφραση από τον συντάκτη του D3.5, σε μια προσπάθεια να περιγραφεί καλύτερα το περιεχόμενο του όρου. Ο τελευταίος ορίζεται στο άρθρο 55 του Ν. 4478/2017, για να συμπεριλάβει τους συζύγους, τα πρόσωπα που συνυπάρχουν και διατηρούν σταθερή σχέση με το θύμα ανεξάρτητα από το φύλο, τον αρραβωνιαστικό (ια), συγγενείς εξ αίματος ή συγγένεια σε ευθεία γραμμή, θετούς γονείς και νιοθετημένα τέκνα, αδέλφια και τους συζύγους τους ή τους αρραβωνιαστικούς (ες), καθώς και τα εξαρτώμενα από το θύμα πρόσωπα, εκτός από τα παιδιά.

²⁷ Στην πραγματικότητα, παρατηρήθηκε μια μικρή αλλαγή λόγω των αλλαγών των "κατηγοριών θυμάτων" που έχουν

τα ιδιαίτερα πληγέντα θύματα, ιδίως συγγενείς του ατόμου, του οποίου ο θάνατος προκλήθηκε από αξιόποινη πράξη²⁸, καθώς και τα παιδιά κάτω από την ηλικία των δεκατεσσάρων ετών που πιθανολογείται ότι έχουν πέσει θύματα σεξουαλικού εγκλήματος, έχουν πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες δωρεάν (άρθρο 66, παρά. 2 ΑΚΠΔ). Επιπλέον, το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας Επιστημών και Έρευνας (πρώην Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας και Γυναικών), μπορεί να καθορίσει ποιοτικά πρότυπα για τις υπηρεσίες υποστήριξης της διαδικασίας.²⁹

πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες.

²⁸ Ανατρέξτε στο Κεφάλαιο 4.1. για τον ορισμό ενός ακριβέστερου ορισμού των κατηγοριών θυμάτων.

²⁹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα ποιοτικά πρότυπα καθώς και για τη θέσπισή τους, βλ. D3.9 Μελέτη σχετικά με τις ατομικές μεθοδολογίες αξιολόγησης παιδιών θυμάτων εγκληματικών πράξεων, 24ff.

5. Συμπέρασμα

Η παρούσα εργασία αντιπαραβάλλει τα ευρήματα των πέντε ατομικών εκθέσεων που έχουν αξιολογήσει το επίπεδο της εφαρμογής των διατάξεων σχετικά με τα παιδιά θύματα εγκληματικότητας της Οδηγίας για τα Θύματα στο εθνικό δίκαιο σε πέντε χώρες.³⁰ Στόχος της είναι να τονίσει διαφορετικές νομικές πρακτικές και κοινές προκλήσεις της μεταφοράς της οδηγίας για τα θύματα.

Η έκθεση διαπίστωσε ότι τα τελευταία χρόνια σημειώθηκαν αρκετές επιτυχημένες ενέργειες όσον αφορά την προστασία των θυμάτων παιδιών. Ενώ στο παρελθόν το θύμα θεωρούνταν αποκλειστικά ως μάρτυρας, του οποίου ο ρόλος ήταν να παράσχει αποδεικτικά στοιχεία στο δικαστήριο, σταδιακά το θύμα απέκτησε πιο ενεργό ρόλο στην ποινική διαδικασία. Επιπλέον, τα μέτρα προστασίας και πληροφόρησης για τα θύματα βελτιώθηκαν τα τελευταία χρόνια. Παρά το γεγονός ότι υπήρχαν διαφορετικά πρότυπα σε όλα τα αξιολογούμενα κράτη μέλη, (όλα τα τελευταία) είχαν ήδη προϋπάρχοντα μέτρα υποστήριξης των θυμάτων στη χώρα. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε επίσης μία σημαντική πρόκληση στις διαδικασίες μεταφοράς της οδηγίας για τα θύματα: το ξεχωριστό νομικό πλαίσιο και την προϋπάρχουσα ορολογία στην οποία έπρεπε να εφαρμοστεί η οδηγία.

Αυτή η πρόκληση είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή στην περίπτωση της Ελλάδας. Η Ελλάδα υιοθέτησε τα περισσότερα από τα μέτρα που περιγράφονται στην οδηγία για τα θύματα κατά γράμμα, μεταφέροντας πολλές ασάφειες από την ΟΘ στο ελληνικό εθνικό δίκαιο χωρίς να τις αποσαφηνίζει. Επιπλέον, πολλοί Έλληνες εμπειρογνόμονες επέκριναν το γεγονός ότι η ελληνική νομική ορολογία δεν τηρήθηκε πλήρως, λόγω της κατά λέξη μεταφοράς της διατύπωσης του κειμένου της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο. Παρόλο που αυτό θα μπορούσε να χρησιμεύσει για την εξασφάλιση της πληρότητας της μεταφοράς, δημιούργησε σίγουρα νέες προκλήσεις, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή των νέων εθνικών διατάξεων.

Μια άλλη μεγάλη πρόκληση από την άποψη αυτή αποτελεί η ενσωμάτωση της αξιολόγησης των ατομικών αναγκών **των θυμάτων** στις εθνικές νομοθεσίες, καθώς και η εφαρμογή της στην πράξη. Πριν από τη μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα, διάφορα κράτη μέλη είχαν κάποια μορφή κανονισμών που περιέγραφαν ειδικά μέτρα προστασίας από τα οποία τα θύματα θα έπρεπε να επωφελούνται. Κατά κύριο λόγο, οι δικαιούχοι καθορίζονταν από το είδος του αδικήματος - όπως για παράδειγμα τα θύματα σεξουαλικών εγκλημάτων - , ή τις ειδικές περιστάσεις του θύματος - για παράδειγμα, τα παιδιά θύματα.

³⁰ Παραδοτέα 3.1-5 Διεξοδική επισκόπηση της μεταφοράς της οδηγίας 2012/29 / ΕΕ.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας μεταφοράς, οι υφιστάμενοι κανονισμοί έπρεπε να μεταμορφωθούν σε «ατομικές αξιολογήσεις των αναγκών» στις οποίες οι ανάγκες του θύματος αξιολογούνται κατά περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 22 ΟΘ. Ενώ τα περισσότερα κράτη μέλη που υπόκεινται σε αυτή τη μελέτη ανέλαβαν ορισμένα μέτρα από αυτή την άποψη,³¹ δεν εφαρμόζουν όλα τα κράτη μέλη πλήρως το άρθρο 22 ΟΘ, καθώς έχουν αφήσει αμετάβλητους τους προϋπάρχοντες νόμους. Μόνον οι Αυστρία και η Ελλάδα παρουσιάζουν νέα συστήματα που βασίζονται στην ατομική αξιολόγηση που περιγράφεται από την οδηγία για τα θύματα. Στην Αυστρία η νεοϊδρυθείσα διάταξη καθορίζει ότι μια ατομική αξιολόγηση πρέπει να διενεργείται κατά την πρώτη επαφή με μια αρχή. Παρόλο που ο νόμος δεν περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διεξάγεται η ατομική αξιολόγηση και από ποιον θα διεξάγεται, τις περισσότερες φορές διεξάγεται από την αστυνομία χρησιμοποιώντας ένα σύστημα καταγραφής που ονομάζεται PAD.³² Ωστόσο, η πρακτική αυτή υπήρχε ήδη πριν από τη διαδικασία μεταφοράς. Η καινοτομία του νόμου αυτού μπορεί, ως εκ τούτου, να τεθεί υπό αμφισβήτηση.

Η οδηγία για τα θύματα συνέβαλε σε θετικές αλλαγές όσον αφορά τα δικαιώματα που παρέχονται στα θύματα εγκληματικότητας. Στην Ελλάδα, ο νόμος που μεταφέρει την οδηγία για τα θύματα³³ θεωρήθηκε ένα αξιοσημείωτο βήμα προς τη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου για τη διασφάλιση των παιδιών θυμάτων. Επίσης, στη Βουλγαρία η εισαγωγή της οδηγίας για τα θύματα αύξησε το επίπεδο προστασίας που έχει χορηγηθεί, ενώ δεν πραγματοποίηθηκε πλήρης μεταφορά. Συνολικά, η μεταφορά της οδηγίας για τα θύματα οδήγησε στην καθιέρωση νέων δικαιωμάτων (π.χ. Ελλάδα, Βουλγαρία), στην επέκταση των υφιστάμενων δικαιωμάτων (π.χ. Ελλάδα, Ιταλία) και στη συστηματοποίηση των υφιστάμενων δικαιωμάτων (π.χ. Αυστρία, Ελλάδα).

Ενώ η Ιταλία έχει εφαρμόσει πλήρως την οδηγία για τα θύματα, υπάρχουν επικρίσεις σχετικά με την έλλειψη εναρμονισμένων διαδικασιών και πρακτικών σε εθνικό επίπεδο. Στην πραγματικότητα, ενώ τα ίδια είδη δικαιωμάτων σε ολόκληρη την Ιταλία διασφαλίζονται με έγγραφο νόμο, υπάρχουν στην πράξη κρίσιμες πρακτικές διαφορές. Παραδείγματος χάρη, υπάρχει μια διάταξη σύμφωνα με την οποία δεν υπάρχει επαφή μεταξύ του δράστη και του παιδιού θύματος, αλλά η απουσία ξεχωριστών εισόδων των

³¹ Κατά τη σύνταξη των εκθέσεων για τις χώρες, η Βουλγαρία ήταν το μόνο κράτος που δεν είχε μεταφέρει ακόμα το άρθρο 22 Ο.Θ.

³² Βλέπε Παραδοτέα μελέτη D3.9 σχετικά με τις ατομικές μεθοδολογίες αξιολόγησης παιδιών θυμάτων εγκληματικών πράξεων.

³³ Νόμος 4478/2017

δικαστηρίων σε ορισμένες περιοχές της Ιταλίας και οι αλληλεπικαλυπτόμενες περίοδοι ακρόασης καθιστούν αδύνατη την εφαρμογή αυτής της διάταξης. Περαιτέρω, το ιταλικό σύστημα υποστήριξης θυμάτων είναι εξαιρετικά κατακερματισμένο. Δεν υπάρχει δομημένο σύστημα υποστήριξης θυμάτων σε εθνικό επίπεδο, αλλά δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς που μοιράζονται την ευθύνη προστασίας και υποστήριξης των παιδιών θυμάτων σε διαφορετικά στάδια.

Συμπερασματικά, η παρούσα έκθεση δείχνει ότι παρόλο που τα δικαιώματα πολλών θυμάτων ήδη υπάρχουν σε εθνικά νομοθετήματα, η διαδικασία μεταφοράς επέτρεψε να υπάρξει μια διαδικασία αναθεώρησης και επανεξέτασης που προκάλεσε αρκετά θετικά επιτεύγματα σε εθνικό επίπεδο. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν προκλήσεις. Η έκθεση φανερώνει ότι μια συνεκτική εφαρμογή των μηχανισμών προστασίας των θυμάτων αποτελεί ήδη μεγάλη πρόκληση στα πλαίσια μιας χώρας, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση της Ιταλίας. Η μεταφορά των κανονισμών της ΕΕ μπορεί να δημιουργήσει πρόσθετους προβληματικούς τομείς, όπως καταδεικνύει η εφαρμογή της οδηγίας για τα θύματα στην Ελλάδα.

Υπάρχουν επίσης νέες προκλήσεις στον τομέα της εναρμόνισης των μηχανισμών προστασίας των θυμάτων σε επίπεδο ΕΕ, οι οποίες επέκτειναν το πεδίο αυτής της έρευνας, αλλά παρέχουν οδηγίες για μελλοντική έρευνα. η διαρκώς αυξανόμενη ενίσχυση των δικαιωμάτων των θυμάτων, για παράδειγμα, θα πρέπει να εξετασθεί σε συνάρτηση με τα δικαιώματα των κατηγορούμενων, με σκοπό να αποφευχθεί η διακινδύνευση του δικαιώματος σε διεξαγωγή δίκαιης δίκης. Ενώ το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη αναφέρεται σε διάφορα μέρη της οδηγίας για τα θύματα (βλέπε ανάγνωση 12, άρθρα 18, 20 και 23 της οδηγίας για τα θύματα), η ανάπτυξη των δικαιωμάτων των θυμάτων στην ΕΕ συνέβη σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητα από τα δικαιώματα του εναγομένου. Ωστόσο, η ανάγκη καθιέρωσης δικαιωμάτων και προστασίας των θυμάτων ενδέχεται να αποσπά την προσοχή από την ανάγκη προστασίας του εναγόμενου από την εξουσία του κράτους κατά την ποινική διαδικασία (βλ. περαιτέρω Mitsilgeas, 2016, 210).

Συγκεκριμένα, τα διάφορα νομικά συστήματα καθιστούν δύσκολη την ποινική εναρμόνιση των μέτρων. Αυτός είναι επίσης ένας από τους λόγους για τους οποίους η συμμετοχή της ΕΕ σε ποινικές υποθέσεις γενικά παραμένει δύσκολη (EPKS, 2017, 16). Η ποικιλομορφία της δικαιοδοσίας των κρατών μελών από τη μία πλευρά αντανακλάται στο άρθρο 82, παρά. 2 ΣΛΕΕ, το άρθρο που παρέχει στην ΕΕ αρμοδιότητα να εκδώσει μια οδηγία με αυτόν τον τρόπο.³⁴ Από την άλλη πλευρά, πολλές διατάξεις της οδηγίας για τα

³⁴ Σύμφωνα με το Άρθρο 82 παρ. 2 ΣΛΕΕ, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορούν να θεσπίζουν ελάχιστα πρότυπα για τα δικαιώματα που παρέχονται στα θύματα αξιόποιων πράξεων λαμβάνοντας υπόψη τις "διαφορές μεταξύ των νομικών παραδόσεων και των συστημάτων των κρατών μελών. Τα μέτρα αυτά μπορούν να

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

θύματα παρέχουν στα κράτη μέλη ευρεία διακριτική ευχέρεια, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή των διατάξεων. Για αυτό το λόγο «δεν μπορούμε να πούμε ότι [...] η ύπαρξη δικαιωμάτων [των θυμάτων] παρέχεται από το δίκαιο της ΕΕ, ενώ η άσκησή τους ρυθμίζεται σε μεγάλο βαθμό από τον εθνικό νόμο» (Mitsilgeas, 2016, 206). Ως αποτέλεσμα, αρκετές διατάξεις παραμένουν υπό αμφισβήτηση στα κράτη μέλη, ενώ εξακολουθούν (αυτές) να συμμορφώνονται με τα ελάχιστα πρότυπα που ορίζει η οδηγία για τα θύματα.

εγκριθούν στο βαθμό που είναι αναγκαίο για τη διευκόλυνση της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και των δικαστικών αποφάσεων και της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Βιβλιογραφία

Deliverables

- D3.1 Country report on the transposition of Victims' Directive in Bulgaria.
- D3.2 In-depth review of transposition of Victims' Directive in Austria.
- D3.3 Country report on the transposition of Victims' Directive in Romania.
- D3.4 Country report on the transposition of Victims' Directive in Italy.
- D3.5 In-depth review of transposition of Victims' Directive in Greece.
- D3.8 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Bulgaria.
- D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.
- D3.10 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Romania.
- D3.11 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Italy.
- D3.12 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Greece

Νομοθεσία

Αυστριακός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (ACCP), Strafprozessordung, BGBI I Nr. 631/1975 idF. BGBI. 117/2017.

Βουλγαρικός Νόμος Υποστήριξης και Χρηματικής Αποζημίωσης σε Θύματα Εγκληματικότητας

Βουλγαρικός Νόμος για την Προστασία των Παιδιών

Βουλγαρικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, OJ C 326, 26.10.2012, σ. 47–390.

Οδηγία 2012/29/EU του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Οκτωβρίου 2012 για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου (Οδηγία για τα Θύματα).

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Ελληνικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (GCCP), Προεδρικό Διάταγμα 258 (ΦΕΚ 121 Α') της 26^{ης}

Ιουλίου/8^{ης} Αυγούστου 1986

Ελληνικός Νόμος 4478/2018, ΦΕΚ Α'91/23.06.2017

Ιταλικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (ICCP), *Codice di Procedura Penale (c.p.p.)*.

Ιταλικός Διαδικαστικός (IPC), *Codice Penale (c.p.)*.

Ρουμάνικος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (RCCP), *Codul de Procedura Penala (c.p.p.)*.

Αρθρογραφία

Angelopoulou, K. (2016) To paidi thima: Poso filiko einai telika to sistima aponomis tis dikaiosinis? (Child victim: How “friendly” is the justice system after all?). In Gasparinatou, M. (ed.) Europe in Crisis: Crime, Criminal Justice and the Way Forward. Essays in Honor of Professor Dr. Nestoros Courakis. Athens: SAKKULAS.

APAV – Associação Portuguesa de Apoio à Vítima, IVOR Report: Implementing Victim-Oriented Reform of the criminal justice system in the European Union, 2016.

DG Justice Guidance Document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA

EPRS – European Parliamentary Research Service, The Victims’ rights Directive 2012/29/EU: European Implementation Assessment, December 2017.

European Commission, EU Infringement Procedure, available at: http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search
(last accessed: 22.05.2018)

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, critical statement, 31/SN-171/ME XXV. GP,

https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/SNME/SNME_05454/imfname_495035.pdf (last accessed: 22.05.2018)

Hilf and Anzenberger, Opferrechte in :JY 2008/22, 871-894.

Ianova, Mila, Prerequisites of Constitution of the Injured in Pre-Trial Proceeding, BFU Annual, Volume XXVII, 2012, p.328 – 338.

Mitsilegas, EU Criminal Law After Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe, Oxford; Portland; Oregon, USA: Hart Publishing, Ltd., 2016.

President of Bar Associations in Greece, during the Committee's meeting on 15.6.2018, available at:

http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73 (last accessed: 22.05.2018)

Stangl, Die Reintegration von Opfern in das Strafverfahren, in Neue Kriminalpolitik 1/2008, 15-18.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

JUST-JACC-VICT-AG-2016

Action grants to support transnational projects to enhance the
rights of victims of crime

JUSTICE PROGRAMME

GA No. 760270

**Enhancing PROtection of Children –
vicTims of crime
E-PROTECT**

WP3: Research and Data Collection

D3.7 Comparative Study

WP3 Leader: VICESSE

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Dissemination Level:		
PU	Public	X
CO	Confidential, only for members of the consortium (including the Commission Services)	
EU-RES	Classified Information: RESTREINT UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-CON	Classified Information: CONFIDENTIEL UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
EU-SEC	Classified Information: SECRET UE (Commission Decision 2005/444/EC)	
Document version control:		
Version	Author(s)	Date
Version 1	Developed by: Daniela Amann, VICESSE	11.05.2018
Version 1	Reviewed by: Michaela Scheriau, VICESSE	15.05.2018
Version 2	Updated by: Daniela Amann, VICESSE	22.05.2018
Version 2	Reviewed by: Denitsa Kozuharova, LIF	08.06.2018
Version 2	Reviewed by: Francesca La Civita, DCI-Italia	08.06.2018
Version 2	Reviewed by: Foteini Ververidou, SEERC	12.06.2018
Version 2	Reviewed by: Ruxandra Popescu, CRPE	13.06.2018
Version 3	Updated by: Daniela Amann, VICESSE	13.06.2018
Version 3	Reviewed by: George Dimitrov, LIF	01.08.2018

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Резюме

С настоящия доклад се прави оценка на законодателството за транспорниране на Директива 2012/29/ЕС (наричана по-нататък „Директива 2012/29“) на пет държави-членки на ЕС – Австрия, България, Италия, Гърция и Румъния – като се поставя акцент върху закрилата, която се предоставя на децата, станали жертви на престъпление. Докладът е изгответ в рамките на проекта E-PROTECT (Осигуряване на по-добра закрила на децата жертви на престъпление), който цели укрепването практическото приложение на Директива 2012/29/ЕС, в случаите при които деца са жертви на престъпления, както и да допринесе за повишаването на цялостното ниво на закрила на децата – жертви на престъпления, в рамките на Европейския съюз.

Настоящият доклад е съставен въз основа на пет национални доклада на горепосочените държави-членки, оценяващи транспорнирането на Директивата в националното законодателство на всяка една от тях, като целта е да се съпоставят направените заключения, за да се идентифицират общите предизвикателства, както и добрите законодателни решения. В тази връзка, докладът оценява правното положение на децата жертви на престъпления в посочените страни въз основа на следните критерии - историческо развитие, протичане на процеса по транспорнирането на Директивата за жертвите на престъпления, и по-специално мерките за транспорниране на членове 8-9 и 22-24 от нея.

Констатациите в доклада показват, че в последните години са постигнати добри резултати по отношение на закрилата на децата жертви на престъпление. В някои от държавите-членки, които са предмет на настоящото изследване, тези постижения се случват в резултат на различните европейски политики и законодателство на Европейския съюз. В допълнение към това, транспорнирането на Директивата за жертвите на престъпления оказва положително влияние в тази област и води до редица подобрения в изследваните страни. Независимо, че голяма част от специалните мерки за защита на правата на децата жертви на престъпление, уредени в Директивата, и преди приемането на Директивата съществуват в националните законодателства на

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

държавите, процесът по транспортира дава възможност на държавите членки да направят един задълбочен преглед и да извършат систематизиране. По-конкретно, Директивата за жертвите на престъпления допринася за настъпването на положителни промени, отнасящи се до гарантиране правата на жертвите на престъпления – установени са нови процесуални права (например в България и Гърция), разширен е кръгът от субекти по отношение на съществуващи вече права (в Гърция и Италия), а в някои страни транспортирането на Директивата резултира в систематизиране на законодателството в тази сфера. (в Австрия и Гърция).

Въпреки многото положителни моменти, все още се наблюдават и предизвикателства. Едно от основните препятствия в процеса на транспортирането представлява ограничното транспортиране на разпоредбите на Директивата в съществуващото преди това законодателство. Това значително предизвикателство се наблюдава в случая на Гърция, където по-голямата част от въведените с Директивата мерки са приети почти дословно, без да се вземе предвид националната правна терминология.

Настоящият доклад обръща внимание също на затрудненията, които възникват при транспортирането на член 22 от Директивата – относно индивидуална оценка на нуждите – в националното законодателство на партньорските страни. В повечето от държавите-членки, които са предмет на това изследване, законодателен режим във връзка с осигуряването на специална закрила по отношение на уязвимите жертви на престъпления е бил въведен и преди приемането на Директивата. В общия случай специална закрила е била осигурявана на жертви в зависимост от вида на извършеното престъпление – например на жертви на сексуални посегателства, както и в зависимост от характеристиките на жертвата – например когато жертвата е дете. От друга страна, Директивата определя, че във всеки отделен случай следва да се прави „индивидуална оценка на нуждата от защита“. И докато повечето държави, предмет на изследването приемат мерки за въвеждането на законодателни разпоредби в това отношение, то не всички държави-членки на ЕС транспортират в цялост член 22 от Директивата, като по този начин оставят своите непроменено свое законодателство. Нещо повече, от изследваните държави единствено Австрия и Гърция актуализират законодателния режим, въз основа на „индивидуалната оценка на нуждите“ по смисъла на Директивата.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

В заключение докладът отразява и някои обществени дебати, отнасящи се до правата на жертвите на престъпление. Така например стои дебата върху въпроса дали засилената закрила над жертвите винаги върви ръка за ръка с правото на справедлив съдебен процес и презумпцията на невиновност. В тази връзка, някои критици изтъкват, че развитието на правата на жертвите на престъпления в рамките на Европейския съюз в крайна сметка води до накърняването на правата на подсъдимия. Вторият спорен въпрос се изразява в трудността да се хармонизира законодателството по наказателноправните въпроси на ниво Европейски съюз. Тук, поради различията на различните държави-членки, някои от разпоредбите на Директивата са с много широко значение, което прави трудно прилагането им на практика.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Съдържание

Резюме	3
Списък със съкращения	7
1. Въведение	8
2. Методология.....	9
3.1. Исторически преглед	10
3.2. Процесът по транспортиране	12
4. Транспортиране в националното законодателството	14
4.1. Легална дефиниция на „жертва на престъпление“: член 2, алинея 1, буква „а“ от Директива 2012/29	14
4.2. Индивидуална оценка на жертвите с цел установяване на специфичните им нужди от защита	17
4.3. Право на защита на децата жертви на престъпления в хода на наказателното производство 21	
4.4. Достъп до и подкрепа от организации за подкрепа и защита на жертви на престъпление	25
5. Заключение.....	28
Библиография	32

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Списък със съкращения

ACCP	Австрийски наказателно-процесуален кодекс
ЗПФКПП	Закон за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления (България)
ЗЗДет.	Закон за закрила на детето (България)
НПК	Наказателно-процесуален кодекс (България)
CJEU	Съд на Европейския съюз
E-PROTECT	Проект „Осигуряване на по-добра закрила на децата жертви на престъпление“
GCCP	Гръцки наказателно-процесуален кодекс
ICCP	Италиански наказателно-процесуален кодекс
IPC	Италиански наказателен кодекс
RCCP	Румънски наказателно-процесуален кодекс
ДФЕС	Договор за функционирането на Европейския съюз

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

1. Въведение

Настоящият доклад отбележава разликите при транспорнирането на Директива 2012/29/EС (наричана по-нататък Директивата) от петте държави-членки, които участват в изследването – Австрия, България, Италия, Гърция и Румъния – като се обръща особено внимание на правата, установени по отношение на децата жертви на престъпления. Той е съставен въз основа на пет индивидуално изгответи доклада от всяка от страните, в които се оценява законодателното транспорниране на Директивата във всяка от тях, като основната им задача е чрез тях да се добият знания и информация по отношение на имплементирането ѝ.¹ Целта на настоящия доклад е да отбележат разликите в заключенията на тези доклади, като по този начин се изведат най-добрите законодателни решения, както и общите предизвикателства срещнати от страните. Докладът се допълва и от допълнителни проучвания относно партньорските страни, в които се изследва практическото приложение на индивидуалната оценка на жертвите с цел установяване на нуждите от специална закрила във всяка от държавите-членки при еднакви условия.²

Настоящият доклад прави по-подробна оценка на:

- правното положение на децата, които са жертви на престъпления в посочените държави-членки в исторически аспект, както и процесът по транспорниране на Директивата;
- транспорнирането на член 22 от Директивата: относно индивидуалната оценка на жертвите с цел установяване на специфичните им нужди от защита;
- транспорнирането на членове 23-24 от Директивата: относно специалните мерки за закрила по отношение на особено уязвимите жертви;
- транспорнирането на членове 8-9 от Директивата: относно правото на достъп и подкрепа на жертвите от страна на службите за подкрепа.

Това изследване се провежда в рамките на проект E-PROTECT (Осигуряване на по-добра закрила на децата жертви на престъпления), който цели да засили прилагането на Директивата в случаите, при които жертви са деца. Целта на E-PROTECT е да допринесе за цялостно повишаване на нивото за закрила на децата жертви на престъпления в рамките на Европейския съюз. Проектът се осъществява на няколко етапа, които включват проучване, интервюта с практикуващи юристи, както и обучения под формата на семинари и учебници. Онлайн платформа, посветена на правата на децата жертви на престъпления, е също създадена като продукт на проекта.

¹ Deliverables 3.1-5 In-depth review of the transposition of Directive 2012/29/EU.

² Deliverables 3.8-12 Studies on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

Структурата на доклада е както следва: Глава 2 дава информация относно методологията, която е използвана при изготвянето на индивидуалните проучвания на страните. Глава 3 съдържа исторически преглед на правното положение на децата жертви на престъпления в съответните държави-членки, както и описание на процеса по транспорниране. Глава 4 представлява същината на този доклад: сравнителен анализ на транспорнирането на разпоредбите на членове 22, 23-24, както и на членове 8-9 от Директивата в националното законодателство на държавите-членки. На последно място е Глава 5, в която се съдържа заключението на доклада, което посочва най-добрите и ефективни законодателни решения, общите предизвикателства пред страните при транспорнирането на разглежданите разпоредби, както и цялостните последици вследствие от процеса на транспорниране.

2. Методология

Настоящият доклад се надгражда пет индивидуално изгравени проучвания на страните във връзка с транспорнирането на Директива 2012/29 в Австрия, България, Италия, Гърция и Румъния, като всички пет доклада са изгравени с единна структура и методология. Използвани са единни аналитични параметри с цел правилното оценяване на степента на транспорниране. Тези критерии са установени въз основа на изследвани други подобни законодателни проучвания от една страна, както и вследствие на постигната предварителна уговорка между петте партньорски организации. Четирите използвани критерии са: 1) изчерпателност; 2) съответствие; 3) точност и уместност; 4) допълнителен критерий за качествена оценка: разбираемост, недвусмисленост и яснота.

Данните са събрани посредством кабинетно проучване и съпоставка на съответните разпоредби на Директивата и националните законодателства на страните. В проучванията на някои от страните допълнителна информация е събрана с интервюта или различни документи, предоставени от местните заинтересовани лица в областта на закрилата на децата жертви на престъпление³.

³ За повече информация за използваната методология вж. съответния национален доклад.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

3. Транспорниране на Директива 2012/29 в Австрия, България, Италия, Гърция и Румъния

Този раздел съдържа историческа преглед на нивото на предоставяната закрила на децата жертви на престъпление в държавите, участващи в настоящото изследване. Разделът съдържа кратко сравнение на законодателството преди транспорнирането на директивата с оглед идентифицирането на прилики и разлики. В него се оценява правното положение на децата жертви на престъпления преди транспорнирането на Директивата, като се прави и общ преглед на съответните законодателства. На следващо място, в настоящия раздел се оценява и самия процес по транспорниране на Директивата в петте партньорски държави.

3.1. Исторически преглед

Значимостта на ролята на жертвите на престъпление в наказателните производства търпи скорошно развитие във всички държави-членки, които са обект на това проучване. Преди това жертвата се е възприемала единствено като свидетел, чиято роля е била представянето на доказателства в съда. Въпреки това, в последните години жертвите на престъпления започват все повече да се възприемат като активни участници в съдебното производство, като им се предоставят все повече и повече права. И докато във всички държави, които са предмет на това изследване жертвата има процесуалното качество на страна в производството пред съда, то все още съществуват съществени разлики в правното положение и нивото на защита на децата жертви на престъпления в наказателните производства на партньорските държави-членки.

В Австрия, благодарение на законодателните промени в Австрийския наказателен кодекс през 2006 и 2008 година, жертвата на престъпление получава статут на страна в наказателното производство. В резултат на тези промени жертвите се превръщат в по-активни участници в наказателните производства, като им се предоставиха права, които допреди това имат само прокурорът и обвиняемия/подсъдимия (Stangl, 2008; Hilf and Anzenberger, 2008). Благодарение на тези и други законодателни реформи в Австрийския наказателен кодекс, голяма част от мерките предвидени в Директивата са въведени в австрийското законодателство още преди процеса на транспорниране.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

В България, от друга страна, законодателството що се отнася до закрилата на деца жертви на престъпления е сравнително осъкъдна. И макар през 2006 година да са приети законодателни промени, с които жертвите на престъпления получават качеството на страна в наказателния процес, правното положение на децата жертви на престъпления остава значително влошено в сравнение с положението им в Австрия. Така например правата на децата жертви на престъпление могат да се упражняват само от техните законни представители (Ivanova, M., 2012).

По същия начин в Гърция възможността за активно участие на жертвата в наказателния процес е призната едва насъкоро, като следва да се има предвид, че тяхната наказателноправна система сама по себе си не е активно насочена към участието на жертвата (Angelopoulou, 2016). Нещо повече, в Гърция легално определение на понятието жертва е установено в хода на транспорнирането на Директивата за жертвите на престъпления.

Една от приликите, които съществуват в законодателствата на всички държави-членки, които са предмет на това изследване е тяхната фрагментарност по отношение на разпоредбите относно жертвите на престъпления. Тази фрагментарност е особено забележима в Италия, където правата на жертвите са уредени както в гражданското, така и в наказателното законодателство⁴, като разпоредбите са разпределени в много на брой закони, които са създадени през различните години. На последно място, там се забелязват значителните ефекти на децентрализацията, вследствие на която се наблюдава неравноправно третиране и защита на жертвите в различните региони на страната, и по-специално що се отнася до разполагаемостта и лесната достъпност до терапевтична грижа (психологическа, психиатрична и психо-социална) на децата жертви на престъпления.

По подобен начин стоят нещата и в Гърция, където съществуват значителен брой нормативни актове, уреждащи закрилата на децата жертви на престъпления⁵. И преди транспорнирането на Директивата, в законодателство има разпоредба, в която се забелязват съществени прилики с индивидуалната оценка на жертвите с цел установяването на специфичните им нужди от защита по смисъла на член 22 от Директивата⁶, но гръцката разпоредба е приложима

⁴ За допълнителна информация моля вж. Раздел 2.

⁵ Гръцкият ССР, Закон 2298/1995 относно органите за закрила на детето; Президентски декрет 227/003 относно закрилата на жертвии на определен вид престъпления срещи личната и половата неприкосновеност; Закон 3500/2006 за борбата с домашното насилие.

⁶ Разпоредбата търпи изменения в процеса по транспорниране на Директивата.

само по отношение на престъпленията против телесната и половата неприкосновеност⁷. Нещо повече, гръцката законодателна система е единствената от разглежданите системи на държавите-членки, предмет на настоящото изследване, която е имала законодателна уредба в областта на индивидуалната оценка на жертвите преди процеса на транспорниране на Директивата, макар и само за определени по вид престъпления.

В Румъния, също така, преди приемането на Директивата съществуват много закони, които регулират защитата на децата жертви на престъпление⁸. В частност Закон №272 от 2004 година за защитата и утвърждаването на правата на децата, който урежда специални мерки за защита правата на децата жертви на престъпления. Един от основните недостатъци на румънското законодателство остава фактът, че не всички деца, които са жертви на престъпления, се обхващат от приложното поле на тогава действащите им закони.

На последно място, съществуващият в България Закон за закрила на детето (закон, който урежда предимно гражданско-правни отношения и на практика е почти неприложим по отношение на наказателните производства) често се прилага в случаите на деца жертви на престъпления. Причината за тази практика е, че тези разпоредби включват мерки за закрила, които са доказали като по-ефикасни в сравнение с други.

3.2. Процесът по транспорниране

Директива 2012/29 изрично посочва, че всички държави-членки са задължени да извършат транспорниране на необходимите мерки в срок до 16-ти ноември 2015 година (чл. 27 от Директивата). В процеса на транспорниране държавите-членки следва да поддържат постоянна комуникация с Европейската комисия при приемането на законодателните текстове в съответствие с Директивата. Тъй като много от държавите-членки не спазват това задължение, Европейската комисия стартира процедури за нарушение срещу 16 страни⁹, които не са изпълнили задължението

⁷ чл. 226А, Закон 3625/2007

⁸ Закон № 272/2004 относно закрилата и насърчаването на правата на детето; Закон № 18/1990; Закон № 215/2000; Закон №. 211/2014 относно определени мерки за закрила на жертви на престъпление..

⁹ Австрия, Белгия, България, Кипър, Гърция, Финландия, Франция, Хърватия, Ирландия, Литва, Люксембург, Латвия, Холандия, Румъния, Словения, Словакия; Вж. Европейска комисия, процедура по нарушение на ЕС, достъпно на:

http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search

си. Що се отнася до държавите-членки, които са предмет на настоящото изследване, от тях единствено срещу Италия не е инициирана процедура за нарушение¹⁰.

Ответните реакции на различните държави-членки към стартирането на процедурите за нарушения са доста различни. В Австрия например, законът¹¹, с който са транспортирани разпоредбите на Директивата влиза в сила на 1 юни 2016 г., като стартирайт процедурите за нарушения не привличат особено внимание от страна на заинтересованите страни. Причината затова се дължи на факта, че голяма част от правата, установени в Директивата, са част от австрийското законодателство още преди началото на процеса по транспортиране. Противно на австрийската реакция, в Гърция инициирането на процедурата за нарушения предизвика „свиване“ на законодателния процес с цел да се предотврати продължаването на процедурата за нарушения от Европейската комисия, като въпросът беше отнесен до Съда на Европейския съюз. Това се оказва и една от причините, поради които законодателният процес, в чиито рамки следва да се транспортира Директивата в Гърция се случва, без да бъдат спазени всички изисквания изцяло, като общественото обсъждане приключва само за седмица¹².

Степента на транспортиране на разпоредбите на Директива 2012/29 в различните държави-членки, предмет на този доклад, е доста различна. Австрийският законодател например въвежда напълно всички права, гарантирани от Директивата, като именно благодарение на процеса по транспортиране се създава една цялостна уредба на правата, гарантираща защитата на жертвите на престъпления. В Италия пълното транспортиране на Директивата¹³ води до няколко положителни законодателни промени в Италианския наказателно-процесуален кодекс, като например въвеждането на по-прецизно определение на понятието за уязвимост, както и разширяването на кръга на мерките за закрила на някои групи от уязвими жертви на престъпления по време на съдебните заседания и разпитите им в наказателното производство. В Гърция, от друга страна, законодателят транспортира много от разпоредбите на Директивата дословно, което води до множество критики поради неточности и двусмислие, поради които се налага изясняването на значението им в националното законодателство. Въпреки това, Закон 4478 от 2017 г. се възприема

¹⁰ В Италия, законодателството за транспортиране на Директивата е прието на 15 декември 2015 г. и влиза в сила на 20 януари 2016 г.

¹¹ Закон за изменение на АССП I 2016.

¹² Обикновено този процес протича в рамките на 1-2 месеца.

¹³ Директивата е транспортирана чрез законодателен декрет №212 от 15 декември 2015 г., който влиза месец по-късно от крайния срок, установлен в Директивата.

като огромна стъпка по отношение на създаването на отделен закон, който да съдържа в себе си всички приложими мерки за закрила на децата жертви на престъпление в Гърция¹⁴. На последно място, България и Румъния правят някои положителни промени в националното си законодателство що се отнася до защитата на жертвите на престъпления, макар че към момента на изготвяне на националните доклади, процесът по цялостното транспорниране на Директивата в националните законодателства не е завършен.

4. Транспорниране в националното законодателство

Следващият раздел следва да посочи различията при транспорнирането на Директива 2012/29 в националните законодателства на горепосочените държави-членки, като целта е да се дефинират избраните законодателни подходи, както и общите предизвикателства, стоящи пред страните. Първият подраздел разглежда дефиницията на понятието „жертва на престъпление“ във всяка от държавите-членки, като поставя основа за въпросите, разглеждани в следващите подраздели. Там се прави съпоставка и оценка на транспорнирането на разпоредбата на чл. 22 от Директивата – относно индивидуалната оценка на жертвите с цел установяване на специфичните им нужди от защита. На последно място се разглежда правото на защита на децата жертви на престъпления в хода на наказателното производство (чл. 23-24 от Директивата), както и се съпоставя транспорнирането на правото на достъп до службите за подкрепа на жертвите и предоставянето на подкрепа от последните (чл. 8 и 9 от Директивата).

4.1. Легална дефиниция на „жертва на престъпление“: член 2, алинея 1, буква „а“ от Директива 2012/29

В Глава 1 от Директивата се съдържат общите разпоредби, включително нейните цели и легални определения. В чл.2, ал.1, буква „в“ е казано, че за целите на Директивата за дете се счита всяко лице, което не е навършило 18-годишна възраст¹⁵. Нещо повече, в Директивата ясно се

¹⁴ Пр. председателят на адвокатските колегии в Гърция по време на среща от 15.06.2018, достъпно на: http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73

¹⁵ Същото разбиране е възприето и в настоящия доклад.

определя кое лице се счита за жертва по смисъла на Директивата, както и кои лица са носители на правата, регламентирани в следващите ѝ раздели. Според настоящата Директива, жертва е:

- (i) *физическо лице, което е претърпяло вреди, включително физическо, душевно или емоционално страдание или икономическа вреда, които са пряка последица от престъпление;*
- (ii) *членове на семейството на лице, чиято смърт е пряка последица от престъпление и които са претърпели вреда в резултат на смъртта на лицето.*

чл. 2, ал. 1, б. а, Директива 2012/29

Макар предмет на това проучване да не е по-подробното обсъждане на легалното определение за жертва на престъпление, в случая се явява абсолютно необходимо изясняването на въпроса кое лице се счита за жертва на престъпление, особено когато се изследват правата, които са предоставени на жертвите на престъпления, и по-специално на децата жертви на престъпления. В следващия раздел на доклада терминът „жертва“ ще се използва в неговия обобщен смисъл, без да се взема предвид точното му значение във всяка една от държавите, макар да съществуват съществени разлики (виж таблицата по-долу). В обобщение можем да се каже, че всяка от изброените по-долу дефиниции покрива минималните изисквания, определени от Директивата.

Държава	Правна норма	Законово определение за „жертва“
Австрия	чл. 65, ал. 1 АССР	<p>(a) <i>Особено уязвими жертви: Всяко лице, което е обект на насилие или на престъпно заплашване посредством умишлено извършено престъпление, или чиято полова неприкосновеност и полово самоопределяне са били накърнени, както и всяко лице, което е поставено в положение на зависимост по всеки от гореизброените начини.</i></p> <p>(b) <i>Определени роднини на лице, чиято смърт е причинена вследствие на извършено престъпление. (съпруг, партньор, роднини по права линия, братя и сестри)</i></p> <p>(c) <i>Всяко друго лице, което е засегнато пряко или косвено от вреда, причинена от извършено престъпление”</i></p> <p><i>(б.ред. преводите са авторски)</i></p> <p>Разграничението на различните категории жертви се явява особено важно, тъй като е от значение за правото на бесплатна</p>

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

		правна и психологическа помощ.
България	чл. 74 НПК	<p><i>“Пострадал е лицето, което е претърпяло имуществени и неимуществени вреди от престъплението. При смърт на лицето това право преминава върху неговите наследници.”</i></p> <p>Това определение е с доста широко значение и може да включва в себе си роднини (членове на семейството) на пострадалия.</p>
Гърция	чл. 55, ал. 1а Закон 4478/2017	<p>Според новия закон 4478 от 2017 г.:</p> <p><i>“(a) ‘жертвa’ означава:</i></p> <p><i>(i) физическо лице, което е претърпяло вреда, включително физическа, психическа или емоционална такава, както и икономическа загуба, които са пряка последица от извършено престъпление;</i></p> <p><i>(ii) роднини на лице, чиято смърт е пряко причинена от извършено престъпление и за които са настъпили вреди поради смъртта на това лице.”</i></p> <p>Интересното тук е, че преди транспортирането на Директивата, в гръцкото законодателство не е съществува законово определение на понятието „жертвa“.</p>
Италия	чл. 90 ICCP	Италианското законодателство не използва термина „жертвa“, а в него се говори за “лице, пострадало от престъпление” (т. нар. <i>“persona offesa dal reato”</i>). Според законовата дефиниция „the persona offesa dal reato“ е лицето, което има правен интерес, защитен от наказателноправна разпоредба, която е нарушена. Единствено в случаите когато „the persona offesa“ предви граждansки иск да обезщетение, той или тя се присъединява като страна в наказателното производство. Обикновено „the persona offesa“ съвпада с гражданския ищец, освен в случаите на убийства, в които случаи обезщетението се присъждда на роднините на жертвата, които са предвили иск.
Румъния	чл. 78 RCCP чл. 24, ал. 1 RCCP	В румънското законодателство не съществува легално определение на понятието „жертвa“. Обикновено жертвата притежава качеството свидетел (ако той или тя разполага с информация, свързана със случая) илиувредено лице, (ако е претърпял физическа или морална вреда, както и всякакви имуществени вреди в резултат на престъпление), в случаите когато лицето участва в наказателното производство

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

4.2. Индивидуална оценка на жертвите с цел установяване на специфичните им нужди от защита

Транспорниране на чл. 22 от Директива 2012/29

Австрия	Българи	Гърция	Италия	Румъния
Транспорниран в чл. 22а от АССР	Не е транспорниран	Транспорниран в чл. 68 от Закон 4478 /2017	Частично транспорниран в чл. 90 ICCP - съдържа някои елементи на индивидуална оценка	Индивидуална оценка се право само в случаите на деца жертви на сексуални посегателства и домашно насилие

Към момента на изготвянето на индивидуалните национални проучвания, България е единствената страна от петте държави-членки, предмет на настоящия доклад, която не е въвела член 22 на Директивата в националното си законодателство.¹⁶ В приложимия български закон се съдържат някои норми, приети в процеса на транспорниране на Директивата, които съответстват на разпоредбите на чл. 22, но за съжаление тези законодателни усилия се оказват крайно недостатъчни, за да приемем, че процесът по транспорнирането ѝ е завършен. В Румъния също не съществува норма, която напълно да отразява разпоредбите на член 22, като там съществуват два закона: единият от които урежда закрилата на деца, които са жертви на сексуални посегателства, а другият - закрилата на деца, които са подложени на домашно насилие.¹⁷ Тези два закона установяват задължение за изготвяне на индивидуална оценка на жертвите с цел да се установят техните специфични нужди от защита. Въпреки това, децата в Румъния, които са жертви на друг вид престъпни посегателства извън горепосочените, не са обект на такава индивидуална оценка. В рамките на действащото законодателство, изготвянето на тази индивидуална оценка се състои от две стъпки – „първоначална оценка, която се извършва от местните власти за защита на детето, след

¹⁶ По данни на проучване на Службата за проучвания на Европейския парламент, според което България и Словения са единствените държави членки, които не са транспорнирали чл. 22 от Директивата. За повече информация вж. EPRS – European Parliamentary Research Service, The Victims' rights Directive 2012/29/EU: European Implementation Assessment, Декември 2017 г.

¹⁷ 1) "Рамкова методика за мултисциплинарна превенция и интервенция в случаите на домашно насилие и насилие над деца" 2) "Мултидисциплинарна и мултиинституционална методика за интервенция в случаи на деца, изложени на и засегнати от рисък за принудителен труд и трафик на хора, в и извън Румъния".

което се изготвя по-задълбочена и цялостна оценка на конкретната ситуация, в която се намира детето жертва на престъпление.

Макар в Италия да не съществува изрична разпоредба в закона, която да възпроизвежда съдържанието на член 22 от Директивата, налице е практика да се извършва индивидуална оценка на жертвите. Това е задължение на органа на властта, който пръв влезе в контакт с жертвата, като се изразява в изготвянето на индивидуална оценка с цел да установяване на специфичните нужди от защита на жертвата¹⁸. В Италия децата жертви на престъпления се считат за особено уязвими ex lege, като в зависимост от характера на съответната престъпна проява, законът им предоставя определени специални мерки за защита. Във всички останали случаи, въз основа на индивидуалната оценка на децата, следва да се определят какви специфични мерки за защита ще се приложат. И докато на местно ниво съществуват инструкции и препоръки, които предписват начина, по който се изготвят тези индивидуални оценки, то в националното законодателство на Италия не са предвидени изрични разпоредби, изясняващи въпроса кой следва да изготви оценката, както и начина, по който последната следва да бъде изготвена. В резултат на това, различни са практиките и процедурите, които се прилагат в отделните райони на Италия.

Австрия и Гърция, от друга страна, въвеждат нови разпоредби, уреждащи процедурата по изготвяне на индивидуална оценка на жертвите с цел установяване на специфичните им нужди от защита, в хода на процеса по транспорниране. Следва да се отбележи, че и в двете държави-членки децата жертви на престъпления се определят като жертви със специфични нужди от защита ex lege. Също така, нито Австрия, нито Гърция приемат конкретни разпоредби, които да регулират практическото приложение на индивидуалната оценка, и по-специално как тя следва да бъде изготвена. Независимо, че между двете процедури за индивидуална оценка са налице съществени прилики, то помежду им съществуват и определени разлики, които възникват в процеса по транспорниране: В Австрия, от една страна, тези специфични критерии трябва да са налице кумулативно, за да бъде считана жертвата за особено уязвима. В Гърция, от друга страна, е съставен подробен списък с критерии, които служи като определящи параметри за установяване на специфичните нужди на жертвата. Нещо повече, в австрийското законодателство не са предвидени разпоредби, отнасящи се до органа на властта, който следва да изготви индивидуалната оценка,

¹⁸ Доклад D3.11 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Italy.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

докато в гръцкото законодателство се посочва изрично, че съставянето на индивидуални оценки на децата жертви на престъпления е възложено на Службите за защита на децата жертви.

Австрия: транспониране на чл. 22 Директива 2012/29

Изготвя ли се индивидуална оценка на нуждите за всички жертви?	Да. Всички жертви имат правото на навременна оценка с цел да се установят техните специфични нужди от защита.
Кой изготвя оценката?	Не съществува законова разпоредба, която да определя отговорните лица, които трябва да изготвят оценката. На практика тя се извършва най-често от полицията. ¹⁹
Съществуват ли разпоредби, които да уреждат начина, по който оценката следва да се извърши?	Не.
Кои критерии следва да се вземат предвид при оценката на специфичните нужди от защита?	Жертвите имат право на навременна оценка с цел установяването на техните специфични нужди от защита, вземайки предвид тяхната възраст, емоционално и здравословно състояние, както и характера и обстоятелствата при извършване на престъплението. Тези предпоставки следва да са налице кумулативно. ²⁰
Считат ли се децата жертви за „особено уязвими“ <i>ex lege</i> ?	Да.

България: транспониране на чл. 22 Директива 2012/29

Изготвя ли се индивидуална оценка на нуждите за всички жертви?	Не. Според чл. 144, ал.3 НПК, процедурата по индивидуална оценка не е задължителна в рамките на наказателното производство. Разпоредбата е диспозитивна, а не императивна.
Кой изготвя оценката?	Според разпоредбите, които регламентират процедурата за извършване на индивидуална оценка в България, последната се изготвя от вещо лице. Вещото лице се назначава от съда във всеки отделен случай.
Съществуват ли разпоредби, които да уреждат начина, по който оценката следва да се извърши?	Не.
Кои критерии следва да се вземат предвид при оценката на специфичните нужди от защита?	В рамките на наказателния процес липсват определени критерии, които следва да се вземат под внимание при изготвянето на индивидуалната оценка.
Считат ли се децата жертви за	Законът не определя еднозначно децата като особено уязвими, но чрез

¹⁹ Вж. Доклад D3.9 Study on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.

²⁰ чл. 66a ACCP

„особено уязвими“ <i>ex lege</i> ?	систематичното му тълкуване се извежда правилото, че те следва да бъдат третирани като такива.
------------------------------------	--

Гърция: транспониране на чл. 22 Директива 2012/29

Изготвя ли се индивидуална оценка на нуждите за всички жертви?	Всички жертви следва да бъдат обект на навременна и индивидуална оценка с установяване на техните специфични нужди от защита. Въпреки това, разпоредбата приоритизира личната и професионална свобода на съдебните власти по отношение на индивидуалната оценка. Нещо повече, сезирането на компетентните органи, които изготвят индивидуалната оценка, зависи от искането на жертвата.
Кой изготвя оценката?	В случаите на деца жертви на престъпления, независимите служби за защита на децата жертви са оправомощени да изготвят индивидуалната оценка.
Съществуват ли разпоредби, които да уреждат начина, по който оценката следва да се извърши?	Не.
Кои критерии следва да се вземат предвид при оценката на специфичните нужди от защита?	Гръцкото законодателство въвежда далеч по-подробен списък с критерии от Директивата, която определя принципите за изготвяне на индивидуална оценка. Списъкът с критерии е неизчерпателен, като съдържат насочващи параметри, които следва да се вземат предвид при определянето на специфичните нужди на жертвите. В случаите на деца жертви на престъпления, два са основните определящи фактори: зрялостта и желанията на детето.
Считат ли се децата жертви за „особено уязвими“ <i>ex lege</i> ?	Да.

Италия: транспониране на чл. 22 Директива 2012/29

Изготвя ли се индивидуална оценка на нуждите за всички жертви?	Не съществува изрична разпоредба в закона, която да транспонира член 22. В практиката жurvите подлежат на индивидуална оценка в случаите, когато се считат за особено уязвими, включително и непълнолетните.
Кой изготвя оценката?	Не съществува нормативна разпоредба, която да предвижда кой отговорният орган за изготвяне на оценката. В практиката тя се извършва най-често от компетентните държавни органи (съдия, прокурор, социални служби и съдебна полиция).
Съществуват ли разпоредби, които да уреждат начина, по който оценката следва да се извърши?	Не.
Кои критерии следва да се вземат предвид при оценката на специфичните нужди от	Някои критерии са предвидени в чл. 90-quarter ICCP, но тъй като последните са прекалено общи, местните институции и организации се опитват за изработят свои собствени критерии.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

защита?	Да, по силата на чл. 90-quater ICCP.
Считат ли се децата жертви за „особено уязвими“ <i>ex lege</i> ?	

Румъния: транспониране на чл. 22 Директива 2012/29

Изготвя ли се индивидуална оценка на нуждите за всички жертви?	В румънското законодателството са налице разпоредби относно прилагането на процедури за индивидуална оценка и специални мерки. Въпреки това, тези разпоредби не са приложими по отношение на всички видове престъпления, извършвани срещу деца. Действащите разпоредби са предвидени в: "Рамкова методика за мултисциплинарна превенция и интервенция в случаите на домашно насилие и насилие над деца" 2) "Мултидисциплинарна и мултиинституционална методика за интервенция в случаи на деца, изложени на и засегнати от риск за принудителен труд и трафик на хора, в и извън Румъния"
Кой изготвя оценката?	Първоначалната оценка се изготвя от Генерална дирекция „Социално подпомагане и закрила на детето“. След това, когато вече случаят е регистриран и първоначалната оценка е завършена, се извършва по-детайлна, задълбочена и многостранска оценка на ситуацията на детето жертва на престъпление. Директорът на Главната дирекция определя служител по случая, който може да бъде нает от институцията или от акредитирана частна организация/ неправителствена организация, или да упражнява на свободна практика дейността на социален работник по смисъла на закона.
Съществуват ли разпоредби, които да уреждат начина, по който оценката следва да се извърши?	Не.
Кои критерии следва да се вземат предвид при оценката на специфичните нужди от защита?	Не съществуват изрични разпоредби, които да определят кой критерий следва да бъде взет предвид при оценяването на специфичните нужди от защита.
Считат ли се децата жертви за „особено уязвими“ <i>ex lege</i> ?	Да.

4.3. Право на защита на децата жертви на престъпления в хода на наказателното производство

Транспониране на чл. 23-24 Директива 2012/29

Австрия	България	Гърция	Италия	Румъния

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Транспорнириани в чл. 6ба, ал. 2 ACCP	Частично транспорнириани в чл. 139, ал. 10; чл. 140, ал. 5; чл. 280, ал. 6, НПК	Транспорнириани (почти дословно) чл. 69 Закон 4478/2017	Транспорнириани чл. 190, 351, 362, 392, 398 ICCP	Частично транспорнириани фрагментарно в серия специфични закони
--	---	--	--	---

Макар и всички държави-членки, разглеждани в настоящия доклад, да гарантират определен брой права по отношение на жертвите на престъпления, обхванати от разпоредбите на чл. 23-24, още преди транспорнирането на предписанията на Директивата, сериозни различия съществуват що се отнася до степента на защита на последните. Поради това, различни на брой мерки са обект на транспорниране, за да се изпълнят минималните изисквания, определени в Директивата. В Австрия например по-голямата част от правата, определени в Директивата съществуват и преди транспорнирането ѝ, докато в България само правата, определени в чл. 24 от Директивата (относно специалните мерки за децата жертви на престъпление) са част от националното законодателство. Въпреки това, всяка от държавите-членки предприе съответните действия, за да транспорнира чл. 23-24 от Директивата в националното си законодателство.

България и Румъния транспорнират частично чл. 23-24 от Директивата в националните си законодателства. В България съществени затруднения се пораждат от факта, че не съществува процедура за индивидуална оценка (чл. 22 от Директивата) на национално ниво, като в резултат на това не е изяснен въпросът дали съществуващите специални мерки следва да се предоставят на всички уязвими жертви на престъпления. Нещо повече, българското законодателство не покрива няколко от минималните изисквания, определени в Директивата, като например наличието на гаранции за защита на личния живот на жертвите, както и възможността за разпит на лицето чрез видеоконферентна връзка с цел да се избегне визуален контакт между жертвата и подсъдимия по време на съдебния процес. В Румъния съответстващите разпоредби са разпръснати в няколко специални закона, като те също не покриват минималните изисквания на Директивата. Въпреки това, по време на изготвяне на националните доклади на проекта E-PROTECT, в Румъния се прие нов закон, който цели да разшири кръга от права на жертвите на престъпления.

Националните проучвания на страните показват, че вследствие от процеса по транспорниране са постигнати някои сериозни резултати. В някои от държавите-членки се

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

установяват **нови права**, които не съществуват до този момент, като например в Гърция, където се въвежда нов механизъм за освидетелстване на децата жертви на престъпления против личната и половата им неприкосновеност (чл. 77 от Закон 4478/2017), който представлява голямо разширяване на кръга от права, принадлежащи на децата жертви на престъпления в Гърция. Друго постижение представлява това, че **обхватът на някои от вече съществуващите права е разширен**, така че да се предостави защита на по-голям кръг от субекти. На последно място, процесът по транспорниране води до **систематизация на правата на жертвите** на престъпления в някои от държавите-членки. В случая на Австрия например вече съществуващи права са систематично обособени в ACCP (art. 66a Abs. 2 ACCP). Друг пример затова е Гърция, където е приета норма, в която са регламентирани повечето от правата, предоставени на жертвите на престъпление в хода на наказателното производство (чл. 69 Law 4478/2017).

Националните доклади също така разкриват общите предизвикателства при транспорнирането на Директивата. Едно от тези предизвикателства се изразява във **въвеждането на предписанията на Директивата в дотогава съществуващите законодателства на страните**. Именно поради това, въвеждането на стандартите, определени в Директивата, се оказва доста трудна задача. Добър пример за илюстриране на тези предизвикателства е Гърция, в чието законодателство са транспортирани голяма част от разпоредбите на Директивата почти дословно. И докато това може би е направено с цел да се осигури максимална изчерпателност при транспорнирането, този подход предизвиква доста неясности в гръцкото законодателство.²¹ Нещо повече, буквалният превод на определени термини е критикуван от експерти заради несъответствията си с терминологията на гръцкото законодателство.

Макар държавите да въвеждат съответстващи на Директивата разпоредби в законите си, предизвикателства представляват практическото прилагане на тези разпоредби.²² Например, въпреки че италианският законодател въвежда всички предписания на чл. 23 и чл. 24 от Директивата в националното си законодателство, все пак съществуват големи несъответствия при прилагането на тези закони в различните области на Италия, което пък до голяма степен спомага за

²¹ Пример за това е дословното транспорниране на термина “without reasonable delay” от чл. 7 от Директивата в чл. 59 GCCP.

²² В частност, предизвикателства се срещат при практическото приложение на чл. 22 от Директивата. За допълнителна информация вж. доклади D3.8-12 Country reports on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

тяхната разпокъсаност. Това важи особено по отношение на разпоредбите, които уреждат избягването на физически контакт между подсъдимия и детето, което е жертва на престъпление (чл. 351, 362 ICCP). На практика тази разпоредба не може винаги да се приложи поради липсата на отделни входове в съдебната сграда и едновременното снемане на обяснения от обвиняемия и показания от жертвата.

Подобна е и положението в Гърция, където нововъведената разпоредба относно освидетельстването на деца жертви на престъпление против личната и половата неприосновеност ясно определя кой, къде, кога и как следва да разпита детето, като се въвежда и задължителното изискване на разпитите винаги да присъства и експерт-психолог (чл. 77 Закон 4478/2017). Въпреки това, „Къщата на детето“, където следва да се разпита детето, на практика все още не съществува. И до днес тази процедура най-често се извършва в стандартните помещения в полицията, а полицейските управлениия все още не са оборудвани за провеждането на разпити на деца, които са жертви на престъпления.

На последно място, проучването в рамките на E-PROTECT, отбелязва, че обхватът на разпоредбите на Директивата също е ограничен. Като пример можем да се посочи факта, че Директивата не съдържа разпоредба, която да регламентира средствата за правна защита в случай, че упражняването на някое от правата е отказано.²³ По-специално, критика беше отправена в рамките на националното проучване за Австрия. Макар в Австрия да не се наблюдават недостатъци или пропуски при транспорнирането на предписанията, определени в Директивата, налице са критики относно липсата на ефективни правни средства за защита в случай на незачитане на правата. Според законодателството на Австрия такива правни средства съществуват, като жертвите могат да се оплачат, ако техните права бъдат нарушени. Въпреки това, активните правозащитни организации посочват, че тези законови гаранции са неефективни, тъй като те могат да установят, че определено право е било нарушено, но не и да предоставят действителното му възстановяване (Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, 2016). Според тях австрийският законодател е пропуснал възможността за допълнително развитие на настоящата правна уредба в процеса по транспорниране. Макар и систематизацията на правата в един член да значително да изясни съществуващите права на жертвите, големи законодателни реформи така и

²³ Ръководният документ изрично отбелязва че ефективни средства за защита и процесуални последици от нарушаването на правата на жертвата не са включени в Директивата. Вж. още Ръководен документ, стр. 46.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

не са направени. И докато тези критики да предлагат разширяването на обхвата на правата, определени в Директивата, те все пак насочват вниманието към едно систематично предизвикателство: Това, че някои от държавите-членки могат само да прегледат своето действащо законодателство, за да е то в съответствие със законодателството на Европейския съюз, но без съществено да подобряват настоящите си закони, пропускайки да осъществят наложителни промени.

4.4. Достъп до и подкрепа от организации за подкрепа и защита на жертви на престъпление

Транспорниране на чл. 8-9 от Директива 2012/29				
Австрия	България	Гърция	Италия	Румъния
Транспорнириани в чл. 66, ал. 2 и 4 АССР	Частично транспорнириани в чл. 6, 9, 11, ЗПФКПП	Транспорнириани в чл. 61-62, Закон 4478/2017	Транспорнириани в чл. 90-bis, ICCP и чл. 609-decies, IPC	Частично транспорнириани в чл. 88 RCCP

Съществуват значителни разлики между законодателните уредби, които регулират достъпа до и подкрепата от организацията за подкрепа на жертвите на престъпления в отделните държави-членки, разглеждани в настоящия доклад. В Италия транспорнираните права се включват в обхвата на правото на информация, докато в Австрия и в Гърция правото на достъп до и подкрепа от организацията за подкрепа на жертвите представлява самостоятелно право, уредено в законодателството. Що се отнася до България и Румъния, двете страни приемат нови законови разпоредби, чието съдържание съответства на правилата, установени в член 8-9 от Директивата.

В България законовото определение на термина „пострадал“ е с много широк обхват и включва в себе си членовете на семейството на пострадалото лице, като тези лица също могат да получат закрила и подкрепа по реда на Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадалите от престъпления. Този закон също така съдържа разпоредби, които определят обхвата на психологическа подкрепа, както и регламентира кои лица могат да оказват подкрепа на

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

жертвите на престъпления.²⁴ Въпреки това, тъй като не съществуват законови разпоредби, които да регламентират индивидуалната оценка на жертвите, не е особено ясно кои са критериите за определяне на мерките за защита на жертвите във всеки отделен случай.

В Италия основната разпоредба, която урежда правото на достъп до и подкрепа от организациите за подкрепа на жертвите се съдържа в Италианския наказателно-процесуален кодекс, като в него е записано, че това право се включва в правото на информация. Според италианския закон всяко лице, което е жертва на престъпление има правото да бъде уведомено за здравните заведения, приюти и кризисни центрове²⁵ и другите организации в региона, тъй като тези центрове предлагат психологически и правни консултации, участие в групи за подкрепа на жертвите, както и групи за обучение. Другите разпоредби в тази връзка са доста фрагментарни, като се намират в отделни специални закони. Децата жертви на посегателства против личната неприкосновеност имат правото на емоционална и психологическа подкрепа в хода на всеки етап от наказателния процес. Тази подкрепа може да се предостави от родителите на детето или от други подходящи лица, избрани от детето, както и от други групи, фондации, асоциации или неправителствени организации, които са с доказан опит в областта на защита и подкрепа на жертвите на престъпления. За осъществяването на последната хипотеза е необходимо дадената организация да е част от списък с оправомощени лица, да имат съгласието на конкретното дете и позволението на съответния съдебен орган.

В Гърция член 8 и 9 от Директивата са транспонирани почти дословно в (чл. 61-62 Закон 4478/2017), като според тях всички жертви имат достъп до службите за подкрепа на жертвите, независимо от това дали са подали оплакване. Що се отнася до „лицата, които са близки на жертвата“²⁶, те може да имат право на достъп до службите за подкрепа, само ако и доколкото техните нужди и степента на вредите, претърпени в резултат на извършеното срещу жертвата престъпление го налагат. Нужно да се посочи, че в гръцкото законодателство думата *следва* е

²⁴ Според чл. 9 ЗПФКПП психологическата подкрепа се оказва от специалисти – психолози от организация за подкрепа на пострадали.

²⁵ Достъпът до кризисни центрове не е свързан с текущ наказателен процес, такъв е на разположение на всички лица на италианска територия.

²⁶ Това е неофициален превод, изготвен от автора на Доклад D3.5, с оглед по-доброто описание на термина. Последният има легална дефиниция в чл. 55 от Закон 4478/2017, и включва съпрузи, лица във фактическо съжителство без значение от пола, годеник/ годеница, роднини по пряка линия, осиновители, осиновени деца, братя и сестри и техните съпрузи и годеници, както и всички останали зависими от жертвата лица, които не са нейни деца..

заменена с думата *може*, като по този начин се отслабва правото на достъп до специализирана подкрепа от службите на лицата, които са членове на семейството на жертвата.

На последно място, Австрия се счита за един от моделите за подражание по отношение на достъпа до службите за подкрепа на жертвите – не само в сравнение с държавите-членки, предмет на настоящия доклад, но и на ниво Европейския съюз. Това постижение се дължи предимно на разпоредбите, които регулират правната и психологическата помощ, на която имат право жертвите на престъплени (чл. 66, ал. 2 АССР). Докато правната помощ се изразява в процесуалното представителство на жертвата в рамките на съдебния процес, психологическата подкрепа е лична подкрепа и цели да помогне на жертвата да се възстанови от извършеното престъпление. Следва да отбележим, че тази разпоредба съществува още преди транспортирането, като последната не е претърпяла никакви изменения.²⁷ В Австрия особено уязвимите жртви, и в частност близките на лице, чиято смърт е причинена вследствие от извършено престъпление²⁸, както и децата под 14-годишна възраст, които са жртви на престъпление против половата неприкосновеност, имат право на безплатен достъп до службите за подкрепа на жертвите. Нещо повече, австрийското министерство на образованието и науката определя стандартите за качество що се отнася до службите за подкрепа при процесуалното представителство на жртвите.²⁹

²⁷ Всъщност, настъпва лека промяна с оглед промяната на „категориите жртви“, които имат достъп до тези услуги..

²⁸ Вж. Под-раздел 4.1. за по-прецизна дефиниция на категориите жртви..

²⁹ За повече информация относно качествените стандарти и тяхното определяне, вж. Доклад D3.9, стр. 24.

5. Заключение

В настоящия доклад се отбележват разликите в констатациите на петте национални доклада, които оценяват степента на въвеждане на разпоредбите, които регламентират правата на децата жертви на престъпления в Директива 2012/29, в националните законодателства на петте страни.³⁰ Целта на този доклад е да изведе различните законодателни подходи и общите предизвикателства пред страните при транспорнирането на Директивата.

В доклада се посочва, че в последните няколко години е постигнат значителен напредък по отношение на закрилата на децата жертви на престъпление. Докато преди транспорнирането на Директивата жертвата се приема единствено като свидетел, чиято роля в съдебния процес се изчерпва с предоставянето на доказателства, то постепенно тя придобива качеството на активен участник в наказателното производство. Нещо повече, мерките за предоставяне на закрила и информация на жертвите на престъпление се подобряват значително в последни години. Независимо от различните стандарти на отделните държави-членки, предмет на настоящото изследване, във всяка от тях съществуват мерки за закрила на жертвите и преди транспорнирането на Директивата. Това обстоятелство обуславя и едно сериозно предизвикателство в процеса на транспорниране на Директивата: съществените разлики в националните законодателства на страните, както и на използваната в тях терминология, където следва да се въведат разпоредбите на Директивата.

Това предизвикателство се оказва изключително сериозно в случая на Гърция, тъй като гръцкият законодател приема много от мерките в Директивата почти дословно, като по този начин възпроизвежда доста двусмислени разпоредби в националното си законодателство, без да ги доизясни. Нещо повече, някои гръцки експерти отправят критики затова, че гръцките легални определения не са в такова съответствие с Директивата, което да позволява дословното ѝ транспорниране в националното законодателство. И докато тази законодателна техника може би е от полза за осигуряване на изчерпателност при транспорниране, то със сигурност изправя законодателя пред още нови предизвикателства, особено що се касае до практическото приложение на националните законови разпоредби.

³⁰ Доклади 3.1-5 Country reports on the transposition of Directive 2012/29/EU.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Друго голямо предизвикателство в тази връзка се явява инкорпорирането на индивидуалната оценка на жертвите с цел установяване на техните нужди в националните законодателства на страните, както и практическото изготвяне на тази оценка. Преди приемането на Директивата в голяма част от държавите-членки съществуват някакви регулатии, които регламентират мерки за специална защита, от които жертвите на престъпления следва да се ползват. В най-честия случай кръгът на субектите се определя от характера на извършеното престъпление - като например жертвите на престъпления против половата неприкосновеност, а в някои случаи от характеристиките на жертвата – например непълнолетни жертви на престъпления. В хода на процеса по транспорниране съществуващи регулатии подлежат на трансформиране в процедура по „индивидуалната оценка на нуждите“, в която нуждите на жертвата се преценяват във всеки отделен случай, по смисъла на член 22 от Директивата. И докато повечето държави-членки, предмет на настоящото проучване, предприемат мерки в това отношение³¹, не всички страни напълно имплементират член 22 от Директивата. Единствено Австрия и Гърция са страните, които установяват нови системи за извършване на индивидуална оценка на жертвите, регламентирана в Директивата.

Наскоро приета разпоредба в Австрия указва, че индивидуална оценка следва да бъде изгответа при първия контакт с компетентните власти. Независимо от факта, че законът не предписва от кого и как следва да бъде изгответа индивидуалната оценка, в повечето случаи тя се извършва от органите на полицията чрез използване на система за записване наречена PAD.³² Тази практика съществува и преди процеса по транспорниране, като в този смисъл „новостта“ на този закон може да бъде поставена под въпрос.

Директивата също така спомага за настъпването на положителни промени по отношение на правното положение на жертвите на престъпления. В Гърция например приемането на закона, с който Директивата беше транспорнирана,³³ се приема като огромен напредък и стъпка към създаването на правна основа, която да служи за гарантиране интересите на децата жертви на престъпления. В България също приемането на разпоредбите на Директивата повишава гарантиралото ниво на защита на жертвите, макар и самата Директива да не е транспорнирана в

³¹ В момента на изготвяне на националните доклади, единствено България не е транспорнирала чл. 22.

³² Вж. Доклад D3.9 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime.

³³ Закон 4478/2017

нейната цялост. Следва да се обобщи, че транспорнирането на Директивата води до закрепването на нови права (в Гърция и България), разширяването на обхвата на вече съществуващи права (в Гърция и Италия), както и в законовата систематизация на такива съществуващи права (в Австрия и Гърция).

Въпреки, че Италия напълно транспорнира Директивата, правителството е подложено на критики, поради липсата на хармонизирани практики и процедури на национално ниво. Макар и тези права да са уредени в законодателството на Италия, съществени различия съществуват на практика при прилагането им. Като пример можем да се посочи, че макар и да съществува изрична разпоредба, според която не трябва да има контакт между подсъдимия и детето жертва на престъплението, липсата на отделни входове в съдилищата в някои части на Италия и многобройните разпити правят приложението на тази разпоредба на практика невъзможно. Друг недостатък на италианската система за подкрепа на жертвите на престъпления е това, че тя е изключително фрагментирана. В Италия не съществува структурирана държавна система, която да осигурява подкрепа за жертвите на престъпления, като вместо това съществуват частни и държавни служби, които отговарят за защитата и подкрепата на децата жертви на престъпления в различните етапи на наказателното производство.

В заключение можем, настоящият доклад установява, че макар и някои от правата на жертвите на престъпления да са част от националното законодателство на партньорските страни преди процеса по транспорниране, последният създава възможност да се направи преглед и оценка на действащото законодателство, което от своя страна предизвиква приемането на някои положителни законови изменения. Следва да се отбележи обаче, че въпреки тях предизвикателства все още съществуват. Докладът свидетелства, че последователното установяване на механизми за защита на жертви е предизвикателство за една държава като Италия. Транспорнирането на европейско законодателство може да създаде допълнителни проблеми, както се наблюдава тук със случая на Гърция. Налице са още предизвикателства в областта на хармонизацията на съществуващите механизми за закрила на жертви на ниво Европейско ниво, които излизат извън обхвата на настоящото проучване, но задават поска за следващо такова.

В същото време разширяването на кръга на правата на жертвите на престъпление следва да се разглежда заедно с правата на подсъдимите с оглед съблудаването на правото на справедлив

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

съдебен процес. Макар това право се споменава на няколко места в Директивата (виж съображение 12, чл. 18, 20 и 23 от Директивата), процесът по развитие на правата на жертвите в рамките на ЕС се случва, без да включва правата на подсъдимите. Нуждата от установяване на права за защита на жертвите може също така да отклони вниманието от нуждата за защита на подсъдимия в наказателните производства от страна на държавата (Вж. Mitsilgeas, 2016, 210).

Разнообразните законови уредби в отделните държави са тези, които затрудняват хармонизирането на законодателствата в различните държави. Това се явява и една от причините, поради които приносът на ЕС по наказателноправни въпроси остава оспорим (EPRS, 2017, 16). От една страна, различията в юрисдикциите на отделните държави-членки са отразени в чл. 82, ал. 2 от ДФЕС, който член дава възможност на ЕС да приеме Директива по този въпрос.³⁴ От друга страна, няколко разпоредби от Директивата дават широка дискреция на държавите-членки, особено по отношение на транспонирането на нейните предписания. Поради тази причина „може да се каже, че [...] съществуването на правата [на жертвите] се предоставя от европейското законодателство, докато тяхното упражняване се регулира широко от (в рамките на) националните закони на страните“ (Mitsilgeas, 2016, 206). В резултат на това, някои от разпоредбите остават оспорими от държавите-членки, макар и последните да са в съответствие с минималните стандарти, определени в Директивата за жертвите на престъпления.

³⁴ Според чл. 82, ал. 2 ДФЕС Съвета и Европейския парламент могат да определят минимални стандарти относно правата на жертвите като вземат предвид „различията между правните традиции и системи на държавите-членки“. Подобни мерки могат да се приемат в необходимия обхват, така че да спомогнат взаимното признаване на съдебни решения и сътрудничеството между полицейски и съдебни органи по наказателноправни въпроси, които имат международен елемент.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Библиография

Доклади

- D3.1 Country report on the transposition of Victims' Directive in Bulgaria.
- D3.2 Country report transposition of Victims' Directive in Austria.
- D3.3 Country report on the transposition of Victims' Directive in Romania.
- D3.4 Country report on the transposition of Victims' Directive in Italy.
- D3.5 Country of transposition of Victims' Directive in Greece.
- D3.8 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Bulgaria.
- D3.9 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Austria.
- D3.10 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Romania.
- D3.11 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Italy.
- D3.12 Country report on the individual assessment methodologies of child victims of crime in Greece

Нормативни актове

Австрийски наказателно процесуален кодекс, (ACCP), Strafprozessordnung, BGBl I Nr. 631/1975 idF. BGBl. 117/2017.

Закон за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления (ЗПФКПП).

Закон за закрила на детето (ЗЗДет.).

Наказателно-процесуален кодекс (НПК).

Договор за функционирането на Европейския съюз, ОJ C 326, 26.10.2012.

Директива 2012/29/EU НА Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПИВР на Съвета.

Гръцки наказателно процесуален кодекс (GCCP), Президентски декрет No. 258 (OGG 121 A) of 26 юли/ 8 август 1986.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Гръцки закон 4478/2017.

Италиански наказателно-процесуален кодекс (ICCP), *Codice di Procedura Penale (c.p.p.)*.

Италиански наказателен (IPC), *Codice Penale (c.p.)*.

Румънски наказателно-процесуален кодекс (RCCP), *Codul de Procedura Penala (c.p.p.)*.

Литература и други

Angelopoulou, K. (2016) To paidi thima: Poso filiko einai telika to sistima aponomis tis dikaiosinis? (Child victim: How “friendly” is the justice system after all?). In Gasparinatou, M. (ed.) Europe in Crisis: Crime, Criminal Justice and the Way Forward. Essays in Honor of Professor Dr. Nestoros Courakis. Athens: SAKKULAS.

APAV – Associação Portuguesa de Apoio à Vítima, IVOR Report: Implementing Victim-Oriented Reform of the criminal justice system in the European Union, 2016.

DG Justice Guidance Document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA

EPRS – European Parliamentary Research Service, The Victims’ rights Directive 2012/29/EU: European Implementation Assessment, December 2017.

European Commission, EU Infringement Procedure, available at: http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/index.cfm?lang_code=EN&r_dossier=&decision_date_from=26%2F01%2F2016&decision_date_to=28%2F01%2F2016&DG=JUST&title=&submit=Search (последно достъпено: 22.05.2018)

Fachstelle für Prozessbegleitung Kinder und Jugendliche, critical statement, 31/SN-171/ME XXV. GP, https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXV/SNME/SNME_05454/imfname_495035.pdf (последно достъпено:: 22.05.2018)

Hilf and Anzenberger, Opferrechte in :JY 2008/22, 871-894.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

Иванова, Мила, Предпоставките за конституирането на пострадал в досъдебното производство, БСУ Годишник XXVII, 2012, стр.328 – 338.

Mitsilegas, EU Criminal Law After Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe, Oxford; Portland; Oregon, USA: Hart Publishing, Ltd., 2016.

President of Bar Associations in Greece, during the Committee's meeting on 15.6.2018, available at:

http://www.hellenicparliament.gr/en/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=e8d154e1-d040-45be-bc33-a78301667b73 (последно достъпено: 22.05.2018)

Stangl, Die Reintegration von Opfern in das Strafverfahren, in Neue Kriminalpolitik 1/2008, 15-18.

This project is funded by the EU. This publication has been produced with the financial support of the Justice Programme (2014-2020) of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.